Budapest, 1903. Nyolcadik évfolyam. 325. szám. Péntek, november 27.

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kerepesi-út 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF. Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A megujult harc.

Budapest, november 26.

(v.) Ma vihar volt. Holnap orkán lesz. Holnapután talán már cyclon. És mindez, ha nem is egy pohár vizben, de pusztán egy házszabálykérdés miatt. Talpraállott csakugyan az egész ellenzék. S az egész ellenzéknek kigyulladt csakugyan minden politikai indulata. A párhuzamos ülések dolga hozta létre ezt a koncentrációt, amely még végzetessé válhat a kormányra s a többségre nézve. Ennek az erőmutatványnak még drága lehet az ára nagyon. A tiz ujján minden ember könnyen kiszámithatja a károkat, amiket ez a fordulat a kibontakozás véglegés meghiusitásával a politikai közélet egész vonalán, minden egyes tényezőnek egyaránt — koronának, kormánynak, többségnek, ellenzéknek, a parlament tekintélye silány maradékának s az e maradék megmentéséhez füződő országos nagy érdeknek — mulhatatlanul okozni fog. Ellenben a hasznát ennek a szerencsétlen rendszabálynak senki el nem képzelheti. Valóságos tüske ez: megsebez mindenkit, aki érinti. Az ellenzéket is kétségtelenül, amelyhez hozzávágták. De a kormány kezét is, amely előszedte, hogy az ellenzékhez vághassa. Sőt igazság szerint a kormányt még erősebben, mint az ellenzéket. Rossz órában fogant meg a Tisza István agyában ez a gondolat. Mert ime a gyérülő obstrukciós tábort megszaporitotta. A lohadozó küzdelmet lángra lobbantotta. A tétovázókat a tüzvonalba sodorta vissza. A jóindulatuakat is megvaditotta. Ezt az eredményt bajosan akarta az erőteljes fellépés szerzője elérni. Más eredménye pedig a kisérletnek nem lett, nem lesz, nem is lehet, mint az, hogy ezentul többen, lármásabban és naponta kétszer fognak obstruálni.

Ausztriában tudunk valakit, aki magára zárja az ajtót s boldogan és ravaszul a markába röhög. Ez a valaki pedig dr. Koerber Ernő ur. Ilyen jól még sohasem járt ő excellenciája. Amit ő szánt Tisza Istvánnak, azt most Tisza István megkapja a magyar ellenzéktől: az előkelő idegen bosszuját kitöltik a néptörzs miniszterelnökén a bennszülöttek. Ez a Koerber egyik profitja. A másik pedig az, hogy itt nálunk most már megint felborul minden, az uj explozió halomra dönt minden békés lehetőséget s a harcnak ujból való fellobbanása ha ma nem, talán holnap, ha holnap sem, talán azután, de valamikor mégis csak módot nyujthat a magyar nemzetnek adott engedmények megnyirbálására vagy visszacsinálására, a Chlopyban hirdetett igének diadalmas restaurálására. Koerber ur nagyon jól járt a párhuzamos ülések ötletének megvalósitásával. S ha *neki* akart a magyar kormány szivességet tenni, akkor Tisza István meg lehet müvével elégedve.

De a mi véleményünk az, hogy ilyen ejedmény kedvéért ugyan kár volt erőszakot tenni a házszabályon. Magát a vitás kérdést igazán alig érdemes komolyan megvizsgálni. A házszabály nem tiltja kifejezetten a párhuzamos üléseket, — ebben a kormánynak van igaza. De viszont abban, hogy a párhuzamos ülések jogosultsága csak belemagyarázás utján hozható ki a házszabály szövegéből, tökéletes igaza van az ellenzéknek. A nagyközönségre az tartozik egyedül, hogy elérheti-e a kormány ezzel a rendszabálylyal azt a célt, amelyet vele elérni akart. Erre pedig a felelet határozottan az, hogy *nem*. Ha Tisza István ennél tovább nem megy, akkor a legjobb esetben azt érte el, hogy az ellenzék ezentul naponta kétszer csinál obstrukciót, a kormány s a többség pedig ezentul kétszer folytatja — a passziv rezisztenciát. Ám ha e rendszabály csak első lépés, amelyet csakhamar további lépések fognak követni, akkor már most meg kell nyiltan mondani, hogy minden, ami ezután még következhet, nem vitás kérdés többé, hanem nyilt jogszegés. És akkor a magyar parlamentárizmus arról a lejtőről, amelyen most mozog, lekerül ugyan, de köszönet nem lesz benne, mert akkor lezuhan a megsemmisülés örvényébe. Nagyon könnyü ezt bebizonyitani. A legszigorubb felfogás szerint is, amely a küzdelem hátterében lévő nagy nemzeti érdeket nem akarja tekintetbe venni, az obstrukció nem egyéb, mint kiméletlen igénybevétele az ellenzék házszabályadta jogainak. Ha ugy tetszik: visszaélés e jogokkal, de mégsem nyilt jogszegés. Am ha a kormány a házszabály kiméletlen alkalmazására nyilt jogszegéssel felel, akkor a magyar parlamentárizmus két malomkő közé kerül s e két malomkő között menthetetlenül megőrlődik. Aki igy akarja megtörni az obstrukciót, éppen olyan veszedelmes tulbuzgóságot fejt ki, mint aki a felebarátja homlokán lévő legyet baltával akarja agyoncsapni.

Ez a veszedelem bármely percben bekövetkezhet. De tudunk egy másik veszedelmet, amely máris bekövetkezett, S ez az, hogy a tegnap még teljesen őszinte helyzetből *ma végképp kiveszett minden őszinteség* s holnap a közvéleménynek már szinte lehetetlenség lesz a szituációban eligazodni.

Tegnap kik obstruáltak? *Egyedül* azok, akik olyan véleményben voltak, hogy a küzdelmet a *magyar vezényleti nyelv* kivivása nélkül nem szabad beszüntetni.

S mától fogva kik állnak a harcvonalban?

Az Apponyi-csoport is, amelynek vezére pedig ma nyiltan megmondotta, hogy az elért katonai engedményeket pro nunc tökéletesen kielégitőknek tartja s a felmerült házszabálykontroverzián kivül *minden egyéb dologban* a kormánynak ad igazat.

A harci porondra szálltak továbbá *Rakovszkyék* is, akik pedig a nemzeti javakért

TÁRCA

Lecsky Tóni.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Irta: *Ady Endre.*

Nem mert bátran sétálni a szobájában Tóni. Két nap óta csak kegyelemből lakik. Nem tud fizetni. Most már a nagy pusztulás jön, érzi. Megjósolta ezt az ő néhai Homoróy bácsija, aki a legokosabb rokon volt. Az mondotta, mikor a Tóni apja beköltözött a városba szolgabirónak:

— Most már elpusztul az egész pereputty. Nem tudnak városban élni a lecsei Lecskyek. Nehéz család az.

Tóni már érzi a pusztulást. Ő mindent megérez és ezt vallja is. Ő még azt is érzi, miért kell elpusztulniok a lecsei Lecskyeknek.

— Mi nem vagyunk erősek, sohse voltunk . . .

Igy magyarázta hosszu, magoló estéken lakótársának, egy másik technikusnak, aki nem igen értette ezt.

Tóni magyarázta. A Lecsky-familiába egyetlen egy asszony sem tudott hozni friss vért. A Lecskyek születtek, fölnőttek, megházasodtak, pörlekedtek, a hatodik falun tul sohse jártak, mindig a régi időket sirták vissza, végigkáromkodták az életet s meghaltak természetes halállal.

— Egytől egyig igy éltek, — sóhajtotta Tóni.

Egy volt köztük erős ember, Lecsky Barla. Arról sokat beszélnek a nagyváradi káptalan irásai. A nádor se birt vele. Asszonyt rabolt, birtokot foglalt. Egy őszi éjjel aztán agyonverették részeg jobbágyaikkal a szomszéd nemesek.

— Ha Barla volna a mi ősünk, — sóhajtotta Tóni. — Igy most már elpusztulunk . . .

— Az a baj, — vélte máskor Tóni — hogy belénk évődött a gyávaság.

És ő neki meg éppen mérnökségre kellett kedvének jönnie. Most már csak azt tudná eldönteni, bevárja-e a pusztulást, vagy próbáljon cselekedni valamit. Verejtékezett a homloka, ha csak gondolni kellett arra, hogy beszélni kell az emberekkel, futkosni kell, kérni, könyörögni, ökelőzni.

Jön a pusztulás. Jó, hogy tavaly meghalt a szegény, öreg Lecsky. Ő nem is érezte, hogy egy nagy familiáris átok rokkantja. Mikor a hatodik fegyelmit rendelte el ellene a főispán, egy szép napon fölfordult.

Tóni hosszu sort látott néha. Elől állott a legelső Lecsky, kit Lech mesternek mondanak az irások. Gyönyörü szál, erős ember, de a nádorhoz szaladt siránkozva, hogy tetessen tisztitó esküt Meggyesi Demeterrel, ki elfoglalta egy nagy darab birtokát. Állak aztán a sorban a többi Lecskyek. Ahogy sorakoztak egymás után, a daliásság egyre kevesebb, a kopottság egyre nagyobb rajtuk. A hosszu sor elején kidőlve, véres fejjel pihen Lecsky Barla, de arca az égnek fordul és dacos, s a sor végén önmagát látja Lecsky Tóni. Ugy érzi, hogy neki is a Barla fátuma jutott, nem az ereje miatt, hanem mert sokat gondolkozik, s látja előre, hogy ő egy beteljesülni akaró tragédia kiszemelt hőse.

Csak az nem fér a fejébe, hogy miért kell neki befejezni a nagy pusztulást. Csak sejti olykor, ha akar valamit ettől az értelmetlen, nagy, lármás Budapesttől. Ide nem szabad lett volna neki kerülnie. Hiszen a Lecskyek már az ősi földjükön sem birtak az idővel. Ez a nagy Babilon pedig mindent elemésztett azokból a régi élet-elemekből, melyek nevelték és kitartották a Lecskyeket és a többieket. Itt talán csak egy halálugrás segit.

Az ajtó előtt lépések hangzottak. Lecsky Tóni már látta a háziasszony haragos arcát. A lakótárs jött szerencsére. Pufók, piros arcu, kerek fejü ifju ember, kinek az apja rektor volt a Lecskyek ősi falujában. Valóságos famulusa volt Tóninak, mikor fölkerültek a technikára. Most ő a nagyur és a mentor.

— Állása van és menyasszonya, — sóhajtja gyakran dühvel, de tisztelettel Tóni.

A lakótárs alig köszön. — Raglánt vett, uj keztyüt, uj kalapot, — állapitja meg egyre jobban szörnyülködve magában Tóni. Aztán most még kegyesebben és leereszkedőbben beszél hozzá a lakótárs. Kapott valami megbizást, ami ugy mellékesen hajtani fog egypár ezer forintot.

— Csak volna időm, valósággal vadásznak reám, — dicsekszik. — Hanem veled is kellene már valamit csinálni, Tóni. De te itthon nem boldogulsz. Élhetetlen vagy, gyáva, nem tudsz az emberekkel bánni.

Bólintgatott szomoruan a fejével Lecsky Tóni. Bizony ő nem tud. A lakótárs tud. Pedig a lakótárs nagyapja még csak afféle konyháló jobbágya volt a Lecsky-kuriának. A lakótárs bukdácsolva evickélt ki a gimnáziumból. És most hidegen diskurál kinálkozó ezresekről, minden darab ruhája uj, kiköltözik e nyomorult zugból s milyen gyönyörü, szőke uri leány a menyasszonya! . . .

Lapunk mai száma husz oldal.

folyt küzdelmet hónapokon át közömbösen, sőt ellenséges szemmel nézték, Khuen-Héderváry idején az obstrukciót hangosan el is ítélték, a függetlenségi párt erkölcsei ellen intézett attentátumnál a merénylőkkel tartottak és soha abból titkot nem csináltak, hogy a magyar vezényletet ideáljáért hevülni se nem tudnak, se nem akarnak.

A fácit tehát az, hogy mától fogva abban a küzdelemben, amely egyedül a magyar vezényletnek haladéktalan kivivásáért folyt, részt vesz olyan tábor is, amelynek a magyar vezényletet egyáltalában nem kell, s ugyancsak részt vesz benne olyan csoport is, amely a magyar vezényleti nyelvet már most is óhajtaná ugyan, de csak később tartja kiküzdendőnek.

A kérdés már most az, kik maradnak elül ebben az ismét egyetemessé vált küzdelemben? Azok-e, akik eddig azért nem szereltek le, mert most akarják a vezényleti nyelvet? Avagy azok-e, akik beleugranak a tusába, noha a vezényleti nyelvet vagy egyáltalában nem akarják, vagy később akarják kivivni? Más szóval: a nemzeti nyelv harcosai fogják-e vezetni, vagy pedig a más politikai érdekektől sugallt tényezők fogják-e félrevezetni a ma ismét akuttá vált küzdelmet?

Ma talán még van annyi higgadtság a lelkekben, hogy legalább felvetni lehet e kérdéseket. Holnap talán már tulharsog mindent, a politikai óvatosság intelmeit is a viharzó indulatok szava.

A kritikus nap.

***Budapest*, november 26.**

Az igazi és a megjátszott harag félelmes kitörései tomboltak ma öt teljes órán keresztül a t. Házban. Eleinte a nagy haragot meg kellett játszani, mert a lassan szállingózó táborok csak délután három órára rendelték meg a szenvedély villámait és menyköveit. Mindenki azt képzelte, hogy a napirend megállapítása során kerül csak felszínre a párhuzamos ülésekre vonatkozó inditvány s ilyenformán az emberek kialhatják magukat, egy kis sétát is tehetnek, aztán rendesen megebédelhetnek s még mindig idejekorán érkezhetnek a viharhoz.

De a csata sokkal korábban kezdődött.

A folyosón még évődtek Apponyi dolgán és egyik-másik ó-szabadelvü tréfásan emlegette:

— Szegény Apponyi! Az egeret lenyelte s éppen csak a farka akadt torkán. Mindenen szerencsésen átesett s éppen csak a házszabályok miatt kellett kilépnie.

Aztán találgatták, hogy kik lépnek ki gróf Apponyival. Maga a sokat emlegetett férfiu még nem is volt a Házban. A volt nemzeti párt tagjai közül is alig volt valaki látható. Csöndesnek és nyugodtnak mutatkozott minden, mikor a villamos csengő hivogatni kezdett a tanácsterembe. Nem igen siettek az emberek, mert semmit sem vártak az ülés elejére. S még folyt odakünn a csöndes diskurzus, mikor riadtan jöttek ki a hirhozók:

— Minden ember a födélzetre! Itt a vihar!

Az történt ugyanis, hogy az elnök a maga bejelentéseinek rendjén mindjárt az ülés elején bemutatta báró *Podmaniczky* Frigyes inditványát *a párhuzamos ülések* iránt. Az ellenzék meglepetve figyelt, de már akkor *Perczel* Dezső azt is kimondta, hogy *az inditvány fölött a házszabályok 203. §-a értelmében a Ház a holnapi ülés végén egyszerü szavazással fog dönteni.*

Riadt lárma, őrült zsivaj támadt. A gyorsirók fölálltak, a füleiket hegyezték s ugy iparkodtak az elnökre hallgatni. Ezt meglátta a szélsőbalról *Gál* Sándor, odasietett a gyorsirók korlátjához s el akarta lóditani azt a gyorsirót, aki Perczel szavait a lármában is egyre jegyezte.

Ekkor *Fenyvessy* Adolf, a gyorsiroda főnöke rászólt Gál Sándorra:

— *Képviselő ur, ezen a korláton belül én intézkedem. A gyorsirókat kötelességük teljesitésében megakadályozni nem engedem.*

A tumultus talpra állitotta az egész ellenzéket. *Kubik* Béla vezetése alatt lesiettek a harcosok és most már egyesült erővel dolgoztak, hogy a gyorsirók ne jegyezhessék az elnök nyilatkozatait. Szidalmazták és taszigálták a gyorsirókat, mikor pedig észrevették, hogy mégsem tudják megakadályozni az elnöki nyilatkozatok följegyzését, minden gyülölségükkel Perczel ellen fordultak.

Horváth Gyula felkiáltott a dobogóra:

— *Bandita utonállók!*

— *Cinkosok!* — tóditotta a szidalmat *Holló* Lajos.

Az elnök rendreutasitotta a közbeszólókat s a legnagyobb izgalom közepette megadta a szót *Ugron* Gábornak, aki a házszabályokhoz jelentkezett szólásra. De alig fogott beszédébe Ugron, a szélsőbal ujult erővel támadta az elnököt. A kis *Ráth* Endre valósággal tőröket beszélt. A leggyilkosabb közbeszólásokat dobálta Perczel felé. Emiatt kétszer is rendreutasitást kapott. Ekkor Ráth Endre dühösen kiáltott fel:

— *Ez a bérenc eladja Magyarországot!*

Perczel Dezső haraggal rázta meg a csengőt s abban a pillanatban már kérdést is intézett a Házhoz, hozzájárul-e, hogy az elnökkel renitenskedő *Ráth Endre ügye kiadassék a mentelmi bizottságnak.* A többség hozzájárult.

Az ellenzék most kezdett csak igazán lángba borulni.

— Hát ezért kellett nekik ilyen elnök?

— Ez nem járja. Ugron beszédét nem lehet szavazással félbeszakitani!

— Az semmis határozat!

— Ez az Apponyi szelleme?

Fölugráltak s az elnöki dobogó alatt fenyegetőzve rázták ökleiket. *Fáy* István és *Leszkay* Gyula a padokra ugorva gesztikulált. S egyszerre átsivitott a lármán *Leszkay* hangja:

— *Alávaló gazember!*

És nyomban utána felkiáltott *Fáy* István:

— *Nyomorult bérenc!*

Az elnök sorra utasitotta őket rendre s szakadatlanul csöngetett. Leszkay, Fáy, Pap, Kaas, Horváth már a második rendreutasitást is megkapta. Ráth Endrét a házhatározat se némitotta el. Ki halkabban, ki orditva, de mindenki áldozott legalább egy sértő közbeszólást a vihar oltárán s a percekig tartó lármából sisteregve röpködtek elő a rakéták:

— *Ki kell verni az elnököt!*

— *Majd kifüstöljük mi magát onnan!*

— *Gyalázat, törvénytiprás és hazaárulás!*

— *Mi lesz Magyarországból, ha ez a banda marad az ur?*

Nagysokára megint szóhoz jutott *Ugron* Gábor és kegyetlenül kezdte ostromolni a kormányt s az elnököt. A többség zugással felelt minden ostorcsapásra s maga sem tartózkodott a sértő közbeszólásoktól. Mikor Ugron az erőszak gyalázatáról beszélt, báró *Dániel* Ernő indulatosan kiáltott át:

— Gyalázatos játékot üznek az ország érdekeivel!

Várady tettetett naivitással kérdezte:

— *Mi baja Dánielnek?*

— *Fiumei kormányzó akar lenni* — fujta kórusban az ellenzék.

De se Dánielt, se a többséget nem tudták elnémitani s most a jobboldal is átment a támadás mezejére. Azt a pikáns momentumot pedig, mikor Ugron Tisza Istvánnal szemben Tisza Kálmánt mint a házszabályokkal szemben mindig alkotmányosan viselkedő politikust dicsőitette, gunyos kacajjal kisérte az egész szabadelvüpárt. A folytonos guny viszont egészen kivette fegyverét az ellenzéket. A legharagosabbak lenn sorakoztak a völgyben és szakadatlan inzultusokkal illették a kormánypártot. S az elnök csak rázta, egyre rázta a csengőt.

Lobogtak a szenvedélyek. *Ugron* odakiáltott a többség felé:

— *Önök künn a folyosón minket bátoritottak!*

— *Soha!* — csapott kis asztalára *Tisza* István. — *Adja gazdáját a gyanusitásnak. Kik bátoritották?*

Ugron csöndesen válaszolt:

— Neveket akarnak? Forduljanak a miniszterelnök ur titkos policiájához. De ne higyjék, hogy csak szónoki formula volt, amit mondtam. Még mostanában is sokan mondogatták nekünk az önök táborából: „*csak le ne törjetek!*“

A többség percekig tiltakozott s az ellenzék gyönyörködve hurrogta le a haragos kormánypártiakat. Körülfogták Ugront s mellőle kiabálták:

— Igenis bátoritottak!

— A folyosón hazafiak, csak itt röstellik!

Ivánka Oszkár, mint valami jelszót, hideg hangon sivitotta:

— *Árulás, erőszak és panama!*

Ezt a többség gunyos hahotával torolta meg. De aztán néhány másodpercre csönd lett, mert Ugron az ő szines, képekben gazdag stilusával arról kezdett beszélni, hogy nem az ellenzék ellen kell küzdeni, hanem a gonosz tanácsadók s az olyan politikusok ellen, akik a király előtt nem az igazságot mondják el, hanem olyanforma játékot játszanak, aminőt a római karneválokon látni, ahol *mindenki gyertyával jelenik meg, de nem azért, hogy világitson, hanem azért, hogy eloltsa a másiknak gyertyáját, s az a győztes, aki a többiek gyertyáját elolthatta. Igy oltotta el Tisza az összes kihallgatott politikusok gyertyáját.*

Az ellenzék tapsolt, ujjongott és lelkesedett. És azontul *Ugron* folytonos tapsok közt beszélt. Incidens pedig már csak kettő volt. Mikor Ugron azt mondta, hogy a király nem egy párté, hanem az egész nemzeté, *Rakovszky* István felkiáltott:

— *Ugy van! Évek óta a király csak egy párt királya!*

Ez volt az egyik pikáns incidens. A másik pedig az, hogy mikor Ugron a szólásszabadságot a paktum oltalma alatt állónak mondotta, báró *Dániel* Ernő fanatikusan szólt át:

— *Paktumot nem ismerünk!*

A néppárt ezért a megjegyzésért majd szétszedte a volt kereskedelmi minisztert.

Ugron és a szélsőbal szakadatlan támadásaira most *Perczel* Dezső igazolni akarta eljárását. A házszabályok szövegéből magyarázta, hogy korrektül járt el. De a felpaprikázott ellenzék indulatosan kapott szavába s folyton csak az hangzott:

— *Szálljon le az elnöki székből, ha beszélni akar!*

— *Ne hivatkozzék házszabályra. Nincs már házszabály!*

— *Az elnök ne vitatkozzék!*

Perczel egy darabig megpróbálta csöngetéssel, majd haraggal kiáltott le:

— *Magyar ember, ha támad, a védekezést is eltüri!*

A szélsőbal még zugott és viharzott, de mégis meghallgatta az elnök magyarázatát. Csak a végén tört ki megint a lárma, a dobogás. A hullámok felcsaptak az elnöki dobogóig és szennyet, szidalmat zuditottak az elnök személyére...

* * *

Majdnem csuklani kezdett e tépelődéstől Tóni. Aztán ujra elnyomott a lelkében mindent avval, hogy jön a pusztulás, mindegy. Figyelt a lakótársra, ki leült vele szembe.

— Nagy dolgot mondok neked, Tóni. A te dolgod igy nem maradhat. Ehen fogsz veszni. Kezdj valamihez. Ne reszkess ugy az élettől. Két fiatal mérnökért irtak ide a Westburg-gyárhoz. Orosz vasutak épülnek a Kaukázusban. Oda kellene menni. Jól fizetnek s nem akar jelentkezni senki. Szánd rá magad . . .

Lecsky Tóninak kigyulladt az arca. A fejében nagy, jóleső kavarodást érzett. Szinte ujjongva kiáltotta:

— Oda, oda! Megyek! Elmegyek! Hogyne mennék! . . .

. . . A Kaukázusban . . . Szinte fájt Tóninak, hogy miért nem messzebb. Minél messzebb innen, minél vadabb helyen. Oda akar ő menni. Mindegy. Most már megtréfálja a sorsot s egyszerre többre vállalkozik, mint az összes Lecskyek nyolcszáz esztendőn át. Szaladt az ablakhoz, kitárta. A lárma fölszállt a harmadik emeletig s betódult a kis szomoru szobába. Tóninak először esett jól ez a lárma. Mintha valami nagy vidámság emelné, könnyitené a járását. Egy Lecsky, egy eleven Lecsky megy sok száz mértföldre. Hogy fog bámulni a familia vármegyéje!

. . . Három nap mulva a robogó vonaton a telegráf-karókat nézte szorongva az ablakból Tóni. Már bágyadt volt ujra, de el akarta zavarni a szükölő érzéseket. A repülő telegráf-karók emberformákat kaptak. Ni, ott földöntött egyet a tavaszi vihar. Tóni ijedten kapott az arcához. Lecsky Barlát látta, aki bátrabb és erősebb volt, mint a többi Lecsky. A Lecsky Barla véres, dacos, halott arcát látta . . .

———

A nagyon hideg emberek pedig a rettentő viharzás közben is megfigyeltek két érdekes dolgot.

A mágnások karzatán meglátták gróf *Zichy* Géza társaságában *a dán trónörökös*t, aki semmit sem értett a viharból, ugy csöppent csak bele, mégis egészen kipirult az izgalomtól.

Es a jobbmező szélén meglátták báró *Podmaniczky* Frigyest, aki az inditványt benyujtotta, az egész vihart — legalább mint aláiró — föl-idézte s aki *az egész rettentő vihar közben édesdeden aludt.*

Olyan szép, fáradt, alvó öreg ur volt . . .

* * *

A nagy viharra jött a nagyobb. *Tisza* István emelkedett szólásra. Már legelső szavait is viharba fojtották. Állva, ülve, szemközt és kifelé iparkodva hurrogtak rá s a fáradtabbak a padokat kezdték verni. Az elnök, aki magának se tudott csöndet csinálni, megint harangozott, de hiába. A többség indulatosan kiabált és gesztikulált.

Tisza keresztbefont karokkal állt. Mikor egy másodpercnyi csöndet kilesett, legdörgőbb hangján vágott ki egy rövid mondalot:

— *A képviselő urak mernek szólásszabadságról beszélni!*

Marjay Péter tiszteletes ur visszakiáltott neki:

— *Otthon ordítson a béreseire, ne itt miránk!*

A zaj és kiabálás szakadatlanul tartott. *Tisza* István ebben a szituációban mégis elmondta beszédét, de ez a beszéd, hogy ugy fejezzük ki magunkat, *párhuzamos beszéd* volt. Két külön beszédet mondott egyfolytában: egy hideg, magyarázó beszédet s egy vulkánikus kitörésekkel riasztó, mindent elboritó beszédet. Ha egy kis csöndhöz jutott, higgadtan magyarázta a házszabályokat, persze az inditvány jogosságának bizonyitása szempontjából; ha aztán magyarázataival vihart támasztott, csak ugy öntötte a lávát az obstrukciós táborra.

Ebből a tüzesebb, égő beszédéből kihangzottak ilyenforma nyilatkozatok:

— *Ez a folytonos zajongás lovagiatlan és politikai értelemben gyávaság!*

— *Ha Kossuth Lajos feltámadna, lángpallossal verne szét önök között, akik a negyvennyolcas törvényt teszik pocsékká!*

— *A nemzet felháborodása fogja elsöpörni önöket!*

A leglármásabbakat az elnök rendreutasitotta először és másodszor. A harmadik rendreutasitásnak mégsem akarták kitenni magukat. Ennélfogva hirtelen taktikát változtattak. Nem szóltak már közbe, hanem csöndes diskurzust kezdtek a cserebogarak halhatatlanságáról, a falak meszeltetésének fontosságáról, a legyek harmincharmadik szemének babonájáról, az ősemberek horkolásáról, Ádám almájának szinéről és a többi. Ezért a diskurzusért, mely elég hangos volt, hogy a miniszterelnök hangját elfojtsa, de mégse elég hangos, hogy az elnöki rendreutasitásoknak bárkit is kiszolgáltasson: a többség tehetetlenül, de annál dühösebben fordult az ellenzék ellen.

Tisza István megint a forróbb beszédből szedett ki egy mondatot. Ezt vágta az ellenzék fejéhez:

— *Az a hires nemzeti küzdelem most pőrére vetkőztetve áll legalább a világ előtt!*

— *Ho-o-o-o-o-o-och!* — énekelt inkább, mint felelt az ellenzék.

Tisza erre se maradt adós.

— *Ezt a szerepet, melyet önök most játszanak, ötven felbérelt szájhős jobban eljátszaná!*

Az ellenzék vagy nem hallotta vagy nem akarta hallani a sértő kritika mindig erősebb részleteit. Csöndesebben vagy hangosabban, de folyton tartott a diskurzus s most már az elnök a diskurzusért is sorra szólitja az embereket. Figyelmeztette *Lengyel* Zoltánt, *Kaas* Ivort, *Pap* Zoltánt, de figyelmeztette egyszer még az öreg *Bencs* bácsit is, akit elnök még soha, de sohasem talált figyelmeztetendőnek. Bencs bácsi megdöbbent, hogy őt az elnök névszerint is ismeri, s valósággal megijedt, mikor az ellenzék éljenezni és gratulálni kezdte.

— Éljen a rendreutasitott Bencs!

— Istenem, hogy ezt megértük! Bencset rendreutasitották!

A kis *Ráth* Endre naivul szólt fel az elnökhöz:

— *Elnök ur, talán ábécérendben lehetne rendreutasitani!*

— *Ráth képviselőt rendreutasitom!*

— *Hisz még nem tartunk az R betünél,* — ijedezett nevetve *Ráth* Endre.

De a tréfás hangulatot a legnagyobb vihar váltotta fel. Ugy esett, hogy *Tisza* István megint a hideg beszédét folytatta s azt találta mondani, hogy a paktum konszummálva van, az már senkit sem kötelezhet.

Bartha Miklós közbeszólt:

— *De az előnyeit zsebrerakta!*

— *Kérem, a zsebekről ne beszéljünk!* — torkolta le hidegen *Tisza.*

Az ellenzék, de kivált a kis ugronista csoport vad dühvel fakadt ki. Maga Bartha a kemény vágás után néhány másodpercig hallgatott, aztán fölemelkedve szólt:

— *Én nem vagyok bukott bankigazgató!*

Abban a pillanatban a miniszterelnök ugynevezett testőrsége tombolni kezdett. Olyan megjegyzések röpködtek a baloldal felé, melyeket még leirni sem tanácsos. A *bitang* egyszerüen a szelidebb kifejezések közé tartozott. S mig ezek a bunkó-közbeszólások röpködtek, Bartha Miklós háta mögül *a zömök, de nagyerejü Ettner Zsigmond ingerülten ment át a jobboldalra.* Egyenesen *Gajári* Gézához ment, aki közvetetlenül a miniszterelnök mögött ült. Ugy tetszett egy pillanatra, mintha Tiszához menne. *De Gajárihoz lépett s megragadta jobbkezét. Vészi* József két ugrással köztük termett, szétválasztotta őket, de már akkor *lehömpölygött a szabadelvüpárt minden vállas embere, leszoritotta a völgybe az egész dulakodó sokadalmat és ott a völgyben összefolyt többség és kisebbség egyetlen nagy gomolyban.* Mindenki ugy érezte, hogy itt elkerülhetlen a verekedés. Az elnök hirtelen felfüggesztette az ülést s *helyén csak a miniszterelnök maradt.* Izgatottság nélkül, de végtelen fáradtsággal nézett fel az első emeletre, ahol egy középső páholyban *a felesége* nézte az őrületes vihart.

A völgyben és a folyosókon, mint rendesen, elintéződött az egész ügy. Megállapodás történt, hogyan korrigálják és simitsák el a dolgot. Egyelőre csak annyit lehetett tenni, hogy *az elnök rendreutasitotta Gajári Gézát.* Aztán Tisza folytatta és befejezte beszédét. Az affaire elintézésére várakozván, a beszéd befejezését az ellenzék már nem zavarta. De mikor Tisza visszautasitotta Ugron inszinuációját, mintha ő mások gyertyájának eloltásával győzött volna, *Iványka* Oszkár gunyosan vágott közbe:

— *Csak beleköpött a tálba!*

Az ellenzék tapsolt. *Tisza* végtelen hidegséggel jegyezte meg:

— Ez a kijelentés méltó a képviselő ur izléséhez. Nem is vitatkozom vele, csak azt jegyzem meg, hogy *a képviselő ur egy intrikáktól tartózkodó, becsületes politikus egyenes észjárását soha, de soha sem lesz képes megérteni!*

Keményen, hidegen vágta ezt oda a kemény és hideg Iványkának. Az emberek azt suttogták:

— *Ebből lesz valami!*

De előbb a Bartha-ügy intéződött el személyes kérdések rendjén. *Bartha* Miklós konstatálta, hogy a paktum előnyeinek zsebrevágását magyarul tudó ember sértésnek vagy gyanusitásnak nem tekintheti. *Tisza* István pedig kijelentette, hogy a szokatlan izgalom erős türelempróba volt, s azért talán olyant mondott, amit a Házban sohasem mondana. *A kifejezést sajnálja* és kéri el nem mondottnak tekinteni. Erre *Bartha* Miklós hasonló szavakkal vonta vissza a bukott bankigazgatót. Mindezek után pedig *Gajári* Géza is meghajlott a kapott rendreutasitás előtt.

Rákosi Viktor felkiáltott:

— *Hiszen itt érzékeny családi jelenetek folynak. Még Kaas is kibékül, talán Iványka is.*

Kaas Ivor nem békült. Egy közbeszólása s az arra adott miniszterelnöki válasz kapcsán Koerber tegnapi beszédét ismertette. Tisza azt mondta, hogy Koerber beszéde a magyar álláspontnak a legteljesebb elégtétel. Kaas az ellenkezőt bizonyitotta.

Ez most keveseket érdekelt. De következett *Iványka* Oszkár.

— *No, ez majd erős lesz!* — készült az élvezetre az ellenzék.

Pedig nem volt erős. A hangja sértő volt Iványkának, de amit mondott, az meglehetősen szétfolyt. A miniszterelnök egyenességét ugy kell megitélni, hogy fölvetjük a kérdést: *hogyan bukott meg Széll Kálmán?*

— No erről is jobb lesz nem beszélni! — szólt közbe *Rosenberg* Gyula.

Tisza az egész dologra ennyit szólt:

— *Az ilyen vádat felém röpiteni semmi egyéb, mint a levegőnek üres szólamokkal való mozgásba hozatala.*

Szólt, leült s a többség ujjongva tapsolt . . .

* * *

Négy komoly, jelentős beszéd következett ezután, de *viharmentesek. Kossuth* Ferenc kijelentette, hogy egy pillanatnyi béke kedvéért az alkotmányosság utolsó garanciáját is eldobni, végzetesnek tartja. Harcot hirdetett s az egész ellenzék megtapsolta. *Zboray* Miklós röviden csatlakozott Ugron fejtegetéseihez. *Rakovszky* István a paktum irásos okmányaiból bizonyitotta, hogy a házszabályok 203. §-a a párhuzamos ülések elrendelését kizárja. S végül gróf *Apponyi* Albert, az ellenzék feszült figyelme közben, ismételte azt, amit tegnap a szabadelvüpárt konferenciáján is elmondott.

Két kijelentését viharos tapssal honorálta az ellenzék. Az egyik az, hogy kilépett a szabadelvüpártból. A másik az, hogy a paktumon rajta van az ő aláirása is, ennélfogva *az a papir megsárgulhat s az az aláirás megfakulhat, de a paktumot megtartani mindig erkölcsi kötelességének fogja tekinteni.*

— Éljen! — hangzott balról.

De végül Apponyi azt mondta, hogy az obstrukciót elitéli s ekkor jobbról kiáltották az ellenzékre:

— No, most éljenezzetek!

Apponyi felszólalása a Ház minden oldalán szimpatikusan hatott s érdekkel várják, amit ma bejelentett, hogy *legközelebb az egész politikai helyzetről s a felelősségnek pártok szerint való megoszlásáról is nyilatkozni fog . . .*

* * *

Az idő most már három órára járt. *Visontai* Soma, akinek következnie kellett volna, engedelmet kért, hogy beszédét holnapra halaszthassa. *Tisza* István azt felelte rá, hogy itt nincs vita és nincs napirend, halasztásra tehát nincsen ok. A házszabályokhoz holnap is szót kérhet, azt nem kell ma bejelenteni. Ebből külön kis házszabályvita keletkezett s *az ellenzék már előszedte a zárt ülésre vonatkozó (mindig kész) ivet.* Fáy István magához vette az ivet s a dobogóra sietvén, ott várta a jelt, hogy benyujtsa-e vagy sem.

A nagyobbik házszabály-vitából keletkezett fiók-házszabályvita valahogyan elsimult s az utolsó pillanatban mégis akkora vihar támadt, mely még az ilyen ülésnek is bunkós pointje volt.

Hihetetlen gyorsasággal és váratlanul jött ez a vihar.

Az elnök napirend-javaslatot tett és igy szólt:

— A holnapi ülés napirendjén lesz a két katonai javaslat tárgyalása s az ülés végén, *mint már kijelentettem,* egyszerü szavazással fog a Ház dönteni Podmaniczky javaslata fölött.

Ebben a pillanatban valami történt. Közvetlenül Perczel mellett ül a dobogón *Rátkay* László, a Kossuth-párt jegyzője. Mindeddig csöndesen ült, sőt többször csititotta elvbarátait. De mikor az elnök azt mondta szomszédságában, hogy a holnapi ülés végén, mint már jelentette, szavazni fognak Podmaniczky inditványa fölött, *Rátkay László felugrott, szembe helyezkedett az elnökkel, nagyot ütött öklével a dobogóra s indulatosan mondott valamit, amiből annyi volt hallható:*

— *Ez nem igaz . . .*

Az ellenzék ezt arra magyarázta, hogy Rátkay megtagadja az elnöki nyilatkozat igaz voltát; hogy a függetlenségi jegyző tiltakozik az ellen, mintha az elnök csakugyan enunciálta volna már, hogy a holnapi ülés végén lesz a szavazás. Szóval, *az ellenzék ugy látta, hogy Rátkay dezavuálja Perczelt.*

S egy rettentő, indulatos gomolyba gyűrődve, az egész ellenzék kiabálni kezdett:

— *Hazudik!*

— *Az elnök hazudik!*

— *Ilyesmire még nem volt eset! Az elnök hazudik!*

A dobogót valósággal ostrom alá fogta a feldühödött ellenzék. Rátkay odafenn farkasszemet nézett az elnökkel, aki egy másodpercig vérvörös arccal, konsternálva bámult Rátkayra. Aztán csak az látszott, hogy Rátkay mond valamit, Perczel egy gesztussal elháritja s már bezárja az ülést.

Perczel elhagyta a dobogót.

Az ellenzék a legszenvedélyesebb hangulatban tódult ki a folyosóra.

— Az elnök hazudott!

— Estére pártértekezletet tartunk!

— Mi is!

Az ellenzék minden árnyalata értekezletet határozott el még ma estére. S mindenki abban a nyugodt hitben volt, hogy a függetlenségi jegyző dezavuálta az elnököt.

Akkor jött Rátkay. Valaki meginterpellálta:

— Hát hazudott az elnök?

— Ki mondja?

— Azt mondtad kijelentésére, hogy nem igaz.

— Azt én nem mondtam — szólt csöndesen *Rátkay*. — Én azt mondtam az elnöknek, hogy *az nem igazság!*

Most már többen firtatták:

— Mire értetted ezt?

— Hát arra, hogy szavazást kitüzni a Podmaniczky inditványára, mikor Ugronnak ellen-inditványa van: *nem igazság és nem járja.*

— Nohát akkor mi alaposan félreértettünk.

— Hogyan?

— Ugy értettük, hogy te, mint jegyző, tiltakozol az elnöki kijelentésben foglalt valótlanság ellen.

Rátkay László mosolyogva végezte:

— *Ezt alaposan félreértettétek!*

De már akkor a vihar megvolt. Félreértésből kerekedett, de jól kitombolta magát. Egynéhányan röstelték, hogy egy félreértés miatt ugy össze-visszapaskolták az elnököt, de a végén megvigasztalták magukat az anekdota vádlottjával, akit háromszor is fölmentettek, mikor mindig bünös volt, s negyedszer itéltek el, mikor véletlenül ártatlan volt. Perczel is megérdemli a büntetést, ha véletlenül nem is volt ebben a dologban bünös.

... Most pedig jönnek a viharos napok. A holnapi ülés végén lesz a határozat szerint a szavazás. De hogy a holnapi ülésnek lesz-e holnap vége: ki tudná azt megmondani előre?...

A képviselőház ülése november 26-án.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Perczel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: gróf *Tisza* István miniszterelnök és az egész kabinet.

Elnök megnyitja az ülést.

Felolvassák a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja Abauj-Torna vármegye közönségének feliratát a külföldön lakó magyar földbirtokosok külön megadóztatása iránt; Nógrád vármegye közönségének feliratát a községekről szóló 1886: XX. törvénycikk módositása végett; Jász-Nagykun-Szolnok vármegye közönségének feliratát a vármegyei tisztviselők fizetésének rendezése érdekében; Pancsova város közönségének két rendbeli feliratát Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozatala és a választói jog reformja tárgyában. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Kiadatnak a kérvényi bizottságnak.

A parallel ülések.

Elnök: Jelentem a t. Háznak, hogy a házszabályok 203. §-a alapján báró Podmaniczky Frigyes képviselő ur a következő inditványt adta be nálam (olvassa): *A házszabályok 203. §-a alapján mondja ki a képviselőház, hogy a napirend tárgyalására szánt időre vonatkozó határozatát akként változtatja meg, miszerint a délelőtti ülések változatlan fenntartása mellett minden hétköznap délután 5 órakor is ülést tart, az ülésen 5 órától este 9 óráig a napirend tárgyalását folytatja.*

A házszabályok 203. §-a értelmében a Ház ezen inditvány fölött a holnapi ülés végén vita nélkül egyszerü szavazással fog dönteni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Mikor fog tárgyaltatni?)

(Az inditvány ellen.)

Ugron Gábor: T. Ház: En ugy értettem, hogy báró Podmaniczky Frigyes inditványt tett az iránt, hogy a Ház, ülései jelenlegi idejének fenntartása mellett, a délutáni időben is külön ülést tartson. Ugy értettem, hogy a Ház elnöke azt javasolja, hogy az mint napirendi inditvány a 203. §. értelmében a legközelebbi ülés végén tárgyaltassék.

Elnök: Én kétszer is megmondottam, hogy a házszabályok 203. §-a értelmében ezen inditvány fölött a Ház a legközelebbi, tehát a holnapi ülés végén fog egyszerü szavazással határozni.

Ugron Gábor: A 203. §. azon intézkedése, amelyet az elnök ur elrendelt, nem ezen inditványra vonatkozik. A 203. §. következőleg szól (olvassa): A napirend tárgyalására szánt időt, valamint az interpellációk megtételének s az azokra adandó válaszok meghallgatásának idejét időről-időre a Ház állapitja meg. (Helyeslés a jobboldalon.) Ezen határozat megváltoztatását célzó minden inditvány a Ház elnökénél irásban adandó be, általa a Háznak azonnal bejelentendő. (Felkiáltások jobbfelől: Megtörtént.) és a bejelentést követő ülés végén vita nélkül egyszerü szavazással döntendő el. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ha az ily inditvány az ülés idejének meghosszabbitását célozza... (Felkiáltások a jobboldalon: Nem arról van szó!)

Gajári Géza: Ez nem meghosszabbitás, hanem két ülés. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: Hát mi az ördög, ha nem meghosszabbitás? (Zaj.)

Kubik Béla: Szemtelenek! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Ráth Endre: Igaza van! Gazemberség, amit csinálnak! Nem méltó arra a helyre! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.)

Elnök: Ráth Endre képviselő urat rendreutasitom. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek. Ugron képviselő urat illeti a szó. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: Alkotmányszegés! Nagy zaj jobbfelől.)

Zboray Miklós: Apponyi szelleme! (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Ugron Gábor (Olvassa): „Ha az ily inditvány az ülés idejének meghosszabbitását célozza, a meghosszabbitás egy órai időnél többre nem terjedhet. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) csak egyes törvényjavaslat, vagy a költségvetés tárgyalásának tartására határozható el s azon törvényjavaslat illetőleg költségvetés tárgyalásának tartama alatt, amelyre nézve elhatároztatott, nem ismételhető"

Pap Zoltán: Ez paktumon alapszik! (Zaj.)

Ugron Gábor: A házszabályok ezen szakasza nem ismer egy napon két ülést, csak egyetlen-egy ülést ismer, melynek napirendje kell, hogy a megelőző nap megállapittassék. A házszabályok egy nap két ülésről nem rendelkeznek, arra senkinek jogot nem adnak. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Uray Imre: Az elnöknek sem, senkinek!

Ugron Gábor: A házszabályok ezen szakasza egy párlkori megegyezésnek következménye. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Mi közünk hozzá! A házszabályok az irányadók!)

A mult gyülés végén a különböző pártok megbizottjai tárgyalást folytattak (Zaj jobbfelől.) a házszabályok módositása tárgyában. A körülmények akként állottak, hogy a régi házszabályokkal a többség a kisebbség ellenére a házszabályokat nem lett volna képes módositani, s ezért békés uton megegyezéssel kisérlették meg a házszabályoknak módositását, szigoritását. A házszabályoknak azon pontjára nézve, mely abból állott, hogy a jegyzőkönyv hitelesitésénél joga van a képviselőnek pontonként ellenjavaslatokat tenni, és névszerinti szavazásokat tenni, az ellenzéki megbizottak engedtek.

Madarász József: Elég rosszul tették!

Ugron Gábor: Azután jött a másik kérdés, hogy a napirend megállapitásának kérdése is kivetessék egy obstrukcionak a lehetőségéből. Ebben is az ellenzék tagjai engedtek, de ellenszolgáltatásképpen kikötötték a 203. §-ban (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) foglalt azon rendelkezést, hogy a tanácskozási idő pedigien egy óránál többel meg nem hosszabbitható. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Már most helyeselhető-e az, hogy ez a házszabálymódositás, amelyre nézve a különböző pártok megegyeztek, amelynek megtartását igérték és amelyet a különböző pártok tudomásul vették. (Felkiáltások a jobboldalon: Titkosan csinálták! Mozgás és zaj.)

Elnök (Csenget.) Csendet kérek.

Ugron Gábor: A házszabályok ezen pontja egy ellenszolgáltatás volt és ha az elnök az országgyülésen él a házszabályoknak azon jogával, amelyet a többi pontokban az ellenzék engedékenységében a maga akcióképességének gyengitesére megengedett, akkor jogunk van megkövetelni, hogy ezen §-nak intézkedését pedig mindenki jóhiszeműleg megtartsa. (Folytonos zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek t. képviselőház!

Ugron Gábor: Nekünk szükségünk van arra, hogy egymás között bizonyos megnyugvás legyen, hogy az elvállalt kötelességeket teljesitsük, mert ha ez a megnyugvás nincsen meg t. Ház, akkor a parlamenti életnek leghatalmasabb tényezője, a kompromisszumokról-kompromisszumokra haladás lehetetlenné tétetik. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Ugy van! Ez a becsület kérdése. (Folytonos zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek.

Ugron Gábor: Ez a szakasz, amelynek most a megkerülése, sőt nem is megkerülése, hanem egyszerüen semmibe vevése cé oztatik, ez a szakasz a kompromisszumnak az eredménye, amely a különböző pártok férfiai által elogadtatván, azok becsületének a védelme alatt áll. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Uray Imre: Már akinek van becsülete. (Zaj.)

Ugron Gábor: T. Ház! En abban a nézetben vagyok, hogy báró Podmaniczky inditványa nem a 203. §. alá tartozik, mert az nem a napirendnek a meghosszabbitását célozza, hanem önálló inditvány és mint ilyen önálló inditvány tárgyalandó. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Sőt, ha a legnagyobb szigorusággal vizsgálom, akkor ez az inditvány a házszabályoknak módositását tartalmazza magában és akkor a házszabályok módositására fennálló feltételeknek van alávetve! (Igaz! Ugy van!) a szélsőbaloldalon.) Mert a házszabályoknak 319. §-a szerint: (olvassa) „a szabályoknak a Ház szervezetét és a szorosabb értelemben vett tanácskozási rendet illető része csak az évi ülések végével és csak a törvényjavaslatok tárgyalásának bevégzése után fog módosithathatni." Kérdem én önöktől, hogy vajjon a tanácskozási rendet illető intézkedést involvál-e ez a báró Podmaniczky-féle inditvány. (Felkiáltások a jobboldalon: Nem!) Az önök álláspontját a házszabályok egyetlen szakaszával sem lehet támogatni éppen tartalmának természetenél fogva. Az inditvány naponkint uj ülések tartásáról szól ilyen uj ülések tartását pedig a házszabályok nem ismernek, ha az önökre nézve legkedvezőbb véleményt veszem is fel, azt kell mondani, hogy erről nem szólnak; tehát amiről nem intézkednek és amivel szemben ellenkező véleményt támogató intézkedés, hogy tudniillik a tanácskozási idő egy órán tul meg nem hosszabbitható, foglaltatik a házszabályokban, az ilyen inditvány, amely az üléseknek három-négy órával való meghosszabbitását célozza, a házszabályok 319. §-ának rendelkezése alá esik. Ezt a tényt tehát semmiféle rabulisztikával megsemmisiteni nem lehet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tehát ezen inditvány, amelyet báró Podmaniczky Frigyes beadott, először azon szempontból birálandó, hogy a házszabályok módositását célozza, vagy pedig, hogy olyan intézkedést kivan, amely a házszabályokban nem foglaltatik, de akkor is a házszabály kiegészitését, a házszabályokba egy ujabb szakasz és rendelkezés felvételét cé ozza. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ha a házszabályok kimondják azt, hogy bizonyos határidőn tul az ülés egy órával sem hosszabbitható meg, annak a célja az volt, hogy a képviselőház tanácskozási rendjén a Ház tagjainak sem szólás-, sem akciószabadsága el ne nyomathassék. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ilyen elnyomatást, ilyen törvénysértést, a házszabályoknak ilyen letiprását célozza az az inditvány, amelyet báró Podmaniczky Frigyes beterjesztett. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj és el entmondások jobbfelől.) Ezt az inditványt önöknek megtenni volt bátorságuk, de nincs bátorságuk... (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a Ház minden oldalán. Felkiáltások jobbfelől: Jogunk volt megtenni. Kötelességünk volt!)

Ráth Endre: Hát Széll alatt a passzivitás volt az igazság? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök (csenget): Csendet kérek. Ráth képviselő ur! (Zaj.) Rendreutasitom a képviselő urat.

Ráth Endre: Nincs joga az elnöknek rendreutasitani! (Nagy zaj. Felkiáltások jobbfelől: Rendre!)

Báró **Kaas Ivor**: Klotür hamisággal!

Elnök: Csendet kérek t. képviselő urak! (Folytonosan tartó zaj.)

Ráth Endre: Pfuj! az ilyen elnöknek! (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek! Egy szót sem hallok!

Ráth Endre: Szégyelje magát!

Elnök: Ráth képviselő urat még egyszer rendreutasitom és figyelmeztetem, hogy legközelebbi alkalommal azt fogom javasolni, hogy ügye a mentelmi bizottsághoz utasittassék. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek, t. képviselő urak, hogy Ugron képviselő ur beszédét elmondhassa. (Zaj.)

Zboray Miklós: Politikai brávóság! (Zaj. Felkiáltások jobbfelől: Rendre!)

Elnök: Zboray képviselő urat rendreutasitom! (Helyeslés jobbfelől.)

Ráth Endre: Ez az Apponyi szelleme!

Kaas Ivor: Árulás! (Zaj.)

Ráth Endre: Csak tisztességes elnöktől fogadunk el rendreutasitást! (Szünni nem akaró zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök (folytonos zajban beszél): Miután Ráth Endre képviselő urat már kétszer rendreutasitottam és figyelmeztettem őt a kétszeri rendreutasitás következményeire, kérdem a t. Házat, kivánja-e a dolgot a mentelmi bizottsághoz utasitani? (Élénk helyeslés jobbfelől és felkiáltások: Kivánjuk. Nagy zaj balfelől.) Kérem a képviselő urakat, akik javaslatomat elfogadják, szíveskedjenek felállani. (Megtörténik. Nagy zaj balfelől.) A Ház Ráth Endre képviselő ur ügyét a mentelmi bizottsághoz utasitja és felhivja a bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt javaslatot tegyen. (Nagy zaj balfelől. Elnök csenget.)

Váradi Károly: (A gyorsirók helyéhez lép.) Zajban nem szabad irni. (Mozgás jobbfelől. Több képviselő a gyorsirók helyéhez lép. Felkiáltások a szélsőbaloldalról: Tessék megvárni, amig csend lesz és akkor irjanak! Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: A gyorsirók eskütettek!)

Báró **Kaas Ivor**: Hiába, szolgalelkűek. (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Báró Kaas Ivor képviselő urat rendreutasitom. Kérem a képviselő urakat, szíveskedjenek helyeikre menni. (Nagy és folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: A gyorsirók összejátszanak az elnökkel!

Elnök: Kaas Ivor képviselő urat másodszor is rendreutasitom.

Gajári Géza: A gyorsiroda kötelessége jegyezni, hogy mit mondanak.

Ugron Gábor: T. Ház! (Folytonos nagy zaj.)

Fáy István: Nincsen házszabály! Hazaáruló! (Folytonos nagy zaj.)

Zboray Miklós: Bandita az elnök!

Horváth Gyula: Bandita és utonálló! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: (Csenget, megint hihetetlen zajban csak a gyorsiróknak beszél). Horváth Gyula képviselő ur

ellen jegyzőkönyvi megrovást javaslok a Háznak. Akik elfogadják, méltóztassanak felállani. (Megtörténik. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbalon. Folytontartó nagy zaj.) Kérem a képviselő urat, folytassa beszédét.

Holló Lajos: Czinkosok! (Zaj).

Lovászy Márton: Beszéd közben nem lehet szavazni.

Csávolszky Lajos: Cinkosok, gazemberek! (Hosszantartó nagy zaj.)

Elnök: (Folytontartó nagy zaj.) Házszabályellenes az, ha a saját... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Ugron Gábor képviselő ur bizonyosan abban a helyzetben lesz, hogy jobban tudja, mint bárki más az urak álláspontját. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: T. Ház! Tiltakozom az ellen, hogy az én beszédemet az elnök megszakitsa más célból! (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon Zaj a jobboldalon.) mint a házszabályok értelmében. A szónokot megszakitani egyedül az elnöknek van joga, de csak azért, hogy őt figyelmeztesse, szükség esetén rendreutasitsa, de nem hogy közben más cselekedeteket végezzen, határozatokat mondjon ki. Ehhez joga nincsen. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ilyen eljárás semmis, szabálytalan és semmis.

Pap Zoltán: Ez az Apponyi szelleme, amely ott leng? (Folytonos zaj a baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek.

Ugron Gábor: Azon célzat, hogy hamis cim és hamis meghatározás alá hozva báró Podmanitzky Frigyesnek inditványát, ne engedtessék meg az, hogy ahhoz, mint inditványhoz képviselőtársaim hozzászólhassanak, hanem hogy ahhoz tisztán csak négy képviselő hozzászólása engedtessék meg, ez nem egyéb, mint az, hogy önök tudják azt, hogy erőszakot müvelnek. (Ugy van! a baloldalon. Élénk ellentmondások a jobboldalon.)

Eitner Zsigmond: A házszabályok meghamisitása!

Pap Zoltán: Hazaárulás! (Folytonos zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: A házszabályok rendelkezéseit ekként értelmezni önhatalmulag, a Ház megkérdezése nélkül, nincs joga az elnöknek. (Ugy van! a jobboldalon.) Minthogy kérdés tárgyává tétetik az, hogy valamely inditvány vagy beadott javaslat mely szakasz szerint tárgyalandó, az elnök a maga elhatározásából nem mondhat ki semmi véleményt, neki azirányt a Házat meg kell kérdeznie, (Ugy van! a baloldalon.) mert az elnöknek nincs intézkedési és elhatározási joga a mi tanácskozásunkban, hanem csupán csak végrehajtási joga van, az intézkedési és végrehajtási jog pedig a Ház plénumát magát illeti meg. (Ugy van! a baloldalon.)

Minden kérdés, amely kétessé válik, vagy amelyre nézve ellentmondás forog fenn, az elnök által többé elnökileg el nem intézhető, hanem az iránt a Ház véleménye kikérendő, beszerzendő és csak akkor lehetséges az elnöknek kimondani a határozatot hogy ha arra nézve a Ház már állást foglalt avagy döntött. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: Igy eladhatják magát Magyarországot is az elnöki enunciáció alapján. (Nagy zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.)

Sréter Alfréd: Künn bujtogatnak, itt meg obstruálnak. (Ugy van! jobbfelől. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Horváth Gyula: Majd kifüstöljük az elnököt onnan! (Nagy zaj.)

Pap Zoltán: Beszélhet az elnök, amit akar, utasithat rendre, csinálhat mindent, ami neki tetszik! (Folytonos zaj a jobb- és baloldalon. Elnök többször csenget.)

Ugron Gábor: Az elnök nem ura a Háznak, az elnök egyedül csak védelmezője és őre a házszabályoknak! (Helyeslés.)

Leszkay Gyula: Gazemberség, ami itt történik. (Nagy zaj.)

Elnök: Leszkay Gyula képviselő ur olyan kifejezést használt...

Rakovszky István: Helyesen tette! (Mozgás jobbfelől.)

Elnök: ... amely sérti a parlament tekintélyét és ezért rendrentasitom. (Helyeslés a jobboldalon. Egy hang a szélsőbaloldalon: Ne tessék árulást elkövetni!) Ezt nem követtem el soha életemben. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hazaáruló!)

Pap Zoltán: Miért léptek ki azok a szabadelvüpártból? (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: Az elnök a házszabályoknak őre, azért van olyan magasra emelve, azért van neki akkora tekintély adva, hogy az ő lelkiismerete ne legyen könnyebb, mint más képviselőé, hanem legyen szigorubb, legyen ridegebb, (Ugy van! a jobboldalon.) hogy a házszabályoknak szavaihoz, szelleméhez szigoruan ragaszkodjék. (Helyeslés a jobbs baloldalon.) De ha a házszabályoknak nincs megfelelő intézkedésük, ha azoknak hiányuk van, az elnöknek nincs jogában ezt saját fejéből, saját akaratából pótolni vagy helyettesiteni, hanem a Ház tagjait kell felhivni és felszólitania arra, hogy mondják meg akaratukat, amely a házszabályoknak hiányait, ferdeségeit vagy ellenmondásait kiegyenlitse. De azt a vitát, amelyben a házszabályok ellenmondását kell elosztatni vagy bármiféleképpen való érthetőségét — mert kedvezni akarok az elnök eljárása megitélésének — kell meghatározni, nem szabad a klotür tőltételei alá vonni és csak négy szónoknak adni meg a szót. (Ugy van a baloldalon. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Önökkel szemben szükséges a klotürt alkalmazni!)

Báró **Kaas Ivor**: Becsületes klotürt igen, de ez becstelen! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hiszen egyszerü szavazással akarják eldöntetni ezt az inditványt! Halljuk! Halljuk!)

Ugron Gábor: Az egész dolog nagyon megle-petésszerüen történvén, most hallom barátaimtól, hogy e szerint a javaslat szerint, amint azt az elnök ur előadta, senkinek sincs hozzászólási joga.

Rosenberg Gyula: Persze, hogy nincs! (Nagy zaj és derültség a szélsőbaloldalon. Felkiáltások balfelől: Szép liberalizmus!)

Ugron Gábor: E szerint még sokkal rosszabb szinben tüntetik fel ezt a cselekedetet, (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj. Halljuk! Halljuk!) mint amilyennek azt az első pillanatra megitéltem, (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) mert ez a diskussziónak még a legkisebb mértékét is ki akarja kerülni. (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: El akarja fojtani!

Ugron Gábor... mert jól tudja, hogy a birálatot nem állja ki, hogy nincs meg neki az a jelentősége és belső értéke, amely a birálattal szembe tud szállani, és annak ellene tud állani. (Mozgás és ellentmondások jobbfelől.)

Ha sikerül önöknek ez a csinytevésük, hogy ezt a határozati javaslatot nem aszerint biráljuk meg, mint ami, t. i. mint önálló inditványt, hanem akként akarnak felette dönteni, hogy ez oly inditvány, amelyhez hozzászólásnak helye nincs és amely felett egyedül csak szavazásnak van helye, uraim, akkor tegyék a kezüket a szivükre és vizsgálják át Magyarország alkotmányos garanciáit... (Élénk felkiáltások a jobboldalon: Tegyék önök a kezüket a szivükre! Zaj. Elnök csenget.)

Báró **Dániel Ernő**: Az gyalázatos játék, melyet önök üznek az alkotmánnyal!

Ugron Gábor: ... vizsgálják önök uraim azt a csekély alkotmányos biztositékot, amelylyel Magyarország bir... (Felkiáltások jobbfelől: Önök vizsgálják meg!)

Rosenberg Gyula: Hát ne veszélyeztessék! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mi veszélyeztetjük?) Igen! Önök veszélyeztetik! (Zaj a jobboldalon.)

Ugron Gábor: ... vizsgálják meg, (Zaj a jobboldalon.)

Báró **Dániel Ernő**: Maguk vizsgálják meg.

Ugron Gábor: Állitsák fel a mérleget. (Zaj jobbfelől.)

Báró **Dániel Ernő**: Maguk állitsák fel a mérleget! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: ... vizsgálják meg, hogy micsoda rést nyitnak ezzel egy elkövetkezendő gonosz kormányzás részére; (Zaj a jobboldalon) amely az alkotmányosság álszinébe öltözködve, ha egyszer Magyarország törvényhozásába bevonulhat, mert az alkotmányosság biztositékaihoz nyiltan, direkte és határozottan nem mernek nyulni, akkor az alkotmányosság biztositékainak egyik része, sőt mondhatnám nagyon előreteltt védmüve, a képviselőház tanácskozási szabályzata van veszélyeztetve. (Zaj a jobboldalon.) Ez a védmü, a képviselőház tanácskozási szabályzata igen nagyfontosságu. (Felkiáltások jobbfelől! Tessék például nyujtani.)

Báró **Kaas Ivor**: Kapitulálnak az osztrákok előtt!

Ugron Gábor: Tisza Kálmán sokáig kormányzott Magyarországon. En a politikai életben mint Tiszának balközépi hive jöttem ide és midőn ő politikai állást változtatott, én nem követtem. Attól a pillanattól fogva Tisza Kálmánnak a legéberebb ellenőrzője, mondhatnám politikai ellenfele és ellensége voltam mindig. Tisza Kálmán sok mindent elkövetett, amit kifogásoltunk, amit kárhoztattunk, amit elitéltünk, aminek keserü gyümölcseit a nemzet ma is érzi, de egyet sohasem követett el, arra mindig ügyelt és e tekintetben még célzatot és szándékot sem árult el, valahányszor barátai jöttek és arra biztatták, hogy nyuljon a házszabályokhoz, kerülje meg a házszabályokat, kerülje meg a házszabályok kifejezéseit és szerezzen akaratának igy érvényt. Pedig 1889-ben szintén volt oly erős harc, mint most. (Ellentmondás a jobboldalon.) Résztvettem a harcban akkor is, mint résztveszek most és mondhatom, hogy Tisza Kálmán az egész harc folyama alatt mindenféle erős és érzékeny csapásokat mért az ellenzék férfiaira, a maga erejéhez és tehetségéhez képest, de jól tudta, hogy nem az ellenzék tulajdona a házszabályokban foglalt biztositékok összege, hanem a nemzet szabadságának védelmére szolgál az. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Voltak akkor is egészen fiatal, még éretlen férfiak, akik feltolták magukat, hogy Tisza Kálmánnak tanácsokat adjanak, voltak neki is szenvedélyes barátai, akik az ellenzék letiprására szintén a házszabályok változtatásával, vagy félremagyarázásával, vagy csürésével arravaló alkalmat és módot ajánlottak. Tisza Kálmán mindig visszautasitotta, mert mindig azt mondta, nem lesz mindig egy Tisza Kálmán itt, ki tudja, ki fog következni, talán olyan, aki Magyarország ellen fog müködni? (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: Aki eladja, Ausztriának kiszolgáltatja Magyarországot!

Szatmáry Mór: Akadtak akkor is sihederek, akik a sajtó rendszabályozását is tanácsolták! (Nagy zaj és mozgás.)

Ugron Gábor: Nem lehet azt mondani, hogy Tisza Kálmán ne tudta volna, hogy mi válik hasznára, de tudta azt is, hogy mi válik az ország szabadságának ártalmára és addig ment el a saját maga és pártja hasznára a politikai jogok és szabadságok korlátozásában, amennyire neki okvetlenül szüksége volt, hogy elvállalt feladatait teljesitse és amikor odaért, hogy azok az eszközök már nem voltak elégségesek, nem tört át a házszabályokon, inkább türte és állotta a vitát és megpróbálta a harcnak tartalmát kiegyenliteni.

Sréter Alfréd: Egy év óta próbáljuk, de visszaélnek vele! (Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: Tisza Kálmánnak nem volt az a politikai methodusa, hogy ellenfeleit nyilt küzdtéren lebunkózza, avagy perfid módon kijátszsza és jogaitól megfoszsza, hanem az volt, hogy nyilt harcban leverje, avagy politikai érintkezések és közvetitések utján...

Báró **Kaas Ivor**: Ugy van!

Ugron Gábor: ... egy középponton álló békét és kiegyezést kössön, mert jól tudta, hogy mit tesz és mi értéke van egy országban az ellenzéknek, ha az az ellenzék erős, elszánt férfiakból áll és derekát be nem adja, (Ugy van! a baloldalon.), ugy, amint azt teszi az önök vezére, akit Bécsből ide leküldtek ugy, hogy előbb ott bizonyos megállapodások történtek. Amint látom és olvasom, Ausztriában akként beszél az osztrák miniszterelnök és akként jár el...

Báró **Kaas Ivor**: Tegnap is!

Ugron Gábor: ... mintha ő a magyar miniszterelnök kinevezésére, a kinevezés feltételeire és a miniszterelnök ur által elvállalt kötelességek teljesitésére nézve nemcsak tanu, hanem mintegy kezes lenne, aki ott Ausztriának érdekeit védelmezi.

Münnich Aurél: A házszabályokhoz tessék szólni! (Felkiáltások jobbfelől: Ez házszabály? Zaj balfelől. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: Azt mondják önök onnan a tuloldalról, hogy mi küzdünk, harcolunk és beszélünk, nem tudom mióta. Hát próbálják önök a nemzet javára szolgáló valóságos, igaz engedményekkel, nem pedig látszatokkal...

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Hát mi az, amit mi hoztunk? (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Báró **Kaas Ivor**: Megmagyarázta tegnap Körber, hogy nincs azokban a vivmányokban semmi! (Zaj.)

Ugron Gábor: Hát a valóságos ellenzék a parlamenti életben csak arra van kötelezve, hogy, mint a szinpadon, eljátszsza a szerepét és mikor eljátszotta a szerepét, megjelenjék a szinház pénztáránál és felvegye napidijait?

Kubik Béla: Az mégis hallatlan, hogy most meg a gyorsirók veszekedni fognak. Hangosan diskurálnak! (Zaj. Felkiáltások jobbról: Képviselő lármáz ott!)

Elnök: Csendet kérek mindenütt, első sorban a gyorsirók helyein.

Ugron Gábor: Az ellenzék becsületes kötelességet akkor teljesit, ha annál makacsabb és kitartóbb, minél hajlékonyabb a többség. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ha önök mindig birnának azzal az erős derékkal, amelylyel birniok kellene, akkor ez a harc rég be volna fejezve, mert ha a többség állást foglalt volna még az esztendő elején, meggyőződtek volna odafenn arról, hogy Magyarországon a nemzeti engedmények megadása nélkül nem lehet kormányozni. De az önök magatartása passziv volt. Önök kint a folyosón minket bátoritottak, eljöttek az önök választói minket lelkesiteni. (Zajos ellentmondás a jobboldalon. Felkiáltások: Ki volt az, aki bátoritotta?)

Elnök: Csendet kérek! Ne tessék zavarni a szónokot!

Ugron Gábor: Ha önök neveket akarnak, forduljanak miniszterelnökük titkos policiájához. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.) En ilyen cselekedetekre nem vállalkozom. Sokkal többen vannak, mint azok a képmutatók, akik az ellenkezőt szeretnék most játszani. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sőt kérem, ne higyjék, hogy ez szónoki forma. Az utóbbi időben is az emberek mindig azt sugják, ha velünk találkoznak, csak le ne törjetek, csak kitartsatok, s akkor biztosan célt értek. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Ki az?)

Eitner Zsigmond: Ballagi Bodrogi-Sárán is azt mondta!

Ugron Gábor: Ezek a benyomások azok, amelyek minket bátoritanak és az a tudat, hogy az ország jogáért, szabadságáért harcolunk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De engedjen meg, t. Ház, a hazafiságnak erre az álláspontra kell állani. Ne bennünk keressék ez ország tanácskozási rendjének ellensegeit, hanem keressék azon politikai férfiakban, akik ő felségéhez fel voltak hiva és nem mondták meg ő felségének a valóságot, hanem a helyett eljátszották a római karnevál moccoletti-játékát, amely abból áll, hogy mindenkinek égő gyertyaszál van a kezében és az embernek ügyesen arra kell törekednie, hogy eloltsa társának a gyertyáját, a világosságát, hogy aztán sötétben maradjanak. (Élénk helyeslés, taps a szélsőbaloldalon.) Önök is a helyett, hogy a nemzet jogai mellett küzdöttek és harcoltak volna, egymásnak a világosságát oltották ott ki Bécsben, egymás ellen intrikáltak és egymás ellen folytatták a játékot. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.) És az ilyen verem-ásás után jött ide a miniszterelnök. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház, nincsen-e veszélyben az alkotmányosság, ha az uralkodó a katonáihoz szól, politikai kérdésekben nekik nyilatkozatokat tesz és azoknak a nyilatkozatoknak az élé a magyar országgyülés és annak tevékenysége ellen van irányitva? Ami azután is történt a magyar államférfiak kihallgatása után: a kormánypárt kilences-bizottságának elaborátumával, hát ez rendes és alkotmányos érintkezési mód a korona és a nemzet között? Nem, uraim, ne egy párt élén álljon a király, mert a király az egész nemzeté. (Élénk helyeslés és taps a néppárton és a szélsőbaloldalon.) Egy pártos király soha sincsen jól informálva. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ha mi itt egy nemzeti államot nem tudunk alkotni azokkal a szabadságokkal, melyekre itt a nép fejlődésének szüksége van, akkor, uraim, midőn a megpróbáltatás ideje eljön, a trón haszontalan néz körül és haszontalan fogja keresni százezreit a magyaroknak, akik fegyverbe kell, hogy álljanak és megvédelmezzék a trónt. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Uraim, mikor önök a magyar alkotmány bástyáját ilyen házszabályváltoztatással, ezen a csuf módon, amelylyel megsértik...

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Ohó! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Enyhe kifejezést használt!

Hosszantartó, zajos helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. Zajos ellentmondás jobbról.)

Ugron Gábor: ... hát akkor, uraim, nem Magyarországnak dolgoznak, hanem dolgoznak egy szerencsétlen politikának, amely germanizálni akar és a germán szellem ... (Nagy zaj és ellentmondás a jobboldalon. Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas** Ivor: Hiába tiltakoznak, ez igy van. (Zaj. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: ... dolgoznak annak a germanizációnak, amelyet behoztak az egységes hadsereg szuronyainak élén, 1849-ben, annak a germanizációnak, amelyet végrehajtani akartak a Bach-huszárokkal. Annak ellent tudott állani a nemzet, pedig nem voltak alkotmányos eszközök rendelkezésére. Most alkotmányos intézmény áll rendelkezésünkre és ugyanazon tendenciának a hadseregben, ugyanannak az arrogantiának a hadsereg vezető köreiben, ugyanazon germanizáló tendenciának, amely alattomosan a nemzet állami életének minden magaslatán a német érdek uralmának akarja alárendelni, ellent fogunk állani, mert ellent kell hogy álljunk becsületünkért hazánk szeretetében. (Hosszantartó, élénk taps a szélsőbaloldalon.)

Én arra kérem a miniszterelnök urat, ne folytassa erőszakos természetének megfelelően, (Mozgás és ellentmondás a jobboldalon.) ezt az okvetetlenkedő kormányzési módot, térjen a parlamentáris elvek gyakorlatára. (Zaj és mozgás a jobboldalon.) tisztelje a törvényt, ne törje át a házszabályokat, mert a házszabályok áttörése, ez az eljárási mód nemcsak mostanra, de későbbre is lehetetlenné teszi, hogy valaha ellenzék és kormánypárt között más, mint késhegyig menő, elkeseredett küzdelem legyen. (Hosszantartó, élénk helyeslés a szélsőbaloldalon) Ne vegyék el, uraim a paktumos házszabály szakaszát ...

Báró **Dániel** Ernő: Paktumot mi nem ismerünk! (Hosszantartó, nagy zaj és ellentmondás a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök ismételten csenget.)

Rakovszky István: Akkor csalás! (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: A hatalomért, a fiumei kormányzóságért! (Folytonos nagy zaj. Elnök ismételten csenget.)

Ivánka Oszkár: Mindig igy tesznek a Tisza-huszárok!

Ugron Gábor: Ne tegyék lehetővé ... (Folytonos zaj a jobb- és baloldalon. Elnök ismételten csenget.)

Ivánka Oszkár: Igy tesznek a Tisza-huszárok! (Zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.)

Ugron Gábor: ... ne tegyék lehetővé, hogy többé itt párt és párt egymás iránt más, mint gyanakvó szemmel ne legyen, mert ha a politikai küzdőtéren ...

Ivánka Oszkár: Árulás, panama! (Zajos tetszés balról. Zajos ellentmondások jobbfelől.)

Ugron Gábor: ... szemben is állunk (Folytonos zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget), egymás becsületes meggyőződését és becsületes szándékait kell, hogy tiszteljük. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Ha pediglen önök ezt az erőszakot elkövetik, nem lesz többé ellenzéki férfiu, aki bármily hitegetésnek, bármely biztatásnak engedve, valaha bármely házszabályt illető, vagy más egyezségbe belemenjen mert akkor tudni fogja (Zaj a jobboldalon.), hogy a kötelezettségnek tisztességes megtartása csak az ellenzékieket kötelezi, de a hatalmon levőket nem. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)

Én, t. Ház, azt inditványozom (Halljuk! Halljuk!), hogy báró Podmaniczky Frigyes inditványa, mint önálló inditvány kinyomassék, kiosztassék és tárgyalásra napirendre tüzessék. (Élénk helyeslés és éljenzés a baloldalon. Szónokot számosan üdvözlik. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk az elnököt!)

(Az elnök nyilatkozik.)

Elnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Ugron Gábor képviselő ur által a házszabályok cimén tett felszólalások azon részére, amely az én elnöki eljárásomra vonatkozik, ugy az elnöki szék méltósága, mint a Ház és az egész ország iránti kötelességből a helyzet tisztázására legyen szabad a következőket elmondanom: (Felkiáltások balfelől: Szégyelje magát! Menjen le onnan!)

Rákosi Viktor: A Ház méltóságáról ne beszéljen! (Folytonos zaj a baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.)

Elnök (Ismét olyan zajban beszél, amelyet csak a gyorsirók hallanak): Ugron képviselő ur azt állitja, hogy egy napon két ülésnek tartása házszabályellenes. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon. Ellentmondások a jobboldalon.) Sem a jelen, sem a régi házszabályokban sehol sincs kimondva. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. (Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk!) A képviselő urak, azt hiszem, méltányosnak fogják találni, hogyha az elnököt támadják, annak védekezését is meghallgassák. (Felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt! Felkiáltások a szélsőbaloldalon.) Magyar ember ha támad, a védelmet is meghallgatja! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon. Magyar ember nem sérti az alkotmányt! Felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt!) A Háznak 36 éves gyakorlatában ismételten fordultak elő párhuzamos ülések. (Felkiáltások balfelől: Mondjon le! Ne korteskedjék! Ki vele! Folytonos zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.)

1891. junius havában ... (Folytonos nagy zaj a jobb- és baloldalon. Felkiáltások balfelől: Nem lehet hallani semmit. Elnök többször csenget.) Legyenek csendben képviselő urak, akkor meg fogják hallani. Ha tehát ez az eljárás a régi házszabályok keretében ismételten és ismételten is helyet foglalt ... (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon és felkiáltások: Az nem igaz! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) ... és amidőn az uj házszabályok az eljárást kétségtelenül szigoritani akarták. (Nagy zaj és ellenmondások a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Tessék elolvasni. Halljuk! Halljuk a jobboldalon.)

T. képviselőház! a házszabályok 203-ik §-ának első bekezdése azt mondja: (olvassa) „A napirend tárgyalására szánt időt ... időről-időre a Ház állapitja meg." (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

T. képviselőház! A folyó országgyülés kezdetén a negyedik országos ülésben (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Szálljon le! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Bartha Miklós: Ne vitatkozzék az elnök! (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Halljuk az elnököt! Szünni nem akaró nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Midőn az elnök eljárása megtámadva van, tessék a védelmet is meghallgatni. (Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) ... Amennyiben tehát a Ház esetről-esetre másképp nem határozna, tartassanak az ülések ünnepek kivételével délelőtt 10-től délután 2-ig. Ez tehát világosan mondja, hogy amennyiben a Ház másképp nem határozna.

A házszabályok 203-ik §-ának második bekezdése ezt mondja: (Olvassa.) „Ezen határozat megváltoztatását célzó minden inditvány a Ház elnökénél irásban adandó be, általa a Háznak azonnal bejelentendő és a bejelentést követő ülés végén vita nélkül egyszerü szavazással döntendő el."

Én nekem tehát nem lehetett mást tennem, mint a 203. §. értelmében eljárni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hiszen maga Ugron Gábor képviselő ur is beismerte, hogy a Podmaniczky-féle inditvány nem célozza az ülés idejének meghosszabbitását. (Élénk ellenmondások s bal- és szélsőbaloldalon. Helyeslés a jobboldalon.)

Én tehát kizárólag a házszabályok 203. §-ának első és második bekezdése értelmében és a conscia mens lelki nyugalmával és öntudatával kötelességemet teljesitettem. (Eljenzés és taps a jobboldalon. Nagy zaj és ellenmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

A miniszterelnök beszéde.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: T. képviselőház! (Nagy zaj.) Ugron Gábor képviselő ur kifogásolta azt, hogy meglepetésszerüleg jöttünk ezzel az inditványnyal és hogy azzal a szólásszabadság korlátozását célozzuk. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök csenget.)

Elnök: Csendet kérek!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Hát én utalhatok reá, hogy oly kevéssé volt meglepetésszerü ez a dolog, hogy már napokkal ezelőtt (Folytonos zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget. Halljuk! jobbfelől.) az ujságok tele voltak vele. (Folytonos nagy zaj és ellentmondások a néppárton és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök ismételten csenget. Felkiáltások a néppárton: Parlamentárizmus! A képviselő urak mernek itt parlamentárizmusról beszélni? Szünni nem akaró zaj balfelől.)

Kubik Béla: Tessék a bérenceire ráorditani, ne mi reánk! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök (csenget): Csendet kérek! (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Marjay képviselő urat rendreutasitom.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Egészen tárgyilagos érveléshez fogtam hozzá. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) És a képviselő uraknak ez a zajongása (Nagy mozgás balfelől. Zajos felkiáltások: Menjen Chlopyba!) kijelentéseimmel szemben egyfelől a vitatkozási helyes eljárásnak és kölcsönös méltányosságának durva megsértése, (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Zajos helyeslés jobbfelől. Nagy zaj és ellentmondások a néppárton és a szélsőbaloldalon.) másfelől a szólásszabadságnak durva megsértése. (Ugy van! Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Elnök ismételten csenget. Felkiáltások balfelől: Ön beszél szólásszabadságról! Általános nagy zaj. Halljuk! jobbfelől.) S azonkivül az 1848-iki törvényeknek durva megsértése. (Zajos helyeslés. Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Élénk ellentmondások a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Kubik Béla: Nem ismer ön sem törvényt, sem jogot! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől.)

Elnök: Csendet kérek!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: És ha a képviselő urak ezen a lejtőn meg nem állanak, hát akkor minket fognak kényszeriteni reá, (Hosszantartó nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) hogy mi akadályozzuk meg azt, hogy önök megássák itt a parlament sirját. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Zajos ellentmondások a néppárton és a szélsőbaloldalon. Folytonos nagy zaj a Ház minden oldalán. Elnök ismételten csenget. Báró Kaas Ivor ismételten közbekiált. Felkiáltások jobbfelől: Vizet az öregnek! Nagy zaj.)

Báró **Kaas** Ivor: Menjen evvel a politikával Bécsbe!

Elnök: Báró Kaas Ivor képviselő urat rendreutasitom. Ismételten figyelmeztetem, hogy tartózkodjék a közbeszólásoktól. (Általános nagy zaj. Halljuk! jobbfelől.) Csendet kérek!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Legyenek meggyőződve róla ...

Várady Károly: Semmiről sem vagyunk meggyőződve! (Nagy zaj.)

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: ... hogy szomoru kényszerüségnek tekinteném, ha erre a térre kellene vinnünk a dolgot. De ha rákényszeritenek a képviselő urak, (Nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) akkor nem jogunk, de parancsoló kötelességünk, (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Bécsben kényszeritik reá! Folytonos nagy zaj. Elnök ismételten csenget.) hogy önök által a nemzet legszentebb érdekeit könnyelmüen kockára tenni ne engedjük! (Hosszantartó nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Pap Zoltán: Beszélhet, amit akar! (Nagy zaj. Halljuk! jobbfelől.)

Holló Lajos: Összejátszanak!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Én megkisérlem, t. Ház, egész objektivitással (Zajos ellentmondások a néppárton. Felkiáltások: Ugyan menjen!) álláspontomnak indokolását. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Ismétlem, hogy itt meglepetésről olyan kevéssé lehet szó ...

Pap Zoltán: Ugy van! Megvolt a praemeditáció! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől.)

Kubik Béla: Fel is tételeztük az elnökről; az meglepetés volt. (Zaj.)

Báró **Kaas** Ivor: Ez volt Apponyi szelleme az elnöki székben. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Gáll Sándor: Azt, hogy miniszterelnökké lett meglepetés, de egyéb semmi sem!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Remélem, hogy kellemes meglepetés volt. (Derültség jobbfelől. Folytontartó nagy zaj balfelől. Elnök csenget.)

Báró **Kaas** Ivor: Pártközi megbeszélés nélkül.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Majd arra rátérek. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Meglepetésről a legkevésbé lehet szó, mert a fővárosi sajtó napok óta tele volt hirrel. Tegnap pedig az országgyülési szabadelvüpárt értekezlete tárgyalta ezt a kérdést és arról is a Ház minden tagja idejekorán tudomást szerzett. A szólásszabadság megtámadását pedig (Hosszantartó nagy zaj a bal- és szélsőbalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) még kevésbé láthatják ebben a t. képviselő urak. Hiszem, hogy mi oly kevéssé akarjuk korlátozni önöket, hogy ellenkezőleg, még többször akarunk az önök ékesszólásában gyönyörködni, a szólásszabadságnak még tágabb mezőt engedni ... (Derültség jobbfelől.) Nézzük meg tehát, hogy tartalmánál és természeténél fogva minő természetü ez az inditvány?

Hook János: Erőszakos!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Ugron Gábor t. képviselő ur abban a nézetben van, hogy ez az inditvány a házszabályok módositását célozza. (Ugy van! balfelől.) Hát mondja-e az a házszabály bárhol is, hogy naponta csak egy ülés tartható és csak délelőtt? Abszolute sehol. Ellenkezőleg. A Háznak szabad tetszésére bizza ... (Folyton tartó nagy zaj balfelől.) ez a zajongás lovagiatlan és a szónak politikai értelmében gyávaság. (Zajos ellentmondások és élénk mozgás balfelől. Zajos helyeslés jobbfelől. Hosszantartó nagy zaj. Elnök többször csenget.) Ha a képviselő urak gyávaságból teszik azt, mondom politikai értelemben véve a szót ...

Eitner Zsigmond: Majd meglátja, hogy nem fogunk gyávák lenni. (Nagy zaj.)

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Azt igen könnyen bebizonyithatják azáltal, hogy meghallgatnak és azután megcáfolnak. De a lármás, a zajongás, ez a gyávaság fegyvere. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) A házszabályok sehol sem mondják ki azt ... (Folyton tartó nagy zaj balfelől.)

A vihar.

Elnök: (Csenget.) A képviselő urak folyton a házszabályok méltatásáról beszélnek és viselkedésükkel mégis folytonosan a házszabályokat sértik. Kérem, méltóztassanak csendben lenni. (Zajos felkiáltások balfelől: Függeszsze fel az ülést.) Ily viselkedés csak arra alkalmas, hogy lesülyeszsze a parlament szinvonalát. (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Rakovszky István: Meg kell hallgatni. (Folytonos zaj a szélsőbalolpalon.)

Elnök: Horváth Gyula képviselő urat a zajongásért rendreutasitom. (Folytonos zaj.)

Horváth Gyula: Mi baja van velem, kérem? (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Horváth Gyula képviselő urat másodszor rendreutasitom. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Horváth Gyula: Most már értem, hogy miért, de előbb nem értettem. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kétszer már rendreutasitottam Horváth Gyula képviselő urat. Figyelmeztetem, hogy ha a tanácskozást tovább zavarja, ellene majd a házszabályokat fogom alkalmazni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: A házszabályok egyszerüen ... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Várady Károly képviselő urat figyelmeztetem, hogy ne zavarja a tanácskozást. (Folytonos zaj.) Csendet kérek, képviselő urak!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: A házszabályok semmi egyéb dispozicíót az ülések idejére nézve nem tartalmaznak ... (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, képviselő urak!

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Azt hiszik a képviselő urak, hogy azért küldték ide önöket a kerületeik, hogy igy lejárassák a magyar parlamentárizmust? (Zaj a szélsőbaloldalon.) Gondolják meg az urak, beszéljenek akármilyen hangzatos frázisokat, hogy nemzetgyilkos politika az, amit követnek. (Ugy van! a jobboldalon. Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Magyarországnak egész nemzeti léte függ össze a parlament becsületével, a parlament rendjével, az alkotmány funkcionálásával. Az ország esküdt ellenségeinek tesznek önök szolgálatot ezzel a viselkedésükkel. (Ugy van! Ugy van! Zajos helyeslés a jobb-

oldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) És ha belékényszerítenek bennünket ha fel kell hogy vegyük a harcot önök ellen, (Folytonos zaj balfelől.) hát vinni fog bennünket ebben a harcban az a tudat, hogy egy nagy, szent és igaz ügyet szolgálunk. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Ugy van! Ugy van! Ellentmondás a bal- és szélsőbaloldalon.) hogy a magyar nemzetet mentjük meg attól, hogy a világ csufjára, saját szégyenére, saját flainak őrülete vigye bukásba. (Ugy van! Ugy van! Hosszantartó zajos helyeslés a jobboldalon. Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Mi, akiket a nemzet többsége küldött ide, nem nézhetjük tétlenül ezt, amit önök itt elkövetnek. (Nagy zaj.)

Mi nem arra kaptunk megbizást, hogy pium desideriumokat tejezzünk ki, de arra, hogy az ország kormányzatát vigyük abban az irányban, amelyet helyesnek tartunk. Ez jogunk, ez kötelességünk és ezt meg fogjuk tenni, akárminő uton akarják azt megakadályozni. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

De még egyszer kérem az urakat, (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) ne hajtsák a végletekig a dolgot. A magyar nemzetnek tesznek önök rossz szolgálatot. Mert azok a sebek, amelyeket e harcok ütnek, a nemzet testét érintik; de ha az elé a szomoru kötelesség elé állitanak, hogy egy fájdalmas operációval mentsük meg a beteget, mi meg fogjuk tenni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

T. Ház! Még egyszer próbálom, de ha nem lehet, huszszor fogom megpróbálni, hogy teljes nyugalommal elmondjam azokat, amiket elmondani kötelességem. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

A házszabályok a képviselőház ülésezési idejére azt tartalmazzák, hogy a tanácskozásra szánt időt a Ház időről-időre határozza meg. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Nem mondják meg, hogy egy ülés legyen-e, vagy több ülés legyen naponként. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) A Ház praxisa pedig. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Hallgassák az érveket!) hogy rendszerint egy ülés szokott lenni, munkatorlódás esetén azonban — számtalan precedens van rá — délutáni ülések is voltak (Zajos ellentmondás a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Most nincs megegyezés.) és ebben a tekintetben a régi és uj házszabályok között semmi különbség sincsen. (Helyre! Helyre! a bal- és szélsőbaloldalon. Nagy zaj. Elnök csenget.) Az uj házszabályok a régiektől csak annyiban különböznek, hogy rövidebb procedura határoztatik meg a tanácskozási idő megváltoztatására célzó minden inditvány elintézésére.

Már most a kérdés az, hogy az az inditvány, amelyet báró Podmaniczky Frigyes beadott, alá esik-e a 203. §. második bekezdésének. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Lengyel Zoltán képviselő urat a házszabályok értelmében figyelmeztetem, hogy ne zavarja a szónokot. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: A házszabályokra ne hivatkozzék az elnök! Nincs joga!

Elnök: Pap Zoltán képviselő urat rendreutasitom. (Zajos helyeslés jobbfelől.) Az elnöknek joga van a házszabályokat alkalmazni.)

Rákosi Viktor: Ne sértse meg a házszabályokat!

Gróf Tisza István miniszterelnök: A kérdés az, hogy a most szóban forgó inditvány alá esik-e a 203. §. második bekezdésének . . . (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, t. Ház!

Kubik Béla: Keresztül kell gázolni az embereken! (Nagy zaj.)

Elnök: (Csenget.) Másodszor kérem Kubik Béla képviselő urat, ne zavarja a tanácskozást a képviselő ur szeret az elnök gyámjaként viselkedni, hát maga ne zavarja a tanácskozást.

Kubik Béla (a jobboldalra mutatva): Ott van a spiclik!

Gróf Tisza István miniszterelnök: A kérdés az, hogy a szóbanforgó inditvány . . . (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kérem a társalgó képviselő urakat, ne zavarják a tanácskozást. (Folytonosan csenget.)

Pap Zoltán: Van házszabály, vagy nincs házszabály?

Elnök: Pap Zoltán képviselő urat még egyszer figyelmeztetem, hogy nincs joga közbeszólásokkal zavarni a tanácskozást. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: A képviselő urak egy olyan párthoz tartoznak, amely minduntalan Kossuth Lajos nagy történelmi alakjára hivatkozik és egy oly tiszteletreméltó férfiu elnöklete alatt állanak . . . (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Várady Károly: Minek beszél? (Zajos felkiáltások jobbfelől. Rendre Váradyt!)

Elnök: Várady képviselő urat másodszor figyelmeztetem, ne zavarja a tanácskozást. (Folytonos nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: . . . és oly tiszteletreméltó férfiu vezetése alatt állanak, aki Kossuth Lajos tradicióinak egyenes letéteményese. Engedjenek meg nekem a képviselő urak, minő lángpallossal verne önök közé Kossuth Lajos! (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Kubik Béla: Mivel fenyeget?

Gróf Tisza István miniszterelnök: Plajbásszal! (Zaj.)

Kubik Béla: Nem ijedünk meg! (Zaj.)

Elnök: Nem megijedni kell itt, hanem csendben meghallgatni a szónokot (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Rákosi Viktor: Nincs házszabály! (Zaj.)

Elnök: Rákosi képviselő urat másodszor figyelmeztetem, ne csináljon itt zavart. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Benos képviselő urat kérem, hogy a hangos társalgást a Házon kivül végezze el. (Derültség és zaj a szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: Mit szólnak majd ehhez Nyiregyházán! (Derültség a szélsőbaloldalon.)

Fáy István: A miniszterelnök itt lázit és fenyeget, őt nem utasitja rendre! (Nagy zaj.)

Elnök: A miniszterelnök nem fenyegetett senkit. Csendet kérek. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Lengyel Zoltán közbeszól.) Lengyel Zoltán képviselő urat másodszor rendreutasitom. (Folytonos zaj.)

Báró **Kaas Ivor**: Forradalmár miniszterelnök.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: T. képviselő urak! En nem merném azt állitani . . . (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök (csenget): Csendet kérek. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Ráth Endre képviselő urat másodszor figyelmeztetem, hogy legyen csendben. (Nagy zaj.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Én nem mondhatom, t. képviselő urak, hogy az a föladat, amit teljesiteni kötelességem, nagyon kellemes volna. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Ráth Endre képviselő urat másodszor figyelmeztetem, hogy legyen csendben. (Nagy zaj.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Én nem mondhatom, t. képviselő urak, hogy az a föladat, amit teljesiteni kötelességem, nagyon kellemes volna, (Nagy zaj a szélsőbaloldalon) én tudnám a magam idejét kellemesebb és hasznosabb dolgokkal is eltölteni, de egy haszna ennek a szituációnak van, az, hogy az a hires, nagyszerü nemzeti üzdelem, amivel önök olyan büszkén állanak oda, pőrére vetkőzve jelenik itt meg. (Zajos helyeslés és taps a jobboldalon.) Ugy-e, igy néznek ki a nemzeti hősök, mint a képviselő urak? (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Eitner Zsigmond: Rosenberg Gyula a nemzeti hős! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Rosenberg Gyula: Az különb ember is, mint ön. (Folytonos zaj.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Ugy-e, ez az a hazafias misszió, amelyet önöktől a nemzet vár, hogy az ország képviselői akkor teljesitik az alkotmány iránti kötelességüket, akkor emelik a magyar alkotmányos intézmények nimbusát, ha igy viselik magukat? (Ugy van! Ugy van! Zajos helyeslés a jobboldalon.) Engedjenek meg nekem, ezt a szerepet ötven felbérelt delnő a vásárcsarnokból jobban elvégezhetné. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Meg kell tartani!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: A nemzet közkincsét kárositják meg azok, a nemzet közkincsét arról a piedesztálról, amelyen lennie kell, rántják le azok, akik ilyen nivóra sülyesztik az alkotmányosságot. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Ám mutassák be magukat a nemzet előtt mentül visszataszitóbb szinekben (Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) a maguk egész rideg valóságában . . . (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj balfelől.)

Hook János: Ez már nem ideavaló beszéd! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: . . . akkor azután semmi kétségem nincs benne, hogy az a férfias küzdelem, amelyet folytatnunk kell, hogy a magyar nemzet politikai becsületét ilyen merényletek ellen megvédelmezzük, (Hosszantartó zajos helyeslés a jobboldalon.) a magyar nemzet helyeslésével fog találkozni. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj ba felől.) Annak az ügynek tesznek önök ilyen viselkedés által szolgálatot, amelynek ellenségei akarnának lenni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, képviselő urak!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Csak haladjanak önök tovább ezen az uton! (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Haladunk is!) A magyar nemzet felháborodása fogja elsöpörni önöket. (Hosszantartó zajos helyeslés és taps a jobboldalon. Nagy zaj a balés szélsőbaloldalon.)

T. Ház! Visszatérek beszédem elszakitott fonalára, oda, ahol fejtegetéseimet félbe kellett hagynom. A kérdés az, t. képviselőház, (Folytonos nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Elnök többször csenget.) hogy a szóbanforgó inditványra a 203. §. bekezdésében foglalt korlátozás vonatkozik-e vagy sem (Felkiáltások a szélsőbaloldalon. Ne csürjöncsavarjon! Folytonos nagy zaj. Elnök csenget.)

T. képviselőház! Nekem ezen kérdés eldöntésére egy klasszikus tanum van. És ez a klasszikus tanu Ugron Gábor képviselő ur. (Halljuk! Halljuk!) ki a mai beszédében azt mondotta hogy a beadott inditvány nem az ülés meghosszabbitását célozza. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Tökéletesen igaza van. A napirend tárgyalására megszabott idő megmeghosszabbitását célozza. Az ülés idejének meghosszabbitását azonban nem; tehát a 203. §. második bekezdése alá esik, a 3. alá azonban nem, és nekem felesleges volna tovább vitatkoznom, szemben Ugron Gábor képviselő ur idézett nyilatkozatával. (Helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Most már csak egy skrupulusát kell a képviselő uraknak eloszlatnom. Ez az ugynevezett paktumra vonatkozik. (Folytonos zaj a szélsőbalon. Felkiáltások: A becsületet! Elnök csenget.) Hogy a paktum a Ház tagjainak igen nagy részére kötelezettségeket állapitott meg egy bizonyos időre, azt nem akarom kétségkivonni. A függő kérdéseknek egész sorozata vonatott be a paktum keretébe. (Halljuk! Halljuk! Folytonos zaj a szélsőbalon. Egy hang a szélsőbalon: Élőnyeit is zsebrerakták. Folytonos zaj.)

Kérem, a zsebekről ne beszéljünk. (Felkiáltások a jobboldalon: Igaz! Igaz! Taps a jobboldalon.)

Kubik Béla: Akinek jobb, az ne beszéljen róla. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Bartha Miklós: Én nem vagyok bukott bankigazgató hallja! (Hosszantartó nagy zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.)

Gajári Géza: A Magyar Szót olvassa! (Folytonos nagy zaj.) Azt irja, hogy zsivány, gazember! (Folytonos zaj.) Miért nem cáfolja meg? Azt irja a Magyar Szó, hogy zsivány, gazember. *(Folytonos nagy zaj. Eitner Zsigmond és többen a függetlenségi pártról Gajári Géza felé mennek. Nagy csoportosulás támad a miniszterelnöki szék körül.)*

Elnök: (Csenget.) Az ülést tiz percre felfüggesztem.

Szünet után.

(Tisza folytatja beszédét.)

Elnök: T. Ház! A tanácskozást folytatjuk.

Mielőtt a miniszterelnök ur folytatná beszédét, kötelességem Gajári Géza képviselő urat, aki a feljegyzések szerint itt a parlamentben sértő kifejezést használt, ezért rendreutasitani. Most pedig a miniszterelnök ur fogja folytatni beszédét.

Zboray Miklós: Nem elég a rendreutasitás! A mentelmi bizottsághoz kell utasitani!

Elnök: A házszabályok szerint a mentelmi bizottsághoz való utasitást inditványozni kell. Aki ezt akarja tessék inditványt tenni.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: T. Ház! Bartha Miklós képviselő ur itt bukott bankárokról és bukott bankigazgatókról beszélt. Hát én vezettem egy bankot, mint annak elnöke, hosszu időn át, amely bank felszámolás alatt áll, fel fog számolni ugy, hogy a bank részvényesei — fájdalom — fognak érzékeny veszteséget szenvedni, de a bank mindenféle kötelezettségnek harmadik személyekkel szemben tisztességesen eleget tesz.

Iványka Oszkár: Hánv millió veszett el? (Zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Én bukott bankigazgató nem vagyok, semmiféle pénzt olyan bankból, amelynek vezetésében részem volt, el nem vittem és senkit, aki abba a bankba beletette pénzét, meg nem kárositottam. Tessék tehát más adreszre intézni az ilyen aposztrofálást. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Most pedig visszatérek beszédem annyiszor megszakitott fonalára és konstatálom, hogy a beadott inditvány igenis a 203. §. 2. bekezdése alá tartozik, mert módositja, változtatja a Háznak a tanácskozási időre vonatkozó határozatát, ellenben nem esik az utolsó bekezdés alá, mert — amint Ugron Gábor képviselő ur is elismerte — nem az ülés meghosszabbitását célozza, hanem ujabb ülés tartását.

Uray Imre: Még rosszabb! (Zaj a baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek.

Hentaller képviselő urat másodizben kérem arra, hogy ne zavarja folytonosan a szónokot. (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem zavarjuk! Ő zavar bennünket.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Ami pedig a paktum kerdését illeti engedelmet kérek, mindazok a kötelességek, amelyek a Ház tagjainak igen nagy részére nézve a paktumból kiiolyólag fennállottak, megszüntek akkor, amidőn azok a függő kérdések, amelyek a paktumban felöleltettek, lebonyolittattak. (Nagy zaj és ellentmondások a néppárton s a szélsőbaloldalon.) Hogy ez a felfogás helyes, azt legjobban bizonyitja a t. ellenzék magatartása. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek! (Halljuk! jobbfelől.)

Hentaller Lajos: Akkor a régi házszabály érvénves, nem az uj! (Zaj.)

Barabás Béla: Ez a házszabály a paktum folytán jött létre. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj. Halljuk! jobbfelől.)

Gróf **Tisza István**: Élni a házszabályokban lefektetett legszélsőbb eszközökkel, átmenni a legextrémebb, legrendkivülibb ellenzéki magatartásra, itt egy rendszeres obstrukcióval megakasztani a kormányzatot és azután paktumról beszélni, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) ez igen nagyfoku naivitást tételezne fel a többség részéről. (Ugy van! jobbfelől. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Uray Imre: Arról a többségről mindent fel lehet tételezni.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: T. Ház! Mi abban a meggyőződésben vagyunk, hogy a 203. §. világos értelme szerint ez az inditvány helyet foglalhat (Zajos ellentmondások a néppárton és a szélsőbaloldalon.) és elintézhető a 203. §. második bekezdése alapján. (Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj.) És ha az elnök ur is ezen a nézeten van, (Nagy zaj és derültség a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hát engedelmet kérek, nemcsak joga, de egyenesen kötelessége a házszabályok ezen dispozicióinak érvényt szerezni. (Élénk helyeslés jobbfelől, folytonos zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon.)

Az 1848-iki törvény azt mondja, hogy a házszabályokat a Ház a maga jogkörében maga állapitja meg, azokat a Ház elnöke által szigoruan végrehajtatja. Tehát minden kétes esetben, vagy a házszabályban lévő házag esetében. (Zajos felkiáltások a néppárton és a szélsőbaloldalon: Nincs házag!) Hiszen azt mondom, hogy nincs! — Hallgasson ide, akkor megérti, hogy mit mondok. (Nagy zaj és nyugtalanság a néppárton és a szelsőbaloldalon. Rendre-kiáltások balfelől. Elnök csenget. Felkiáltások a néppárton és a szélsőbaloldalon: Azt hiszi, hogy kocsisokkal beszél? Az istállóban beszéljen.)

Zboray Miklós: Miesoda hang ez? (Nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Ha házag volna, éppen azt mondtam, akkor helyénvaló volna a Ház megkérdezése, de mivel itt a 203. §. világos és az elnök urnak egyenesen előirja, hogy mit csináljon és hogy kitüzze az inditványt a következő ülés napirendjére. Hozzászólnia a kérdéshez házszabályvita nélkül lehet, hiszen Ugron Gábor képviselő ur is ezt cselekedte másfél óran keresztül. Nem itt tettünk ellene kifogást, de a házszabályok határozottan parancsolólag elrendelik, hogy ez az inditvány a holnapi ülés végén egyszerü szavazással döntessék el. (Folytonos nagy zaj.)

Barabás Béla: A házszabályok nem rendelik ezt, ez házszabályellenes indítvány.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Ugron Gábor képviselő ur figyelmeztetett engem arra, hogy olyan valaki, aki hozzám nagyon közel állott és akinek emléke bizonyára nagyon szent előttem, a házszabályok szigorításától mindig visszariadt. Nekem erre csak egy válaszom van. Tisza Kálmán egész hosszu kormányzása alatt obstrukció egyetlen egyszer sem volt.

Uray Imre: Hát 1889-ben?

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: 1889-ben volt nagyon heves küzdelem, de obstrukcióról abszolute szó sem volt. Azt a száz egynéhány szakaszt letárgyalta a Ház egypár hónap alatt. Ez az időtartam tekintetében semmitelé abnormitást nem mutatott. (Ugy van! Ugy van a jobboldalon.) En elismerem azt, hogy mindenkire nézve nagyon nehéz kényszerüség az, hogy eltérjen a magyar parlamentarizmusnak azon tradiciójától, melynél fogva a Ház munkaképességének más garanciáit őseink és apáink nem keresték. (Zaj balfelől.) mint az összes magyar pártok hazafias belátását. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Elismerem, hogy ez volna a kérdésnek legszebb megoldása, de ez a megoldás csak addig lehetséges, amig annak érvényesitésében a Ház minden tagja egyetért. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Most keserves tapasztalatok állanak előttünk, amelyek meg kell hogy győzzék előbb-utóbb a nemzetet arról, hogy itt a Ház munkaképességét biztositanunk kell még azon esetre is, ha az ellenzéknek kisebb-nagyobb része ennek utjába mesterséges akadályokat állitana. (Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj a baloldalon.) és ha a t. képviselő ur Magyarország különleges viszonyaira utal, hát engedje meg nekem, hogy én is azt tegyem, én is arra figyelmeztessem és kérve kérjem a képviselő urakat, hogy gondolják meg, hogy ezen különleges viszonyok között az első dolog, amire szükség van, (Egy hang balfelől: Az erőszak!) az, hogy mi magyarok tartsuk becsületben a magyar alkotmányos intézményeket. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Nagy zaj balfelől. Elnök csenget.) Azt hiszem, hogy egész közéleti működésem ennek a célnak szolgálatában állott, tegyünk tehát róla, hogy magyar és idegen, aki ebbe a Házba bejön azzal az érzéssel lépjen be ide, hogy itt meg kell saruit oldania, mert ez a hely, ahova belépett szent. (Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj balfelől.) Ezt kivántam volna, hogy akkor szolgáljuk Magyarország érdekét, akkor csináljunk magyar nemzeti politikát, ha azt a kegveletet, amivel a magyar szabadság intézményei birtak a magyar nemzetben, avatatlan kezekkel ki nem tépjük a nemzet lelkéből. (Hosszas élénk helyeslés, éljenzés és taps jobbfelől.)

Rátkay László: Héderváryuak is igy tapsoltak!

Uray Imre: Tapsolnak akárkinek! Csak legyen kinek!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Engedje meg nekem a t. képviselő ur, teljes jogunk van felháborodással utasitani vissza két incinuációját. Az első az, hogy a képviselő uraknak obstrukcióját ennek e pártnak tagjai bátorithották volna. Adja gazdáját ennek a vádnak. Ha gazdáját adni nem tudja vagy nem akarja, akkor óvakodjék ilyen alaptalan sulyos vádak, gyanusitások, rágalmak hangsulyozásától. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Nagy mozgás a bal- és szélsőbalon. Felkiáltások a szélsőbalon: Helyre! Zaj. Elnök csenget.)

Másodszor azt mondja a t. képviselő ur, hogy azok a férfiak, akiket ő felsége a közelmultban meghallgatott, egymás ellen intrikáltak, és hogy egy ilyen verem ásási munkának köszönhetem azt hogy e helyen állok. Engedelmet kérek, ezt is teljes felháborodással utasitom vissza. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Azok a férfiak, akik karöltve igyekeztek azon, hogy egy kielégitő megoldást hozzanak a magyar nemzetnek, egymás iránt teljes lojalitással jártak el. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kielégitő? Helyeslés jobbfelől.)

Még egyszer ismétlem, teljes lojalitással egymás iránt szolgálták a közügyet, teljes nyiltsággal és legyen róla meggyőződve . . .

Iványka Oszkár: Beleköptek a tálba. (Ugy van! Derültség. Eljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Engem ez a közbeszólás nem lep meg, mert mélló a képviselő ur izléséhez. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Rendre!) És mert tudom azt, hogy a képviselő ur soha, de soha egy intrikától óvakodó becsületes politikus észjárását megérteni képes nem lesz. (Helyeslés. Ugy van! jobbfelől. Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát Széll Kálmánt hogy buktatták meg? Elnök csenget.)

Lovászy Márton: Széll Kálmán ellen ki intrikált?

Elnök: Lovászy képviselő urat kérem, legyen csendben. (Zaj.) Csendet kérek minden oldalon.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Azok, akiknek alkalmuk volt ebben az ügyben ő felsége előtt több izben megjelenni, azok vállvetve, kölcsönös bizalommal egymás iránt (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Horváth Gyula: Huncut szemei vannak az elnöknek. A tuloldalra nem lát! (Éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Horváth Gyula képviselő urat rendreutasitom.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: . . . azok vállvetve, kölcsönös bizalommal eltelve egymás iránt, becsületes, hazafias munkat végeztek és méltatlanság csik mindegyiken, ha azt teszik fel róluk, hogy egymás ellen intrikáltak, az egymáselleni veremásás indította őket. És az eredmény, amit hoztunk, (Zaj a szélsőbaloldalon.) igenis, az eredmény, amit hoztunk, olyan, hogy azzal föllemelt fővel léphetünk a nemzet elé. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: A Koerber tegnapi beszéde itt van.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: A Koerber tegnapi beszédéről szivesen beszélek bármikor a képviselő urral. A Koerber tegnapi beszéde a legnagyobb elégtétel a magyar álláspontnak. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Szatmári Mór: Hisz azt mondta, hogy a katonai oktatás német lesz. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Engedjék meg . . .

Barabás Béla: Még kisül, hogy Koerber jó barátunk!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Gondolják meg, hogy igazán rossz szolgálatot tesznek az ország érdekeinek. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Ezt már mondta!) hogy e tekintetben ily eljárást folytatnak.

Koerber miniszterelnök ur tegnapi beszédében a leglényegesebb kijelentés ez: (Halljuk! Halljuk! „Dass eine einseitige Aenderung dieser Gesetze praktisch nicht wirksam wird.“ (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mily jól tud németül!)

Rosenberg Gyula: Meg sem érti!

Várady Károly: Jobban, mint Rosenberg!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: . . . „Wenn sie nicht bei der Personal-Union landen soll.“ Mit mond ez? Egyoldalu változása a kiegyezési törvénynek nem léphet hatályba, ha nem a perszonal-uniói valósitja meg, tehát hatályba léphet.

Babó Mihály: Majd kifejti Koerber, hogy nem ugy értette.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: . . . ha a perszonal-uniót valósitja meg. Ez a legmesszebb menő magyar közjogi álláspont. Legnagyobb készséggel ragadom meg az alkalmat, hogy kifejezzem örömömet a felett, ha az osztrák kormány feje részéről ily kijelentés hangzott el. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbalolealon.) En ebben nem diadalt keresek és nem az osztrák miniszterelnök ur vereségét, egyszerüen csak örömömet fejezem ki (Derültség a bal- és szélsőbaloldalon.) és elismerésemet az osztrák miniszterelnök iránt, hogy e téren felmerült nézeteltéréseket ily korrekt módon sikerült kiegyenliteni. (Élénk helyesles jobbfelől. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Báró **Kaas Ivor**: Kimondotta, hogy az osztrák kormány semmit sem enged! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Várady Károly: Örömét fejezi ki, hogy az előkelő idegen beszél.

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Nem is hallottam, nem is értettem, amit mondott. Tessék?

Báró **Kaas Ivor**: Az osztrák miniszterelnök . . .

Elnök: Kaas Ivor képviselő urat kérem, hogy a maga idején szóljon. (Nagy zaj.)

Babó Mihály: A miniszterelnök maga kérdezte!

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Az osztrák miniszterelnök ur kijelenti azt is, amiben megint teljesen kongruens az én kijelentésemmel és minden a kiegyezés alapján álló magyar államférfiu régibb és mostani kijelentésével, hogy oly változtatások, amelyek közös intézményeket alapjukban támadnának meg, a két állam a két törvényhozás egyetértő megállapodását igényli. Ez csakugyan a dolog természetéből folyik, s a paritás gyakorlatát a közös intézményeknél soha kétségbe nem vontuk.

Most örülök, hogy közbevetésem alkalmam volt ezt konstatálni. De nem erről van szó.

Azok a reformok, amelyeket különösen a katonai reformok terén ő felsége spontán elhatározásából a kormány hozhatott (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) azok a reformok igenis alkalmasak a közvélemény megnyugtatására, igenis sokat tettek már a közvélemény megnyugtatására (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) és igenis, azt hiszem, hogy az ország közvéleménye ma már azt várja tőlünk, hogy ennek az áldatlan harcnak véget vessünk. (Igaz! Ugy van! Taps a jobboldalon.)

És ha a t. képviselő ur azt mondja, hogy 35 évi tespedés áll mögöttünk, én azt állitom, hogy 35 évi kemény eredményes munka áll mögöttünk. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) amelyek folyamán hibák történhettek, hézagok maradhattak, de nagyban és egészben a magyar nemzet becsületesen törekedett a nemzeti politika utjan gazdasági, szellemi és erkölcsi tekintetben előtaladni. Nőtt a magyar nemzet gazdasági ereje, nőtt erkölcsi tekintélye, nőtt politikai sulya. Most arról van szó t. képviselő urak, hogy azt a tőkét, amelyet 35 év nehéz munkájában gyüjtöttünk, könnyelmü kézzel le ne romboljuk, (Élénk helyeslés a jobboldalon.) hogy tovább vigyük a magyar nemzetet ezen az uton, higyjék meg nekem, nem nemzeti ambició kérdése, hanem létfeltétele a magyar nemzetnek. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Mert a magyar nemzetnek történi feladatai, történi proplemái vannak, amelyeket ha nem akar, vagy nem tud megoldani, ugy telette napirendre térnek a világ eseményei és késő bánat, keserü szemrehányás fog bekövetkezni, hisz az az osztályrésze, akik ma a békének a zavartalan lejlődésnek áldott korszakát ilyen meddő, ilyen káros ilyen, az alkotmányt romboló küzdelmekre használják fel. (Hosszantartó élénk helyeslés éljenzés és taps jobbfelől és a középen.)

(Személyes ügyek.)

Elnök: Gajári Géza képviselő ur személyes kérdésben kért szót. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Lelujták, leintették.)

Gajári Géza: Átengedem a szót Bartha Miklós képviselő urnak.

Iványka Oszkár: Személyes kérdésben kérek szót.

Elnök: Kérem, személyes kérdésben je entkeztek Gajári Géza, báró Kaas Ivor és Bartha Miklós.

Gajári Géza: T képviselőház! Mivel most értesülök az elnök ur kijelentéséből arról, hogy Bartha Miklós ur is kért felszólalásra személyes kérdésben engedélyt, ennélfogva én neki engedem át az elsőbbséget, magam részére fenntartva természetesen a jogot arra, hogy, ha szükségét látnám, közvetlen utána szólhassak. (Helyeslés jobbfelől.)

Rakovszky István: Közvetlen utána? Azt nem lehet.

Gajári Géza: Hát később.

Bartha Miklós: T. képviselőház! Ugy hiszem, hogy ebben a Házban senki sincs abban a tévedésben, mintha én e pillanatban a Gajári Géza képviselő ur engedélyéből beszélnék. (Zaj jobbfelől.) Jelentkeztem személyes kérdés cimen szólásra az elnöknél, és a házszabályok engedelmével beszélek. (Felkiáltások jobbfelől: Jól van!) Mikor a miniszterelnök ur imént elhangzott beszédében a paktumtárgyalásokra vonatkozólag tett megjegyzéseket és amennyiben a zajban egy-egy szavát olykor egy-egy mondatának talán tizedrészét olykor egy-egy szavának egynéhány betüjét ide meghallani lehetett, azt vettem ki, mintha a miniszterelnök ur a paktum kötelező voltát vonta volna bizonyos tekintetekben kétségbe. (Felkiáltások balfelől: Ugy is van!) Lehet, hogy tévedtem, a gyorsirói jegyzeteket nem néztem meg azután sem, de mivel azt a benyomást tette reám a felszólalás, a miniszterelnök urnak ezen feltegetésére közbeszólag, azt jegyeztem meg: „De a paktum előnyeit zsebrakták.“

Uray Imre: Igy is van!

Bartha Miklós: T. képviselőház! Aki magyarul tud, az ebben az én kijelezésemben semminemü sértő célzatot nem lát. Nem is volt az én részemről sértő célzat, nem akartam én ezzel semmi egyebet, minthogy a kormány és a többség a paktumban biztositott politikai eredményeket magára nézve elfogadta és a viharnak azon momentumaiban, amelyeket itt immár egy pár óra óta látunk, hallunk, ez az én kijelentésem vagy megjegyzésem mindenesetre a legártatlanabb természetü megjegyzések közé tartozott. (Zaj és ellentmondás jobbfelől.)

Uray Imre: Ártatlan, de igaz!

Bartha Miklós: Sem személyt nem érintettem ezzel a megjegyzéssel, sem pártot nem sértettem, sem a kormányzásra vonatkozólag elitélő kritikát nem gyakoroltam.

Uray Imre: Tényleges igazság!

Bartha Miklós: Dacára ennek, a miniszterelnök ur mégis azt válaszolta közbeszólásomra hogy zsebekről jó lesz nem beszélni. Hogy mit értett ezalatt a miniszterelnök ur, én nem tudom, de éppen azért, mert nem tudom, (Mozgás a jobboldalon.) mivel nem értem, ennélfogva el kell tennem, hogy valamely alattomos gyanusitás rejlik ebben a kijelentésben. (Ugy van! a baloldalon.)

Én tehát azért valék bátor az igen t. Ház figyelmét erre a pár percre igénybe venni, hogy komolyan felszólitsam a miniszterelnök urat, adjon ezen kijelentésének gazdáját, magyarázza ki magát, mondjon ő mindent erre vonatkozólag. (Mozgás a jobboldalon. Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Ennhez joga van! Becsületének ő az ura!

Bartha Miklós: Tessék a Házat és az országot felvilágositani arról, hogy miért kényelmetlen reám nézve a zsebekről beszélni, mert ha ezt nem teszi a miniszterelnök ur, akkor ezen gyanusitó kijelentését nem tekinthetem egyébnek, mint gazdátlan és könnyelmü gyanusitásnak, mint alaptalan vádnak, amelyet egész mértékben visszautasitok. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök! T. Ház! Én ilyen természetü dolgokat sohasem szoktam a t. Háznak vitáiba belekeverni. Hogy azon momentumban mikor a képviselő urak velem szemben még csak a legelemibb foku méltányossággal sem viseltettek és midőn — be fogják láthatni — igen nagyfoku türelempróbának voltam kitéve, a vita hevében ilyen kijelentést tettem, azt sajnálom és kérem meg nem történtnek tekinteni. (Élénk helyeslés.)

Bartha Miklós: Én a miniszterelnök urnak azon mondására, jó lesz a zsebekről nem szólani, meglehetősen sértő célzattal válaszoltam azt: én nem vagyok bukott bankdirektor. Ezt a helyzet magyarázza ki, hogy igy van. Ezek után én is sajnálom a válaszomat. (Helyeslés.)

Gajári Géza: (Szóláshoz felál, később leül. Élénk derültség a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Halljuk Gajárit! Ismét lefujták!)

Elnök: Most báró Kaas Ivor képviselő urat illeti a szó, nem lehet megbontani a felíratkozás sorrendjét.

Báró **Kaas Ivor**: Felolvas Koerber tegnapi beszédéből három passzust, amelyekben Koerber azt mondja, hogy a hadsereg egysége sértetlenül fenmarad; továbbá a katonai oktatás nyelve ugyanaz marad, ami a vezényleti nyelv és végül, hogy a hadseregben minden változatlanul marad. Ha ez a programm a magyar miniszterelnök programmjával azonos, szóló gratulál hozzá gróf Tiszának. (Élénk helyeslés balról.)

Gróf **Tisza István**: Csak annyit jegyez meg, hogy Koerber beszéde az ő programmjának lényeges részét nem érinti.

Iványka Oszkár: Messze vezetne, ha azt bizonyitaná, hogy gróf Tisza István nem mentes az intrikától. (Egy hang balról: Könnyü volna.) Nem kellene mást tennie, mint gróf Tisza régebbi beszédeit összehasonlitani tetteivel. Beszélhetne a kormányválasánál tanusitott intrikákról is. De szóló mindezekről lemond, egyszerüen csak Széll Kálmán bukásának körülményeire, s gróf Tisza ottani szerepelésére utal. Egyébként ismerik szólót is. Gróf Tiszát is. Kettőjük között az itélkezést a közönségre bizza. (Helyeslés balról.)

Gróf **Tisza István** miniszterelnök: Nyugodt öntudattal elmondhatja, hogy senki se bizonyithat reá olyat, amely a becsületes politikai eljárással ellenkezik. (Helyeslés jobbról zaj balról.)

Gajári Géza: Tisztelettel meghajlik a rendreutasitás előtt, amelyben az elnök részesitette. (Felkiáltások balról: Magadra maradsz a tiszteletteel!) Egyébként kijelenti, hogy Bartha Miklós imént elhangzott

nyilatkozata után nem lát többé okot személyes kérdésben nyilatkozni. (Helyeslés jobbról.)

(Kossuth Ferenc.)

Kossuth Ferenc: T. képviselőház! Ami a házszabályokban benne nincsen, azt azokba bemagyarázni nem helyes és nem szabad. (Igaz! Úgy van! a szélsőbalon.) A házszabályokban egy szóval sincsen említés téve arról, hogy lehetséges lenne ugyanazon napon két ülést tartani. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj jobbfelől. Elnök csenget. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tessék egyformán rendet tartani minden oldalon.)

Elnök: Kérem, én egyformán járok el a képviselő urakkal szemben minden oldalon.

Pap Zoltán: Látjuk, hogy milyen egyformasággal! (Folytonos zaj. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk!)

Kossuth Ferenc: T. képviselőház! Hogyha egyszer azt az elvet fogadjuk el, hogy két ülést lehet tartani egy napon, akkor nincs kizárva az, hogy tarthatunk három, négy, sőt több ülést is (Igaz! Úgy van! a szélsőbaloldalon) és ezzel az üléseket permanenssé tehetjük, amely esetben teljesen lehetetlen lenne az ellenzéknek ellenőrző kötelességet teljesíteni. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Bátor vagyok a t. Házat Magyarországnak sajátszerű helyzetére emlékeztetni, amelyet Lord Brougham, a híres angol kancellár, unfortunate union-nak nevezett és a lehető legszerencsétlenebbnek mondott az államok helyzetei között. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Magyarországnak uralkodója egy másik államnak is uralkodója és ez a másik állam minden erejét latba vetheti Magyarország jogos igényeinek elnyomására. (Igaz! Úgy van! a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Különösen, ha szolgálatába szegődik a többség! (Zaj.)

Kossuth Ferenc: Ilyen helyzetben a magyar nemzetnek más védelme nincs, mint törvényei, jogai és első sorban azok a jogok, amelyek az ország képviselőházát illetik, s amely jogokkal élve a kisebbség képes ábra állni és megvédelmezni jogait még az uralkodói akarat, az idegen beavatkozás ellen is. (Éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

És minthogy erre a térre léptem, röviden visszautasítom azt, amit a miniszterelnök úr az itt hónapok óta folyó küzdelemről mondott. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Lehet és van is véleménykülönbség a felett, hogy ennek a küzdelemnek most már lehet-e eredménye: igen vagy nem. De a felett nem lehet véleménykülönbség, hogy ez a küzdelem a hazának egyik szent jogáért folyik. (Éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

T. Ház! A perenyi kényelemért ne adjuk fel a nemzeti ellentállás utolsó fegyverét. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ne áldozzuk fel azt, amire még nagy szükségünk lehet, mikor ugyis azt látjuk, hogy a szomszéd állam miniszterelnöke folytonosan felesel az igen t. miniszterelnök urral és jogot vindikál magának arra, hogy a mi ügyeinkbe beleszóljon. Tegnapi beszéde is tele volt a legképtelenebb állításokkal. Ezeket különben báró Kass Ivor t. képviselőtársam felolvasta már.

Szatmári Mór: Megcáfolja a miniszterelnök. (Zaj.)

Kossuth Ferenc: Mikor azt látjuk, hogy ilyen irányzat uralkodik Ausztriában, abban az Ausztriában, amelynek császárja a magyar király is, akkor kell vigyáznunk a legfélténkenyebben a mi jogainkra és azokat a perenyi kényelemért saját kezeinkkel nem szabad csorbítanunk. (Élénk éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Szünet után:

Rakovszky István: A házszabályokhoz szól. A miniszterelnök és a kormány szomoru helyzetben van, hogy vergődéséből kiszabaduljon, erőszakhoz nyul. Ez a vég kezdete. A házszabályok feladata a szólásszabadság és a kisebbség védelme. Ezt a paktum is figyelembe vette. Hivatkozik Apponyi Albertre, ki a paktumban volt. Hivatkozik aztán Széll Kálmánra is.

Ha a paktumot megszegik, az megrendíti a politikai hitelt és nem eredményezhet mást mint a legkíméletlenebb harcot a paktumszegő kormány ellen. Felolvassa azután a pártközi paktum-értekezlet jegyzőkönyvét, amely többek közt azt is kiemeli, hogy a szólásjog, a szólásszabadság meg nem csorbítható és nem korlátozható. (Úgy van! Úgy van!) Tiltakozik a paktum határozatainak elsikkasztása ellen, mert ez a politikai tisztesség ellen való. (Helyeslés balról.) Az elnökhöz fordul ezután.

Lengyel Zoltán: Jó helyre!

Elnök: Rendreutasítja Lengyel Zoltánt.

Rakovszky István: Elérkeztünk ahhoz a fordulóhoz, amikor az alkotmány biztosítéka már csak az elnök kezében van letéve. A szólásszabadság van veszélyben, ne vegye magára a felelősséget annak megszüntetéséért. Az elnök igen szép szavakat mondott beköszöntőjében.

Holló Lajos: Frázis!

Rakovszky István: Megigérte, hogy Apponyi szellemét fogja követni, de nem teszi azt. A szólásszabadság az egyetlen, amelyet még önállóan tudunk irányítani, amelylyel még eredményeket érhetünk el. S a ma elhangzott indítvány a szólásszabadságot veszélyezteti.

Holló Lajos: Konfiskálja.

Rakovszky István: Ez veszedelmes lépés az alkotmányrombolás felé és nekünk azt meg kell akadályozni az első lépésnél. A miniszterelnök tőle akarja áldozni a szólásszabadságot a pártpolitikának. Ezt az áldozatot a többség nem fogja tudni megemészteni de a miniszterelnököt magát hamar. (Nagy tetszés és lelkesedés a baloldalon. A szónokot sokan üdvözlik.)

(Apponyi nyilatkozik.)

Gróf **Apponyi** Albert: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Nemcsak az előttem szóló t. képviselőtársamnak egyenesen hozzám intézett szavai folytán kell felszólalnom, de ilyen felszólítás nélkül is talán kötelességem ebben az ügyben nyilatkoznom, a házszabályokhoz szólanom azért, mert néhány héttel ezelőtt még én foglaltam el az elnöki széket és ha ebből a székből az, akit a Ház bizalma oda ültetett, el is távozik, ezáltal, hogy ugy mondam, annak csak mindennapi kötelességei alól van tőlmentve, de nincs fölmentve azon erkölcsi kötelességek további teljesítése alól, amelyeket akkor vállalt, midőn a Háznak megtisztelő bizalmát elfogadta. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

T. képviselőház, én előre kijelentem, hogy távol áll tőlem az én igen t. utódomnak eljárása ellen kifogást tenni és távol áll tőlem a Háznak azon határozatára hivatkozni, amelyet Rakovszky István t. képviselőtársam idézett, aki azt a széket elfoglalja, hogy a házszabályok kezelésében, értelmezésében jóhiszemű meggyőződése szerint jár el. (Ellentmondások a baloldalon.) és ennek következésében...

Pap Zoltán: Félre az udvariassággal!

Gróf **Apponyi** Albert: ...nem udvariasság ez t. képviselőtársaim, hanem ennek következtében, valamint én magamat meggyőződésemtől semmi befolyás által el nem tántoríttattam volna, s merem állítani, hogy el nem tántoríttattam, felteszem mindenkiről, aki azt a széket elfoglalja, hogy hasonlóképpen kötelességszerűleg kizárólag saját belső meggyőződését követi.

T. képviselőház! Magára az ügyre áttérve, kénytelen vagyok a házszabályokhoz szólva és szigoruan ebben a keretben maradva, annak a régi meggyőződésemnek ujból kifejezést adni, amely meggyőződés vezetett, mikor az elnöki széket elfoglaltam, hogy t. i. a párhuzamos ülésekre vonatkozó indítvány a 203. §. helyes alkalmazásával és magyarázásával össze nem egyeztethető. (Éljenzés és taps a baloldalon.)

Szatmári Mór: A legilletékesebb magyarázója a házszabályoknak.

Gróf **Apponyi** Albert: T. képviselőház! A házszabályok keretében való felszólalás alkalmából semmi más tárgyra kitérni nem szabad. Ennek folytán most nem térhetek ki, de alkalmam lesz rá, és kötelességem is lesz az én nézetemet arra nézve is kifejteni, hogy az ilyen rendszabályoknak napfényre kerüléséért és előállásáért, és azért a helyzetért, amely azokat napfényre hozza, hogyan oszlik meg a felelősség a Házak minden tényezője között. Ma, t. képviselőház, csak arra szoritkozom, hogy magára a házszabályra nézve elmondjam nézeteimet! (Halljuk! Halljuk!)

Én azt tartom, hogy az én felfogásomat igazolja annak a 203. §-nak szövege. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Visontai Soma: Bizonyosan tudja ezt a mi igazságügyminiszterünk is!

Gróf **Apponyi** Albert: Mert a kérdés ugyebár az, hogy a 208. §. utolsó bekezdésében foglalt korlátozás, hogy t. i. az ilyen indítvány a Ház munkarendjének idejére vonatkozó indítvány az ülés meghosszabbítását célozza és ezen meghosszabbitás egyórai időnél tovább nem terjedhet. A kontroverzia és a kérdés az, vajjon ez a tiltó rendszabály, ez a korlát vonatkozik-e a párhuzamos ülések indítványozására is, igen vagy nem? Hát az én felfogásom szerint igenis vonatkozik. Vonatkozik még pedig, hogy ugy mondjam, a betűszerinti házszabálymagyarázat fonalát követve, azért is, mert annak az első bekezdése ezt mondja:

(Olvassa:) „A napirend tárgyalására szánt időt, valamint az interpellációk megtételének és az azokra adandó válaszok meghallgatásának idejét időről-időre a Ház állapitja meg.“ Most következik a 2-ik bekezdés, amely ezen határozat megváltoztatására célzó indítvány elintézésénél követendő eljárást szabályozza. Aztán következik a harmadik bekezdés e szavakkal: (Olvassa.) „Ha az ilyen indítvány az ülés idejének meghosszabbítását célozza...“ Azt mondja tehát: „az ülés,“ nem azt mondja „az ülések,“ ugy, hogy előttem igen világos, hogy ezen kifejezés „az üles“ fedezi az első bekezdés azon kifejezését, mely a napirend tárgyalására szánt időről beszél.

T. képviselőház! Én megengedem, hogy ezzel a felfogással szemben lehet okoskodni és lehet, hogy ugy mondjam, perrendszerü érvet, ellenérveket felhozni, amit én igen nagy hibának tartok, hogyha közjogi törvénymagyarázatra alkalmazzák azokat az eljárásokat, amelyeket még magánjogi peres ügyeknek eldöntésénél is kétes értékűeknek, de talán megengedhetőknek tartok, közjogi törvénymagyarázatnal azonban kizártnak kell, hogy tekintsem. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) De t. Ház, ha már magának a szakasznak a szövege is erre az ultra vezet engem: akkor ami kétely még fennmaradhatna, azt eloszlatják előttem ezen szakasz létrejövetelének körülményei. (Halljuk!)

Paktum utján jött létre ezen szakasz szövege. Nem akarok most arról szólni, vagy legalább nem akarok rá bővebben kiterjeszkedni, mert erre szükség nincs, hogy annak a megegyezésnek és egyáltalában a párták közti megegyezésnek kötelező voltáról én minő fellogást táplálok; hogy az mennyi időre terjed ki. Én megvallom, nem egészen értettem a miniszterelnök urnak erre vonatkozó fejtegetéseit, ennek folytán nem tudom, hogy vajjon az, amit ő mondott, az én felfogásommal egyezik-e vagy nem, és nem szándékozom vele polemizálni, egyedül a magam felfogásának adok kifejezést. En annak a megállapodásnak, amely akkor létrejött — nem mint egyén, hanem mint a paktumot kötött párok egyikének kiküldötte — egy aláirója vagyok. Az én nevem ott van, az a papir, amelyre én a nevemet irtam, elsárgulhat, az a tinta az idők folytán láthatatlanná válhatik, de az a kötelezettség, amelyet akkor vállaltam, engem örökre kötelez. (Élénk éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon. Ez a tisztesség! Most hallgatnak odaát, mint a juhok!

T. Ház! Mi volt annak a megegyezésnek lényege? Az akkori kormánypárt, a többség a maga szempontjából bizonyos előnyöket biztositott magának és biztositotta, hogy ugy mondjam, a kormányzati, a többségi elv érvényrejutását, viszont az akkori ellenzék is bizonyos biztositékok fenntartását, sőt erősebbé tételét kivánta. A verbum regens az volt, hogy amennyire ez lehetséges — pedig vajmi tökéletlenül lehetséges — az ugynevezett technikai obstrukció lehetősége akadályoztassék meg, nevezetesen akadályoztassék meg a jegyzőkönyv hitelesitésének, a napirend megállapitásának és maguknak a tárgyalási idő meghosszabbitására vonatkozó indítványoknak megobstruálása. (Ugy van! balfelől.)

Méltóztatik emlékezni, hogy régebbi időkben napokig tartó viták folytak mindannyiszor, valahányszor a tárgyalási idő meghosszabbitására vonatkozó indítvány beadatott. (Mozgás.) Napokig tartó viták folytak igenis, amelyekben magam is részt vettem afelett, hogy vajjon ezen indítvány elfogadtassék-e. Ezzel szemben áll az, — én csak megerősithetem — hogy a szólásszabadság biztositását abban az értelemben, amint azt Rakovszky István t. képviselőtársam kifejtette, akarta az ellenzék a maga számára elérni. Most, t. Ház, nem arról lehet szó, hogy vajjon helyesen van-e igy a házszabályokban vagy nincs helyesen; hogy vajjon ezeken kell-e módositani vagy sem. Erről lehet szólani, ha de lege ferenda lesz szó, de most, amidőn de lege lata beszélünk (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) a közjogi törvény magyarázatának minden szabálya szerint és a párták közötti helyes viszonynak minden szabálya szerint lehetetlen tekintetbe nem venni azon körülményeket, amelyek közt a szakasz megalkottatott ugy, amint megalkottatott. (Élénk helyeslés a balt és szélsőbaloldalon.)

Én, t. Ház, kétoldalulag alkalmaztam ezen felfogást. Méltóztassanak emlékezni arra a hosszu ülésre gróf Khuen-Héderváry miniszterelnöksége alatt, amidőn megütköztem a t. ellenzéknek jogi felfogásán, amelyet én helyesnek nem tartottam és ennek a paktumnak szellemével egyezőnek nem tartottam, amidőn a t. ellenzék azt a fellogást vallotta, hogy amennyiben éjfélutánig sikerül nekik kihuzni az ülést, aztán határozat többé létre nem jöhet, napirend többé meg nem állapitható. Én ugy magának a házszabályoknak betüje, valamint ennek a paktumnak szelleme szerint szembeszálltam kötelességszerüleg az ellenzék ezen felfogásával, mert az, hogy az ülés el nem oszlatható addig, mig a napirend meg nincs állapitva, az nemcsak a házszabályok világos intézkedése, hanem annak a megegyezésnek tartalmából is folyik. Én azt tehát akkor, minden ellenzékkel szemben végrehajtottam. Hasonlóképpen kötelességemnek tartottam ragaszkodni mindazokhoz a megállapodásokhoz is, amelyek ebben a paktumban az akkori ellenzék kikötését képezte. És addig, mig az elnöki széket elfoglaltam — bár hivatalosan ehhez hasonló indítványnyal szemben nem álliottam — ennek eszméje kerülgetett és bizalmas uton nem egyszer telém jött és én mindannyiszor egész határozottan kijelentettem, hogy én az ilyen indítványt a házszabályokkal megegyezteténk nem tartom. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbalon.) Én a magam részéről... (Egy hang bal elől: Hallja, elnök ur?) kérem. Kérem a mostani elnök urnak lehet e tekintetben más felfogása (Nagy zaj balfelől.), de az én felfogásom az volt és ebből a felfogásomból kifolyólag ilyen indítványt nem mondhatom, hogy visszautasitottam, hanem annak keletkezését egyenesen megtoltam (Éljenzés balfelől.) Ez az előzmény és meggyőződésem ebben az irányban engem követett. Kénytelen voltam ezen meggyőződésemből kifolyólag elhagyni azon pártot, amelyhez tartoztam. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps balfelől.)

Pap Zoltán: Soh'se kellett volna oda mennie!

Rakovszky István: Mi lesz az erkölcsi tőkével?

Gróf **Apponyi** Albert: Nagyon sajnálom, hogy ezt tennem kellett, mert annak a harcnak, mely most folyik, érdemleges részében és az én meggyőződésemben annak a pártnak az oldalán álliottam és állok ma is, amelyet ebben a kérdésben el kellett hagynom. (Felkiáltások a jobboldalon: Most tapsolnak! Zaj. Elnök csenget.) Erről, mint már mondám, legközelebb kötelességem lesz az országnak beszámolnom, kötelességem lesz a nemzetet a magam válságos körülményeire és az azokból kivezető utra figyelmeztetnem, ennek a kötelességnek meg fogok felelni a magyar embernek teljes őszinteségével, nem gondolva arra, hogy milyen oldalról jön a gáncs, milyen oldaláról a taps, de ebben a kérdésben, ahol lehetetlennek tartom a házszabályok magyarázatának kérdésében nem hogy mit célszerü tenni és nem tenni, hanem az a kérdés, hogy mit szabad és mit nem szabad tenni. (Élénk helyeslés és éljenzés balfelől.) Meggyőződésemet bármely párthatározatnak alárendeljem, köteles voltam itt ezen meggyőződésemet kifejezésre hozni és a Ház figyelmébe ajánlani és kérve kérni a t. többséget is, hogy ezen teljesen objektiv és minden élt nélkülöző fejtegetéseimet méltóztassék a kérdést még egyszer rekonsziderálni és ezen az igen veszedelmes uton tovább nem haladni, amelyre ennek az indítványnak beadásával lépett. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps balfelől.)

(A záró jelenet.)

Rátkay László jegyző: Visontai Soma (Felkiáltások balfelől: Holnap! Holnap!)

Visontai Soma: Kéri, hogy beszédét holnap mondhassa el.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: A házszabályokhoz való beszédet nem lehet holnapra halasztani.

Rakovszky István: A miniszterelnök felfogásával szemben kimutatja, hogy bármely vitában joga van a szónoknak másnapra halasztani beszédét.

Gróf **Tisza** István miniszterelnök: Ez tévedés; csak a napirenden levő tárgyról szóló beszéd elhalasztását lehet kérni.

Ugron Gábor: Minden szónoknak jogában áll beszédét másnapra halasztani bárminő tárgyu beszéd az. Ez világosan kiderül a házszabályokból.

Perczel Dezső elnök: Kíván még valaki a házszabályokhoz szólani? Nem kíván senki szólani. Megállapítom a holnapi ülés napirendjét. Első tárgy lesz a mai napirendre kitüzött törvényjavaslat tárgyalása és természetszerüen az ülés végén meg fog történni a szavazás báró Podmaniczky Frigyes inditványa fölött...

Bátky László jegyző: Ez nem igazság! (Felkiáltások a baloldalon: Le onnan az elnöki székből! Az elnök hazudik! Nagy zaj a jobboldalon. Általános mozgás és zaj.)

Elnök: Az ülést bezárom.

Ülés vége egynegyed négykor.

BELFÖLD

Miniszterek mandátumai. *Szatmár*ról ma délelőtt küldöttség tisztelgett *Hieronymi* Károly kereskedelemügyi miniszternél, átadva a választókerület országgyülési képviselői mandátumát. *Korányi* János köszöntötte a minisztert, meleg szavakban adva kifejezést a város örömének, hogy országgyülési képviselői mandátumát Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszternek adhatta, kihez a kerület választóit és lakosságát őszinte bizalom és ragaszkodás füzi. *Hieronymi* Károly megköszönte a bizalmat s a megbizó-levelet átvéve, megjegyezte, hogy a választás előtt azért nem volt módjában, hogy kerületében igéreteket tegyen, mert nyilatkozatait az ellenpárt rögtön félremagyarázta volna, de most kijelenti, hogy kerületének érdekeit mindig szem előtt tartva, mindig rajta lesz, hogy ezek, amennyiben országos érdekeket nem érintenek, minden tekintetben érvényesülésre találjanak. A miniszter ezután hosszasan elbeszélgetett a deputáció tagjaival, akik részletesen elmondották a választás mozzanatait.

A török-kanizsai választókerület küldöttségét szintén ma délelőtt fogadta *Tallián* Béla földmivelésügyi miniszter. A küldöttséget *Bolgár* István ügyvéd, a török-kanizsai szabadelvüpárt elnöke vezette. *Bolgár* István a miniszternek átadta a választókerület megbizólevelét s hangsulyozta, hogy a választás egyhangu lévén, bizonyitékát képezi annak, hogy a választókerület közönsége mily komolyan fog a fel a helyzetet s az egyhangu választás által is bizonyságát kivánta adni annak, hogy a szabadelvü kormány iránt osztatlan bizalommal viseltetik.

Tallián Béla földmivelésügyi miniszter válaszában kiemelte, hogy meleg, őszinte és önzetlen köszönettel veszi át a földmivelésügyi minisztérium falai között, hol Magyarország mezőgazdaságának minden ága odaadó és lelkiismeretes kezelés tárgya, a mandátumot. A földmivelésügyi tárca vezetése nem zárja ki azt, hogy a kerület ügyeivel továbbra is ne foglalkozzék, sőt, mivel a török-kanizsai választókerü et lakossága majdnem teljesen gazdákból áll és ügyeinek legnagyobb része a földmivelésügyi minisztérium ügykörébe tartozik, azokkal még batékonyabban tud és akar foglalkozni, mint eddig. A miniszter igy fejezte be beszédét: Azzal, hogy arra vállalkoztunk, hogy a helyzet orvoslásához legjobb erőnk és tehetségünk szerint hozzájárulni iparkodunk, áldozatot hoztunk és ha törekvéseink sikert aratnak, szolgálatot, ha nem, akkor hazafias kötelességet teljesitettünk s a teret nyugodtan engedjük át másoknak.

Percekig tartó éljenzés követte a miniszter szavait. A miniszter ezután hosszabban elbeszélgetett a deputáció tagjaival. Délután vendégül látta a deputációt a Nemzeti Kaszinó földszinti éttermében.

— —

Tisztelgő küldöttségek. *Berzeviczy* Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternél a mai általános kihallgatás alkalmával a következő küldöttségek tisztelegtek: az Országos Kisdedóvó-Egyesület, a magyar festőnők, a magyarországi Központi Fröbel-Nőegylet, a budapesti Tudományegyetemi Orvostanár-Testület, a népszerü főiskolai tanfolyam, a müegyetemi tanárok, a magyarországi tanitók bizottsága, az iskolaorvosok és egészségtanárok szakbizottsága a gyöngeelméjüek állami intézetei, az Országos Orthodox-Izraelita Iroda és Puszta-Szent-Lőrincz polgársága.

A földmivelési miniszternél ma a magyar gazdatisztek országos nyugdijintézete és a Magyar Hajózási-Egyesület tisztelgett.

— —

Két uj közjegyzőség. Pósz Sándor igazságügyminiszter a szolnoki királyi törvényszék kerületébe tartozó kunszentmártoni királyi járásbiróság területére, *Kunszentmárton* székhelyével, külön királyi közjegyzőséget rendszeresitett. Az uj közjegyzőség a *debreczeni* királyi közjegyzői kamarához fog tartozni. Az *egri* királyi törvényszék kerületébez tartozó *tiszaföredi* királyi járásbiróság területén, *Tiszaföreden* is külön közjegyzőség létesittetik, amely a budapesti kamarához fog tartozni. E rendelet folytán az egri királyi közjegyző hatósági köre az egri és a pétervásári járásbiróság területére fog szoritkozni. Mindkét rendelkezés a jövő évi marcius hó elsején lép életbe.

— —

Feilitzsch Artur üdvözlése. *Kolozsvár* város tanácsa a következő táviratot küldötte báró Feilitzsch Artur országgyülési képviselőhöz:

Kolozsvár város tanácsa hazafias örömmel értesült méltóságodnak a képviselőház alelnökévé történt megválasztatásáról és amidőn ez alkalomma méltóságodat szivből üdvözli, egyszersmind kéri az istent, hogy méltóságodnak adjon erőt és egészséget, hogy nagyfontosságu állásában hazánknak és városunknak javára sikerrel és sokáig munkálkodhassék.

A kolozsvári szabadelvüpárt a következő táviratot küldötte báró Feilitzsch Artur országgyülési képviselőnek:

A kolozsvári szabadelvüpárt intéző-bizottsága és a II. kerület szabadelvüpárti válas tói nevében tisztelettel üdvözlöm méltóságodat abból az alkalomból, hogy a képviselőház alelnökévé választatott. A bizalom és elismerés, mely e jelentős tényben megnyilatkozik, fényes tanubizonysága annak a méltó és őszinte nagyrabecsülésnek, melylyel méltóságod közéleti s törvényhozási tevékenysége a parlamentben találkozik. Örömmel és büszkeséggel tölt el minket szeretett képviselőnk érdemeinek, országos politikai sulyának és tekintélyének ez a mindnyájunkra nézve megtisztelő méltányolása. Bizalmunk és ragaszkodásunk kifejezése mellett erőt és kitartást kivánunk az épp oly fontos, mint nehéz feladatnoz, melyet az országgyülés képviselőháza méltóságodra ruházott. *Dobal* Antal elnök.

— —

Visszautasitott kongresszusi határozatok. *Karlóczá*ról jelentik: Az egyházközség tagjainak vallásos érzületéről és a nemzetiségi egyházi titkárválasztásról szóló kongresszusi határozatok a kormánytól megerősités nélkül érkeztek vissza. A kongresszusi választmány küldöttséget szándékozik menesztení ő felségéhez, hogy kérvényezze a Khuen-Héderváry-kabinet idején visszaküldött kongresszusi határozatok szentesitését.

— —

Bizottsági ülés. A képviselőház gazdasági bizottsága ma délelőtt *Perczel* Dezső elnöklete alatt ülést tartott, melyen a jegyzőségről leköszönt *Biró* Lajos helyébe jegyzővé *Baross* Jusztint választotta meg. Ezenkivül a Ház folyó évi szükségleteinek az interparlamentáris konferencia és a parlamentáris vizsgálóbizottság fölmerült költségeinek fedezéséről gondoskodott.

A helyzet.

— A *Budapesti Napló* tudósitójától. —

Budapest, november 26.

A képviselőház mai viharos ülése után azzal az érzéssel mentek szét, hogy most kezdődött az igazi harc, a nagy leszámolás. És ez az érzés uralkodó maradt egész este is a pártok hangulatán. Mindegyik oldalon elszántság a harcra és minden következményeire, s itt is, ott is engesztelhetetlen elkeseredés az ellenféllel szemben. Jellemző, hogy a klubok ma esti összejöveteleinek lovagias ügyekről körülbelül annyi szó esett, mint politikai ügyekről.

A szabadelvü pártkör nagyon látogatott volt az este. Es ami a hangulatot illeti, csodálatosképpen nagyon jól érezték magukat az emberek. Valami nagy megkönnyebbülés látszik mindeneken, mint az olyan házban, ahonnan elmentek az alkalmatlan vendégek és a háznép örül, hogy végre egymás közt lehetnek. A klub arculata, hogy most már igazán csak homogén elemek vannak együtt, minden puskaporos, háborus kedv mellett is, sokkal barátságosabb. Az este ugy látszott, hogy gróf *Tisza* Istvánnak csak a személyes hivei vannak együtt. De ezek igen sokan vannak. Ismét hiányzott a kaszinópárt, épp ugy, mint tegnap, ugy, hogy ma már evidens, hogy Andrássyék magára hagyják gróf *Tisza* Istvánt. Ellenben a volt nemzetipártiak közül többen ott voltak, köztük olyanok is, akik a tegnapi Sághyféle listán mint kilépők szerepeltek.

Egyébiránt konstatálták, hogy kilépés eddig, hivatalosan, a gróf *Apponyi* Albertén kivül nem történt. A többiek csak a holnapi szavazás után jelentik be kilépésüket. A Ház ülése alatt nyiltan korteskedtek a szecessziós vezetői, aláirásokat gyüjtöttek, de az eredmény a várakozáson jóval alul maradt. Hir szerint Sághyék maguk még ma is harminc aláirást remélnek, de ugy látszik, leginkább azon az alapon, hogy a távollevőket mind a magukénak számitották. A pártkörben ugy hallatszott, hogy huszonkettőig sikerül felvinni, de vannak akik tizenhét-tizennyolc kilépésnél többet nem tartanak valószinünek.

A kilépők számának jelentőségét különben sem becsülik nagyra.

— Mindegy — mondta egy régi és előkelő tagja a pártnak — akármennyien lesznek. Nekünk annál jobb, ha teljes számban kivonulnak azok, akik itt benn mindig csak bajt csináltak. Most kevesebben vagyunk, de többet érünk. Ők pedig odakünn nem árthatnak többet, mint amennyit idebenn ártottak, sőt ellenkezőleg. Kivülről kevesebb erővel csinálják majd ugyanazt, amit eddig belülről csináltak.

És ez a felfogás körülbelül megfelel az egész párt hangulatának. A bennmaradottak most már osztatlan és föltétlen hüséggel sorakoznak gróf *Tisza* István körül, akit ma este is élénk ovációval fogadtak és aztán sürü, lelkes csoport vett körül, hallgatva a helyzetről való fejtegetéseit. Lelkes ováció köszöntötte megjelenésekor *Perczel* Dezső házelnököt is, akivel a miniszterelnök hosszasan konferált. Bevonták utóbb a megbeszélésbe báró *Feilitzsch* Artur alelnököt is.

Nyolc óra tájban eljutott a klubba a függetlenségi párt eredménytelen konferenciájának hire is, ami a mai viharos nap után nagy meglepetést okozott. Voltak, akik ebből a legnagyobb ellenzéki párt fogyatékos harcképességére következtettek. A jelenvoltak nagy része nem osztozott ebben a véleményben. Általában az a felfogás, hogy a helyzet nagyon komoly, komplikációk és beláthatatlanul viharos fejlemények várhatók, de a párt nyugodt eltökéltséggel áll szemben minden eshetőséggel és bizik a győzelemben.

Az ellenzéki pártok hangulata ma este a végletekig harcias volt. Több csoportban tartottak haditanácsot és mindenütt konstatálták, hogy a harcosok száma a mai események hatása alatt nagyon erősen megnövekedett.

Apponyiék kilépése.

A képviselőház mai ülése alatt báró *Podmaniczky* Frigyesnek, mint a szabadelvüpárt elnökének, a párhuzamos ülésekre vonatkozó inditvány benyujtása után gróf *Apponyi* Albert a következő levelet adatta át:

Nagyméltóságu pártelnök ur! A szabadelvüpárt tegnapi értekezletén elfogadta és párthatározattá emelte a miniszterelnök urnak a párhuzamos ülésekre vonatkozó inditványát, sőt ez inditvány támogatását pártkérdéssé tette. A pártkérdés fölvetését ennek az ügynek természete pedig nemcsak hogy nem kivánta, hanem, fölfogásom szerint, egyenesen kizárta, mert az inditvány a házszabályok helyes alkalmazásának kérdését is érinti, a miben az egyéni lelkiismeretre kényszert gyakorolni nem lehet s amit pártszempontból mériegelni fölöttébb veszélyes. A párthatározat azonban megvan és a pártkérdés ismételt kérésem ellenére fölvettetett és igy, legnagyobb sajnálkozásomra, ebből a helyzetből le kell vonnom a konzekvenciát. En azt tartottam mindig, azt tartom ma is, hogy az immár párthatározattá vált inditvány a házszabályok 203. szakaszának helyes alkalmazásával ellenkezik. Ezt a meggyőződést vallottam és érvényesitettem a képviselőház elnöki székében az elnöki állás egész sulyának latbavetésével. Nekem tehát *meggyőződés és politikai tisztesség tiltja az inditvány támogatását*; minthogy pedig a szabadelvüpárt azt tagjaitól követeli, *a pártból ki kell lépnem*. Sajnálom ennek az elhatározásnak kényszerüségét, mert a mai sulyos viszonyok között a legnagyobb erkölcsi áldozatok árán is elkerülni óhajtottam mindazt, ami a nemzet nagy érdekeire és alkotmányunkra nézve mély meggyőződésem szerint *veszélyes obstrukcióknak*, hacsak látszólag is, támpontot nyujthat. De valamint nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy ennek a fontos szempontnak kedvéért elmentem és most is elmenni kész voltam a megengedhetőségnek legszélsőbb határáig, ugy a legtisztább határozottsággal kijelenthetem, hogy *ezentul is kész vagyok*, bár a szabadelvüpárt kötelékén kivül, *minden törvényes eszközzel közreműködni a megzavart alkotmányos rend helyreállitására*. Fogadja nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Budapest, 1903. november 26. *Apponyi* Albert.

Gróf *Apponyin* kivül, amint már emlitettük, eddig senkisem adta be irásban kilépő-nyilatkozatát. A Ház mai ülése alatt azonban ivet köröztek a volt nemzeti párt tagjai közt és azok közt, akikről feltették, hogy velük rokonszenveznek; erre az ivre idáig állitólag husznál többen irták a nevüket. Apponyihoz közelálló forrás szerint a következők határozták el a szabadelvüpártból való kilépésüket:

Gróf *Batthyány* Tivadar, *Blaskovics* Ferenc,

Bernáth Béla, *Bogyay* Máté, *Erreth* János, *Fernbach* Péter, *Gulner* Gyula, *Günther* Antal, *Hammersberg* László, *Issekutz* Győző, *Keczer* Miklós, *Kende* Péter, *Miksa* Imre, *Pattyánszky* Elek, *Pintér* Sándor, *Samassa* János, *Sághy* Gyula, *Steiner* Ferenc, *Szabó* Ferenc, *Szentiványi* Árpád, *Vásárhelyi* László, *Wittmann* János.

Tévedés azonban nincs kizárva. De még igy is konstatálhatjuk, hogy a tegnap közölt Sághy-féle névsorban szereplők közül hiányzik erről az ujabb listáról: *Szentiványi* Gyula, *Mihályi* Péter, *Fülöpp* Béla, *Ugron* János, báró *Sennyey* István, gróf *Erdődy* Gyula, gróf *Bethlen* Bálint, *Szmialovszky* Valér, *Biró* Lajos, gróf *Károlyi* Sándor és *Rubinek* Gyula. Ezek között akad még talán egy-kettő, aki csatlakozik a kilépőkhöz, ellenben egészen bizonyos, hogy bennmaradnak: *Hodossy* Imre, *Nagy* Ferenc, *Bolgár* Ferenc, gróf *Zselénski* Róbert, *Semsey* Boldizsár, *Láseló* Mihály és még több tagja az előbb Apponyihoz szító csoportnak, akiket ma hasztalan igyekeztek a kilépésre kapacitálni.

A kilépetteknek, megbeszélés szerint az a megállapodásuk, hogy jelenleg külön pártklubot nem alkotnak, mint külön csoport egyelőre nem akarnak helyet foglalni a parlamentben, s igy forma szerinti értekezleteket sem tartanak, hanem egy bizonyos foku passzivitással várják be az eseményeket. Ez azonban *az egyesek szabad cselekvését nem érinti.*

A nemzeti párt.

A nemzeti párt tagjai nem gyülekeztek egy helyre. Különböző helyiségekben lehetett látni egy-egy kisebb nemzetipárti csoportot, akik nyiltan ki is jelentették, hogy nem tartják egyelőre szükségesnek, hogy párttá tömörüljenek. A kilépett Apponyisták táborában ma az az álláspont az uralkodó, hogy az obstrukcióban szerepet nem vállalnak, de a házszabály-sérelmek miatt erősen exponálni fogják magukat. Ha a házszabály-kérdés elintéződik, visszavonulnak a politikai küzdőtérről, mert az obstrukciót nem támogatják. A kilépettek listáján eddig állitólag 29 név szerepel. Minthogy az Apponyisták azt hiszik, hogy a fővárostól távollevő szabadelvüpárti képviselők mind ki fognak lépni a pártból, Apponyi hiveit harmincnégy emberre becsülik. Hivatalos listát a kilépettekről azonban mindaddig nem adnak ki, mig a vidéken időző képviselők nem nyilatkoztak.

A Kossuth-pártból.

A mai parlamenti viharok hatása alatt a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt értekezletre gyült össze, hogy határozatot hozzon további magatartására nézve. Az elnökség eljárása erős lángra lobbantotta a kialvófélben levő szenvedélyeket s a harcolni kivánók pártja soha nem hallott szenvedélyességgel iparkodott rábirni a békepártiakat, hogy álljanak ujból az obstrukció szolgálatába. A kérdést azonban jókor sikerült elemeire bontani s a békepártiak azt az álláspontot foglalták el, hogy minden erejükből fognak küzdeni a parallelülésekre vonatkozó inditvány ellen s hogy Perczel Dezső erőszakoskodásait nem fogják türni, de az obstrukcióban, régi álláspontjukhoz hiven, részt nem vesznek.

A pártértekezlet egyébként nem hozott ma este formális határozatot, sőt, amikor nyilvánvalóvá vált az egyik szónok szándéka, hogy a követendő taktika kérdésében határozathozatalra akarja birni a pártot, a párt elnöke bezárta az értekezletet. Az eszmecsere eredménye gyanánt azonban az domborodott ki, hogy az egész függetlenségi párt egyetért abban, hogy Perczel Dezső további elnöki működését lehetetlenné kell tenni. A harci pártiak körében erre nézve a legkülönbözőbb módok és tervek merültek föl, sőt némelyek olyan megoldásokat is emlegettek igen komolyan, amelyek valóságos dráma szinterévé tennék a törvényhozás termét. A holnapi nap — ugy hiszszük — sokat fog lenyesni ezekből a tulzott tervekből, de bizonyos, hogy a holnapi ülés a legviharosabb, a legféktelenebb lesz mindazon ülések közt, melyeknek a parlamenti palota eddig szintere volt.

A függetlenségi párt értekezletének részleteit a következőkben mondjuk el:

A függetlenségi és 48-as *Kossuth*-párt ma esto értekezletet tartott, melynek le olyásáról a párt hivatalosan a következőkben számol be:

Kossuth Ferenc elnök megnyitotta az ülést, bejelenti, hogy a napirend előtt *Rátkay* László kér szót.

Rátkay László: Csak saját érzésétől kér tanácsot. Ugy érzi, hogy neki holnap a Háztól bocsánatot kell kérnie, nem azért, amit mondott, hanem a hely miatt, ahonnan mondta. Ezt a pártnak bejelenteni szükségesnek tartotta.

Kossuth Ferenc: Helyesli Rátkay föllépását. Mint a Ház egyik funkcionáriusának, nem kellett volna az általa használt szavakat használnia.

Kubik Béla: Rátkay a helyzetnek megfelelően járt el. Indulatosan bár, de az igazságot mondta, amivel nem sértette meg a Házat. Kötelességét tette s igy az a véleménye, hogy Rátkaynak nem kell bocsánatot kérnie.

Fáy István: Hasonló szellemben szólal föl. Megengedi ugyan, hogy az a hely, ahonnan Rátkay szólott, kivételes hely. De ugy tartja, hogy helyesebb mégis, hogy tiltakozott, ha mindjárt arról a helyről is, mint ha nem szólt volna. Rátkay ne kérjen hát bocsánatot, hanem tegyen fölvilágositó nyilatkozatot.

Bedőházy János: Rátkayra bizza a szerinte elengedhetlen exkuzáció formájának megválasztását.

Kossuth Ferenc: Ismétli, hogy érti Rátkay érzelmeit s ő Rátkayra bizza nyilatkozatának formáját.

Az értekezlet ezután áttért tulajdonképpeni napirendjének tárgyára, a parallel ülésekre vonatkozó inditvány tárgyalására. Ehhez a kérdéshez elsőnek

Bedőházy János szólott. A mai események után tisztában lehetünk — ugymond, — hogy Tisza miért ment Bécsbe és mit hozott magával. Bármily nézetei legyen is valakinek a kormány elleni akcióról, mégis világos, hogy amit Tisza akar, az a parlamenti szabadság korlátozása s nemcsak a jelen, de a jövő kérdése is. A tervezett eljárási mód a jövőben is megakadályozza a nemzetet minden harcában. Mindezeknél fogva a legerélyesebb harcot kell ujból megindítani Tisza kormánya ellen.

Kubik Béla: Csatlakozik Bedőházy felfogásához. A kormányt lehetetlenné kell tenni.

Kossuth Ferenc: Minthogy holnapra amugy is értekezlet van hirdetve, célszerünek tartaná, ha a taktika kérdésében a párt csak holnap foglalna állást. A kormány inditványa dolgában ma az egyhangu vélemény csak az lehet, hogy az a házszabályok megsértése s olyan precedens statuálása, mely tekintettel az idegen beavatkozási hajlandóság sürü megnyilatkozására, az ország jövőjére nézve végzetessé lehet.

Szóba került az az eshetőség is, hogy már holnap délután meglesz az első parallel ülés. Ehhez a kérdéshez többen hozzászóltak s azt fejtegették, hogy ez a házszabályok ujabb flagráns megsértése. Kimondja ennélfogva az értekezlet, hogy a párt tagjainak kötelességévé teszi, hogy a holnapt ülésen mindvégig jelen legyenek. Arról, hogy a délutáni ülésen mi történjék, azt a vitarendező-bizottságra bizták.

Benedek János: Nem lepi meg *Perczel* magatartása. Ismeri azt a panduriális erőszakosságu embert s véleményét kifejezte már akkor, amikor Perczel megválasztása volt küszöbön. Erőszakkal akarják a többség akaratát keresztülhajszolni, a házszabályok flagráns megsértésével. Egyetlen erősségünk a házszabály s ime, ezt veszik el. Szerinte nem arról kell tanácskozni, hogy mit tegyünk majd a parallel üléseken, hiszen akkor már meglesz a házszabályok kijátszása, hanem arról kell tanácskoznunk, hogy miképpen akadályozhatjuk meg a szólásszabadság ellen irányzott merényletet. Véleménye szerint, a további parlamenti tanácskozást kell lehetetlenné tenni, vagy ha ez a párt módjában nem áll, akkor a párt tiltakozzék ünnepélyesen a többség erőszaka ellen s az alkotmányon ejtett durva sérelmet a történelem és nemzet itéletére bizza.

Az értekezletet ezzel bezárták.

A harcoló ellenzék.

A különböző pártokhoz tartozó, de az obstrukció kérdésében együttérző képviselők, akik elvetették régi nevüket és a *harcoló ellenzék* gyüjtőnév alatt tartják esténként összejövetelüket a Pannonia asztala mellett, természetesen ma is teljes számmal megjelentek. Elkeseredett hangulatuk jellemzésére mi sem alkalmasabb, mint az, hogy Perczel Dezső ellen a legmesszebbmenő terveket beszélték meg s szinte ünnepélyes fogadalmakkal pecsételték meg, hogy az elnöki szék mai gazdája ellen már holnap olyan akciót kezdenek, melynek hatása alatt Perczelnek el kell hagynia elnöki székét. Természetes, hogy ilyen hangulatban az első pohárköszöntő *Rátkay* Lászlónak szólott, aki ma az elnöki emelvényen keményen kifakadt az elnök eljárása ellen. *Ellner* Zsigmondnak is nagy ünnepeltetésben volt része s mai föllépéséért a néppárti *Darányi* Ferenc dicsérte meg pohárköszöntőjében. A harcoló ellenzék természetesen megbeszélte követendő taktikáját is, melyet azonban nem szánt a nyilvánosságnak. A holnapi ülésen történendők dolgában mindössze ugy informálták tudósitónkat, hogy fölszólalások csakis a házszabályokhoz lesznek. Föl fognak szólalni: *Visontai* Soma, *Barabás* Béla, *Nessi* Pál, *Holló* Lajos, *Gál* Sándor, *Lengyel* Zoltán és *Várady* Károly. A napirendig e szerint holnap el sem fog jutni a Ház. Provideáltak arra az esetre is, ha, amit egyébként kizártnak tartanak, a parallel délutáni ülés már holnap megkezdődnék. Erre az esetre az az elhatározása az obstruktoroknak, hogy rögtön megkezdik a technikai obstrukciót.

A delegációk.

A félhivatalos *Budapesti Tudósító* a következőket jelenti: Minden jel arra mutat, hogy a december 15-ére egybehivott delegációk karácsonyelőtti ülészezése csak rövid tartamu lesz, mert a közös kormány az idén arra fog szoritkozni, hogy háromhavi indemnitást kérjen a delegációktól. Ha marad idő, akkor a külügyi albizottság a külügyminiszter expozéja alapján elintézi a külügyi költségvetést. Hogy a delegációk ujesztendő után mikor ülnek össze a költségvetés érdemleges elintézésére, az majd az események további fejlődésétől függ.

A kormány üdvözlése.

Debreczen város közgyülése ma egyhangulag elhatározta, hogy az uj kormány megalakulásához gróf *Tisza* miniszterelnököt és kormányát táviratilag üdvözli. A közgyülés elhatározta, hogy *Nyiry* honvédelmi miniszterhez, aki ezredes korában hosszabb ideig volt ezredparancsnok Debreczenben, üdvözlő leiratot intéz. A közgyülés heves vita után elhatározta, hogy nem gátolja meg Tisza miniszterelnöknek az önkéntes adók és az önkéntes ujoncok tárgyában hozott megsemmisitő határozata végrehajtását, de elvi álláspontja fenntartásával, a miniszteri leiratot sérelmesnek tartja és ez ellen sürgősen felir a képviselőházhoz.

*Sopron*ból jelentik: A város mai közgyülésén felolvasták a Tisza-kormány hivatalba lépéséről szóló leiratot. A tanács a kormány üdvözlését javasolta, mire a radikális függetlenségiek a leiratnak egyszerü tudomásul vételét követelték. *Szilvássy* Márton szabadelvüpárti alelnök hazafiui kötelességének tartja oly kormány üdvözlését, mely az országnak a mai áldatlan helyzetéből való kivezetését tüzte programmjára. A közgyülés a tanács javaslatát 49 szavazattal 22 ellenében elfogadta.

KÜLFÖLD

Királyunk Rómában. Királyunk római látogatásának a problémáját egy francia távirati ügynökség elég elmésen akarja megoldani. Szerinte a király még e tél folyamán két utazást fog tenni Rómába: egyet, hogy az olasz királyt meglátogassa, és egyet, hogy a pápának hódolatát kifejezze. Valószinünek látszik, hogy a pápa elfogadja ezt a kombinációt, amely politikai álláspontjának teljesen megfelelne. A pápa hajlandó ugyanily módon Loubet látogatását is fogadni.

A Reichsrathból. Az osztrák képviselőház ma folytatta a kormányjavaslatról való vitát. *Mazorana* képviselő azt kérdezi a miniszterelnöktől, hogy az olasz egyetemre vonatkozólag mikor fog érthető választ adni. Az olasz klub sürgősségi inditványt nyujtott be az innsbrucki olasz előadások megtartásának eltiltása miatt. *Menger* a cseheket vádolja Ausztria rémnytelen állapota miatt. *Klofac* a kormány németesitő törekvései ellen fordul s *a magyaroknak azt ajánlja, hogy a csehekkel egyesüljenek a német hegemónia ellen.* Ezzel a tárgyalást berekesztették.

Az ülés után a ház csarnokában kinos jelenet játszódott le. Szemtanuk jelentése szerint egy *Mandl* nevü ujságiró, aki állitólag terjesztette azt a mendemondát, amely szerint *Fresl* képviselőnek imputálták azt, hogy a belgrádi konakban órát lopott, megjelent a házban, hogy rendelkezésére álljon a rosszaló bizottságnak. Fresl, Sehnal és Klofac képviselők kemények számadásra vonták Mandlt, amit heves szóvita és tettlegesség követett. Mandl elküldte segédeit *Klofac* és *Sehnal* képviselőkhöz.

A német császárról. A német császár *Schmidt* Móric tanárnak, aki őt megoperálta, a *kegyelmes* cimet adományozta, egyszersmind kinevezvén őt valóságos titkos tanácsosnak. Ez is annak a jele, hogy a császár állapotában folytonos a javulás. Schmidt tanár azoknak a pácienseknek, akiket gégefőpolypból operált, rendszerint három-négyheti pihenést rendelt; alaptalan tehát azoknak a félelme, kik bajt látnak abban, hogy a császár annyi ideig áll orvosi felügyelet alatt. Nincs kizárva, hogy a birodalomgyülést a császár személyesen fogja megnyitni, sőt talán a trónbeszédet is maga fogja fölolvasni.

Az angol vámpolitika. A *devonshirei* herceg nyilt föllépése a szabadkereskedelem mellett s Chamberlain ellen roppant nagy hatást tett az angol politikai körökre. Eddig azt hitték, hogy Chamberlain nagyon kevés fáradtsággal fogja magának megnyerni az unionista-párt zömét. A

devonshirei herceg keresztülhuzta Balfournak azt a számitását, hogy ő (a herceg) továbbra is tartózkodni fog a szabatos állásfoglalástól s mindenkinek a barátja lesz, mialatt Chamberlain annyira megdolgozza az országot, hogy a védvám elvének hivatalos elfogadása elkerülhetetlen lesz. A herceg fölszólalása azt bizonyitja, hogy szilárdul el van határozva a szabadkereskedelem pártját vezetni, vagy legalább is nagy tekintélyével támogatni.

A balkáni helyzet. Szalonikiből s Törökország egyéb forradalmi fészkeiből az a kellemes hir érkezik, hogy Macedóniában a bombamerényletek ismétlődése várható. É hirekkel összefüggőleg egy belgrádi lap azt jelenti, hogy a török hatóságok azzal a kéréssel fordultak a hatóságokhoz, illetőleg a vámhivatalokhoz, hogy a jövőben a Törökországba menő cementküldeményeket, az olyanokat is, amelyeket csak átmenetileg kezelnek Szerbiában, különösen kisérő okmányokkal lássák el és irják ki, hogy a küldemények robbanó anyagot nem tartalmaznak. A török vámhivatalok ugyanis az utolsó időben megállapitották, hogy az *érkezett cementzsákokban jelentékeny mennyiségü dinamit volt.* A csempészésnek ezt a módját azért választották, mert a cementnek és a dinamitnak a sulya egyenlő. A nevezett lap azt állitja, hogy a szerb kormány nem tehet eleget a porta kivánságának, mert különben az ország saját kereskedelmi és forgalmi érdekei szenvednének sérelmet.

Londoni kormányköröket nagyon kellemesen érintette, hogy a porta elfogadta Ausztria-Magyarország és Oroszország reformkövetelését. A sugalmazott *Times* és *Standard* figyelmeztetik a szultánt, hogy már most foganatositsa a reformokat, amelyek amugy is a legcsekélyebb mértékét teszik annak, amit az összes nagyhatalmak követelnek. A *Times* még hozzáteszi, hogy azért is jó lesz a reformokkal sietni, mert különben tavaszszal ujra kitör a forradalom.

Konstantinápoly, november 26.

Az a *jelentés*, amelyet a porta tegnap juttatott az entente-hatalmak nagyköveteihez, a következőket tartalmazza: A porta megkapta a *Calice* és *Sznovjev* nagyköveteitől november 10-én átutalt memorandumot és azt tanulmány tárgyává tette. A porta tudomást vesz a neki adott biztositásokról, melyek a felségjogok teljes megóvására, a statusquo fenntartására és a birodalom auktoritásának és tekintélyének megóvására vonatkoznak, továbbá azon kijelentésekről, amelyek ama két évre szóló provizórikus határozatok jel egére és korlátolására vonatkoznak, melyek a biztonság céljából terjesztettek elő. A porta kijelenti, hogy *elvben elfogadja a memorandum uj pontjait, de fenntartja magának az idevonatkozó tárgyalások megindítását*, a kivitel részletei felett való értekezést és azt, hogy az 1. és 2. pontot a kormány tekintélyével és a statusquoval összeegyeztesse.

HIREK

Budapest, november 26.

— **BUDAPESTI NAPLÓ. November 30-ikán uj előfizetés nyilik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megujitásról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.**

— **A király utja.** *Bécs*ből jelentik: A király december 8-án *Eisenerzből Bécsbe* érkezik s ott várja be a delegációk összeülését. Karácsonyra a király *Wallseebe*, onnan pegig *Münchenbe* utazik.

— **Tisztelgés.** A budapesti unitárius egyházközség kebelbeli tanácsa ma délután tisztelgett dr. *Dániel* Gábor köri felügyelőgondnoknál abból az alkalomból, hogy a király a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. A küldöttséget dr. *Beaó* Albert dr. *Székely* Ferencz gondnokok és *Józsa* Miklós esperes vezették.

— **A dán trónörökös a képviselőházban.** *Frigyes* dán trónörökös szárnysegéde utján bejelentette a képviselőház háznagyi hivatalában, hogy meg akarja tekinteni az uj parlamentet. A trónörökös *Bull* szárnysegéddel és a dán konzullal a déli órákban érkezett a Házba, ahol a léposőcsarnokban *Dessewffy* Arisztid háznagyi titkár fogadta és a Házban körülvezette. Azután a főrendek karzatára mentek föl éppen akkor, amikor a legzajosabb jelenetek voltak. Ott felismerte a trónörökös régi barátját, gróf *Zichy* Gézát, aki nagy örömmel üdvözölte. A zajos képviselőházi incidens izgalmait nagy érdeklődéssel kisérte a trónörökös s csak mikor a szünet félbeszakitotta a parázs jelenetet, akkor távozott a fenséges vendég a képviselőházból.

— **Gajári—Bartha-affér.** A képviselőház mai ülésén *Gajári* Géza és *Bartha* Miklós között lovagias affér keletkezett. Gróf *Tisza* István miniszterelnöki beszéde alatt Bartha Miklós azt kiáltotta oda Tiszának, hogy:

— Ön bukott bankigazgató!

Gajári Géza erre igy felelt Bartha Miklósnak:

— A *Magyar Szó* szerint pedig ön hitvány gazember. Ezt cáfolja meg!

Bartha Miklós ezért a közbekiáltásért még a képviselőházban provokáltatta Gajári Gézát. Bartha segédei *Holló* Lajos és *Rakovszky* István, Gajári megbizottjai *Kubinyi* Géza és *Olay* Lajos.

— **A tanitók fizetésrendezése.** A magyarországi tanitók országos bizottságának igazgató-tanácsa ma délelőtt *Somlyai* József elnöklete alatt tátogatott ülést tartott, hogy állást foglaljon a tanitók fizetésrendezése dolgában.

Az elnök röviden ismertette az ügy jelenlegi állását, fölvetette a kérdést, hogy a bizottság már most tegyen-e lépéseket a kormánynál a fizetésrendezés megsürgetése tekintetében, vagy pedig bevárja-e a helyzet kialakulását. *Kovács* Vince hangsulyozza, hogy az országos bizottság tavalyi közgyülésében már állást foglalt ebben a kérdésben és pedig oly módon, hogy a tanitói fizetések egységes rendezését kérelmezte. Ettől az álláspontjától a bizottság most sem térhet el. György Aladár szerint uabb memorandumban kell kifejteni a tanitóság óhajait. *Gabel* Jakab, *Kozma* László, *Józsa* Dániel, *Lederer* Ábrahám, *Polónyi* és mások felszólalásai után a bizottság végül abban állapodott meg hogy a fizetésrendezés dolgában elfoglalt álláspontját ujabb memorandum alakjában fogja kifejezésre juttatni, egyuttal küldöttség fog tisztelegni gróf *Tisza* István miniszterelnöknél és *Berzeviczy* Albert kultuszminiszternél s mind a kettőnél előterjesztik azt a kérelmet, hogy a tanitóság fizetése mielőbb és egységesen rendeztessék. Az ülés végén *Hajós* Mihály terjesztette elő a a folyó ügyeket, amelyeket az országos bizottság tédomásul vett.

— **A hercegné nyilatkozik.** Az a regény, amelynek hősnője egy hercegasszony, hőse egy kocsis, eljutott egy érdekes stádiumához! A megszökött *Alice* hercegnő, *Schönburg-Waldenburg* herceg neje, a nyilvánosság elé lépett ügyével és a *Daily Express*ben részletesen elmondja házasságának történetét. Azt mondja, hogy férjétől rossz bánásmódja és tékozlása miatt már hosszabb idő óta elváltan él. A herceg nősülése előtt nagyon el volt adósodva s azért, hogy megnősülhessen, a katholikus vallásra tért át; de ezzel elidegenitette magától rokonait, akik végképpen megvonták tőle támogatásukat. A hercegnének férjhezmenetele után egész sereg hitelezőt kellett kifizetnie, ugy, hogy alig pár hónap mulva semmije sem maradt s még ékszereit is zálogba kellett adnia. Sokáig türte férjének szivtelenségét és tékozlását, mig végre Rómába menekült, ahol a pápát arra akarta kérni, hogy bontsa föl házasságát, de a kardinálisok biztatták, hogy legyen türelemmel. A hercegnő ezután udvarhölgyével, *Nostitz* bárókisasszonynyal Génuába utazott, ahol egy villát bérelt s ott él most a legnagyobb visszavonultságban.

A *Giornale D'Italia Mária Alice* schönburg-waldenburgi hercegné egyik rokonával folytatott interjuvot tesz közzé. E szerint a hercegné állitólagos szökéséről szóló hir teljesen alaptalan. A hercegné ellenkezőleg négy hónappal ezelőtt férjének beleegyezésével hagyta őt el és *Serib*a ment. Minthogy nem akarta, hogy megismerjék, *Materni* nevü komornájának nevét használta. Nehány kiváncsi embernek, akiknek a hercegnő azonosságát sikerült megállapitani, hamis felvilágositást adott a Materni név felől, ugyanarról a névről, amelyet kocsisa, a komorna férje viselt. Materni kocsis testvére, aki a schönburgi herceget a hercegné és a kocsis állitólagos viszonyáról értesitette, nem áll a Schönburg család szolgálatában. Gróf *Keszpa* a hercegné nevében táviratot intézett a *Giornale D'Italia* szerkesztőségéhez, amely az ezekkel a hirekkel ellenkező jelentéseket mint rágalmazó hireszteléseket megcáfolja.

— **Házasság.** Dr. *Füredi* Ferenc szolnoki ügyvéd e hó 24-ikén között házasságot Szolnokon *Szüsz* Nelly kisasszonynyal.

— **Rabbi az unitárius templomban.** A budapesti Dávid Ferenc-egyletnek a Kohány-utcai unitárius templomában december 5-én 6 órakor érdekes felolvasó ülés lesz. Dr. *Kecskeméti* Lipót, a nagyváradi izraelita hitközség főrabbija fogja fölolvasni A protestáság nagy korszaka cimü értekezését. *Fáy* Szeréna, a Nemzeti Szinház színésznője szaval, *Szendrői* az Operaház tagja és *Corlotta* Feliciáni kamaraénekesnő szólókat énekelnek. A müsort *Lederer* Imre hegedü- és *Krausz* Gusztáv orgonajátéka egészíti ki. Az egylet szivesen lát bárkit felolvasó ülésén; belépődij nincs.

— **Szegény gyermekek felruházása.** A Ferencváros külteleki polgári köre, amely minden évben téli ruhával látja el a külterek szegény gyermekeit, vasárnap 150 gyermeket ajándékozott meg téli ruházattal. Ez alkalommal dr. *Springer* Ferenc szép beszédet tartott. A hölgybizottság, mely a szép ünnepet rendezte, végül megvendégelte a gyermekeket.

— **A szatmári zavargás.** *Szatmár*ról jelentik a félhivatalos *Magyar Távirati Irodának*: A választás napján délután 4 órakor az Uray-párt már kiadta volt végső erejét, a Hieronymi-pártnak ellenben még körülbelül 200 szavazat állott rendelkezésére. Az Uray-párt taktikája odairányult, hogy ezt a tartalékot minden eszközzel megakadályozza abban, hogy szavazati jogát gyakorolja. A kortesek semmiféle terrorizmustól sem riadtak vissza és végtelen módon felizgatták a tömeg szenvedélyét. A csőcselék a kocsikra vetette magát, azokat felboritotta és a kormánypárti választókat véresre verte. A szabadelvüpárt vezetősége erre rendőri fedezetről gondoskodott a célból, hogy az a Hieronymi-pártiakat a választási helyiséghez kisérje. Ilyenformán sikerült is 100—120 választót bevinni a szavazatszedő bizottságokhoz. A többi választó a párthelyiségben rekedt. A tömeg magatartása mind fenyegetőbbé vált és igy lehetetlenség volt a még nem szavazott tartalékot a nép sorfalán keresztül a választóhelyiségbe vinni. A rendőrség nem birt az izgatott tömeggel és száma csekély lévén, nem tudta megoltalmazni a választókat. A pártvezetőség hiteles lajstroma szerint 40 Hieronymi-párti nem tudott leszavazni. A záróóra kitüzése után, ami 5/45 órakor történt, általában lehetetlenség volt Hieronymi-pártinak bejutnia a választási helyiségbe. Amidőn a választási elnök 6 óra tájban az eredményt a városháza erkélyéről kihirdette, közáporral támadták meg és csodaszámba megy, hogy épen menekülhetett. A tömeg óriási módon felizgatva, különböző irányban oszlott szét és megkezdte a rombolást s fosztogatást. A támadás főcélpontja a Pannonia volt, a szabadelvüpárt főhadiszállása. A vendéglőben a tükröket és ablakokat betörték, a butorokat elpusztitották. A tömegben sokan csákánynyal és feszitővassal voltak felfegyverkezve. Felünő volt hogy *a lovasrendőrök a garázdálkodást tétlenül és egykedvüen nézték* és jellemző a hangulatra, hogy a rendőrök a többszörös felszólitásra azt válaszolták, hogy *ők a bőrüket az urak miatt nem kockáztatják.* A napok óta tartott féktelen izgatás ilyen hangulatot keltett. A választási elnök katonai segédletet kért — de hiába, mert a küldöncöket ellogták és a telefont megrongálták. Két teljes óráig tartott a csőcselék vandál módra folytatott garázdálkodása a nélkül, hogy a hatóság beavatkozása gátat vetett volna a féktelen rombolásnak. Különböző jelek arra mutatnak, hogy a zavargást tervszerüen készitették elő. A kolomposok lajstromot tartottak kezükben és az egyes csapatokat különböző irányokba dirigálták. Amidőn egy század katonaság kilenc óra tájban felvonult, küldöncök rohantak a város legmesszebb eső vidékeire, hogy figyelmeztessék a pusztitással elfoglalt társaikat, kik erre kereket oldottak. Az ellenzéki bizalmi férfiak délután, midőn a helyzet komolylyá kezdett válni, visszatartották az elnököt a karhatalom kérésétől és szavatosságot vállaltak a rend fenntartásáért, de este, midőn a nép dühe minden gátat áttört, mitsem tettek a féktelen tömeg visszatartására és lecsillapitására.

— **Kiházasitási alapitvány.** A Kassovitz Rozália és J. H.-féle kiházasitási alapitványból az 1904. évben adományozandó 416 koronás jutalékra a Pesti Izraelita Hitközség előljárósága pályazatot hirdet. A pályázók közül első sorban azokat veszik figyelembe, akik az alapitókkal való rokonságukat hiteles okmányokkal igazolják, de pályázhatnak a pesti illetőségü nem rokon, izraeliták is. A kérvényekhez, amelyek 1904. január 15-ig a Pesti Izraelita Hitközség titkári hivatalában nyujtandók be, születési, erkölcsi, szegénységi és eljegyzési bizonyitványt kell csatolni.

— **A sztrájk-mester a börtönben.** *Newyork*ból jelentik, hogy tegnap az ottani állami fogházba egy ember került, akinek óriási szerepe volt az amerikai munkásmozgalmak történetében. *Parles* Sámuelnek hivják és éveken át első hivatalnoka volt a vasmunkások szövetségének. A jeles embert zsarolás miatt elitélték, mert kiderült, hogy hatalmával és befolyásával kénye-kedve szerint sztrájkot szervezett, hogy a munkaadóktól pénzt zsaroljon. Sok cég óriási összeget fizetett neki, hogy egy-egy sztrájktól eláljon; igy az egyiktől tizezer dollárt kapott.

— **Életunt szénárus.** *Maróczy* Gergely 41 esztendős szén- és faárus, akinek a boltja a Futó-utca 22. szám alatt van, régóta betegeskedett s emiatt megunta az életét. Tegnap este bezárta a boltot s elvágta mindkét lábán az ereket. Ma reggel feltünt a sógorának, hogy az üzlet zárva van, s feltörte az üzlet ajtaját. *Maróczy*t ott találta holtan, elvérezve. Holttestét a boncoló-intézetbe szállitották.

— **Elpusztult család.** *Berlin*ből jelentik, hogy tegnap este megrendítő családi dráma történt a *Starlau-Rumelsburg* külvárosban. Egy ember két kis gyermekével, egy fiuval és egy leánynyal akkor vetette magát a vasuti sinre, amikor egy vonat éppen arra robogott. Az apa és a fiu azonnal meghalt, a leánykának jobb lábát vitte el a vonat. A férfi zsebében egy táviratot találtak, amelyben arról értesitették, hogy felesége tegnap egy berlini kórházban meghalt.

— **Franciaország megmentője.** A francia köztársaságnak nincs többé oka aggodalomra. Még néhány rövid nap és teljesen rendben lesz a szénája. Politikai pártjai összebékülnek, a gazdagok és szegények egymás nyakába borulnak, az anarkhisták félredobják bombáikat, Combes visszahivja az apácákat és a kiüzött szerzeteseket, szóval Párisból, az uj Bábelből, az erény és béke városa lészen. Legalább igy hirdeti ezt *Dowie* asszony, II. Illés prófétának hitvestársa, ki férje newyorki kudarca után Európát akarja uj kereszteshadjáratával meghóditani. Nem csoda, hogy a legbünösebb várossal, Párissal kezdi. A napokban már meg is érkezett a franciák fővárosába és azonnal hozzálátott a munkához. Falragaszokon és kiáltványokban hirdeti, hogy az üdv és boldogság egyedüli forrása azokban a tanokban van, melyeket férje hirdet és amelyeknek ő egyik apostola! Hogy győzni fog, az bizonyos. Aki ebben kételkedik, az forduljon *Dowie* urhoz, aki a legszentebb meggyőződés hangján hirdeti, hogy hü és erényes hitvese megmenti a köztársaságot a kárhozattól és ezt a páratlan nőt egy második *orleánsi szüzként* fogja nemsokára ünnepelni.

— **Házibarát a padláson.** *Wolhynia* orosz kormányzóság egy városában, *Fytomir*ban fölötte érdekes családi dráma került a minap az esküdtszék elé. Egy *Pantelmonow* nevü gimnáziumi tanár felesége három éven át viszonyt folytatott egy *Onacewics* nevü fiatalemberrel. A férjnek sem kérése, sem fenyegetőzése, még a hatóság intervenciója sem használt, az asszony egész nyiltan és rendszeresen szegte meg a hitvesi hüséget. Március 21-ikén azt is megtudta a professzor, hogy Onacewicz *az ő házában* a padláson rendezett be magának állandó lakást. Egy alkalommal éppen erős szemrehányásokkal illette a férj feleségét, mikor a szerelmes fiatalember becsöngetett a lakásukba. Az asszony erre férje jelenlétében ajtót nyitott kedvesének és oly melegen fogadta, mintha ott se lett volna a férj. Pantelmonowot ez a cinizmus annyira dühbe hozta, hogy háromszor rálőtt vetélytársára, aki nemsokára belehalt sebeibe. Nemrég volt ebben a dologban az esküdtszéki tárgyalás, amelyen különösen a házaspár cselédje vallott épületesen. Elmondta, hogy mihelyt a professzor távozott hazulról, Onacewicz lejött a padlásszobából és otthonias kényelemmel elhelyezkedett a lakásban. Ha a professzor otthon volt elfoglalva dolgozószobájában, a szerelmesek a kéményen át rögtönzött telefonösszeköttetés segitségével cserélték ki vallomásaikat. A házasok tizenhétéves lánya azt vallotta, hogy tudott a viszonyról, de nem avatkozott bele, mert — mondotta — ebben a tekintetben mindenki követi szive sugallatát. Az esküdtek a tanuvallomások alapján fölmentették Pantelmonowot.

— **Csaló egy grófi palotában.** Gróf *Batthyány* Gézáné Teréz-körut 9 szám alatt lévő palotájába a napokban beállitott egy 55 évesnek látszó, középtermetü, őszbevegyült fekete hajuszu uri ember s magát báró *Wallerskirchen* Károlynak, a grófné unokaöccsének mondta. A grófné nem ismerte személyesen rokonát s igy gyanu nélkül fogadta az ismeretlent, aki mindenről nagy tájékozottsággal beszélt. Többek között panaszkodott, hogy szomoru anyagi viszonyok közöt él, tönkrement s végül 50 forintot kért kölcsön. A grófnő átadta a kért összeget s akkor tünt csak ki, hogy az ismeretlen visszaélt a jómódban élő báró Walterskirchen Károly nevével. A csalóra a rendőrség ezuton is felhivja a közönség figyelmét.

— **Rabszabaditás a toloncházból.** *Köhlbaum* Ferenc 17 éves napszámos és *Bazolovics* József 16 éves csavargó együtt kerültek a toloncházba. Köhlbaumnak e hó 12-én, *Bazolovicsnak* pedig 29-én kellett volna szabadulnia. Bazolovics rávette társát, hogy cseréljék ki egymást olyformán, hogy Bazolovics e hó 12-én a szabadulásra való jelentkezésnél Köhlbaum néven jelentkezzék. E szolgálatért azt igérte Köhlbaumnak hogy mindennap meglátogatja, süteményt, s alonnát visz be neki, ha pedig kiszabadul, egy rend ruhát kap tőle. Igy is történt. Bazolovicsnak a tömegesen szabadulók között sikerült Köhlbaum nacionáléjával átsiklania s helyette Köhlbaum ülte le a büntetés többi részét. Bazolovics természetesen azóta nem mutatkozott. Most azonban kiderült a kicserélés s a rendőrség Köhlbaum Ferencet fogolyszöktetés cimén letartóztatta.

— **Elfogott leánykereskedők.** A rendőrség a minap három veszedelmes leánykereskedőt tartóztatott le a nyugoti pályaudvaron. Az illetők *Herz* Miksa és *Szilágyi* Hugó ismert leánykereskedők, és *Langer* Sándorné született *Stein* Margit, Langer Sándor pincér felesége. A társaság éppen két fiatal leánykát akart elszállitani. A VI. kerületi kapitányság ma tartotta meg ügyükben a tárgyalást. Valamennyit két-kétnapi elzárásra s 30—30 korona pénzbüntetésre itélte, azontelül *Herz* Miksát eltoloncoltatja.

— **Épitőanyag és ágyu.** Jacques *Lebaudy*, a „Szahara császárja", ugy látszik legjobban érzi magát *Londonban*. Már megint odaérkezett és tovább folytatja császárságának a szervezését, mert rengeteg mennyiségü épitőanyagot vásárol az ő fő- és kikötővárosának a fölépitésére. Ellenben akadt megint egy kis cáfolnivalója. Semmi sem igaz e szerint abból a hirből, amelyet terjesztettek felőle, hogy ő még ágyukat is vásárol a birodalma számára.

— **Letartóztatott lelkész.** *Vácz*ról jelentik: Ipolyságon tegnap letartóztatták *Schultz* Samu egyházmaróti evangélikus lelkészt. Schultz egy hónappal ezelőtt elhagyta lelkészi hivatalát, távozását azonban nem jelentette be sem a felettes egyházi hatóságnál, sem pedig egyházközsége elöljáróságánál s hollétéről senki sem tudott felvilágositást adni. A mult héten azután megjelent Ipolyságon és jelentkezett *Szalay* Károlynál, az ipolysági törvényszék vizsgálóbirájánál, aki rövid kihallgatás után vizsgálati fogságba helyezte. A lelkész ugyanis önként megvallotta, hogy számos hivei rovására váltót hamisitott. A bünös pap hiveinek kisebb-nagyobb váltókölcsönöket közvetitett különböző pénzintézeteknél. Hivei annyira megbiztak benne, hogy üres váltólapot adtak át neki és Schultz Samu mindegyiket sokkal nagyobb összegre töltötte ki, mint amennyit az illető fölvenni akart, s a többletet elsikkasztotta. Később aztán annyira süllyedt, hogy az egyházi kelyheket és egyéb templomi szereket is eladta. Amikor már minden forrást kimeritett, attól tartott, hogy bünét fölfedezik, azért elhatározta, hogy Amerikába szökik. Szerzett is utlevelet s teológus fiával elutazott Hamburgba, de csakhamar visszatért s az ipolysági vizsgálóbirónál e szavakkal jelentkezett:

— Ha már bünhődnöm kell, bünhődjem itthon!

A károsultak sorra jelentkeznek a vizsgálóbirónál, ki eddig mintegy ötvenezer korona elsikkasztását deritette ki. Azt hiszik, hogy Schultz Samu mintegy százezer koronával kárositotta meg hiveit és egyházát.

— **Marconi tervei.** A *st.-luisi* világkiállitásra, amely tudvalevőleg a jövő évben nyilik meg, az olaszok is nagyban készülődnek, különösen pedig Marconinak vannak tervei. Mint *Róma*ból jelentik, a kiállitás olasz osztályának legfontosabb ujdonsága a Marconi-féle radio-telegráfszolgálat bemutatása lesz. Három óriási radio-telegráftelepet állitanak fel a kiállitás terülén. Marconi itt akarja bemutatni a világnak legujabb találmányát. A *st.-luisi* telepeket össze akarják kötni az olasz állomásokkal, amelyek közül az első *Bari*ban már csaknem teljesen kész. Körülbelül ötszáz kilométernyi távolságban állitják fel a radio-telegráftelepeket s erre a célra külön hajókat rendeznek be az Adrián. Olaszországból egy állomás kiágaznék Montenegróba is, Antivárba. Telepet állitanak fel továbbá *San-Rossoré*ban, ahol az olasz királyi párnak nyaraló-kastélya van. Telepeket állitanak fel még: *Head*ban (Canadában) *Cap Tod*ban, az *Egyesült-Államokban*, *Todlin*éban (Angolország). Ezek az állomások mind összeköttetésben lesznek a *st.-luisi* és az olasz központtal. Végül Marconi még *Argentiniában* is tervezi egy hatalmas radio-telegráftelepnek a felállitását.

— **Tizenhétéves álom.** *Gramke* brémai városkát éveken át szorgalmasan látogatták az álomkór specialistái. Az ottani község elöljárójának, *Meyer*nek leánya ugyanis tizenhét év óta alszik. A városka nevezetességének azonban hirtelen vége szakadt. Az alvó leány ugyanis felébredt. Külső oka tüzi lárma volt. Egy Szegelke nevü földmives pajtája gyuladt ki és az igy támadt tüz a két szomszéd házat is elhamvasztotta. A vészharang hangjai ébresztették fel a leányt. Alighogy szemét felnyitotta, anyját és nővérét szólitotta, akik azonban már évekkel ezelőtt meghaltak. A leány tisztán emlékszik azokra az eseményekre, melyek elalvása előtt történtek. A beteg, kinek sajátos állapota annyit foglalkoztatta a külföld orvosi kitünőségeit, azt mondja, hogy most tisztább a feje. Járni nem tud, de szeme kitünő.

— **A belényesi népbanknál megkisérlett betöréshez** még megjegyezzük, hogy a bank ezt a páncélszekrényt csak rövid idővel ezelőtt szerezte be *Arnheim S. I.* budapesti pénzszekrénygyárosnál és hogy csakis a páncéllemezek ellentállási képességén mult, hogy a pénzszekrényben körülbelül 20.000 korona érintetlen maradt.

— **A munkaadó megbüntetése.** *Dévá*ról jelentik: A *nagyszebeni* szász bank dévai nagy kőbányájában negyven magyar kőfaragómunkás sztrájkba lépett. A munkások *Esztergommegyé*ből jöttek és a bank igéretét velök szemben nem teljesitette. Az ipari békéltető-bizottság a bankot a munkásoknak fizetendő 900 korona kártérítésre marasztalta el. A bank képviseletében *Pfangler* épitész felebbezést nyujtott be.

— **A halál önkéntesei.** *Pakso*ról táviratozzák: *Grossmann* Lajos 28 éves budapesti lakos *Dunaföldvár*on a Dunába ugrott és azóta nyomaveszett. Levelet hagyott hátra, melyben azt irja, hogy tettét szembaja miatt követte el, mert attól félt, hogy elveszti szemevilágát. — *Brem* Antal, 20 éves földmiveslegény forgópisztolylyal agyonlőtte magát *Duna-Kömlődön*. Tettének szerelmi bánat az oka. — *Fülöp* György vasuti őr a somogymegyei *Darány* községben fölakasztotta magát. Mire észrevették, már halott volt. Tettét azért követte el, mert rajtakapták, amint egy vasuti szállitmány ládáját föltörte. Az állomásfőnök följelentette a tolvaj vasuti őrt lopásért, mire ez félelmében eldobta magától az életet.

— **Gyilkos após.** *Dévá*ról táviratozzák: *Nyag* Nikolaj brassói lakos ma házi pör-patvar közben agyonlőtte vejét, *Szima* Tódort. A gyilkost elfogták.

(x) **Ha ősszül a haja,** használja a *Stella-vizet.* Ára 2 korona. Kapható *Zoltán* Béla gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

Vecsey Ferenc.

Budapest, november 26.

Hát láttuk a csodagyereket! Kis fehér matrózruhájában odaállott a nagy pódiumra, komolyan összehuzta barna szeműldökét, kissé dacosan meghajlott s álla alá szoritotta hegedüjét, mely majdnem olyan nagy, mint ő. Az első pillanatban idegenszerünek tünt fel a kis gyerek, a hegedü, a játék, de aztán varázslatos hangokkal telt meg a terem s ámulat költözött az emberek szivébe. Ki ez a fiucska? Honnan, hogyan került *igy* a világra, álom-e vagy valóság, de légyen bár akármi is, jelenés, amely megdöbbenti a szivet és az értelmet egyaránt. Láttunk müvészeket, akik esztendőkön át tanultak s férfikorukban állottak a közönség elé, hogy kivivják a hir, dicsőség s pénz csatáját, s ime, most megjelenik egy öklömnyi gyerek, halomra dönt számitást, okoskodást, rendszert, mint valami csoda, örökös kérdőjel, melyre felelet nincs és nem lehet. És ha valami boszorkányos ügyességet tulajdonitunk is ujjainak, kézi technikájának, még mindig fennmarad a nagy és megoldhatatlan kérdés, honnan költözött annyi érzés abba a kis szivbe, hogyan tudja eltalálni *azt* a hangot, *azt* a tónust?

S halíván a csodás játékot, mely ugy tünt fel, mint egy tulvilági megnyilatkozás, az első pillanatban szomoruság fogja el az embert. Vajjon van-e ennek a tüneménynek gyermekkora, játszik-e ittju bajtársaival, részt vesz-e tiz esztendős fiatalsága örömeiben? De ha megismerkedünk vele, egyszeribe eloszlik ez a kellmetlen érzés. Gyerek ő is, vidám, pajkos, hancurozó, mint a többi, s becsüli annyira 1256 katonafiguráját, melylyel eljátszogat, mint hegedüjét. E sorok irója megkérdezte tőle, hogy örül-e a tapsnak, a sok embernek.

— Hogyne, az jó dolog! — felelte, — de mi ez Berlinhez képest! Ott orditottak csak és tapsoltak igazán.

— Hát a császárral mit beszéltél?

— A császárral keveset, hanem a császár néni az ölébo ültetett s kérdezte, van-e nekem testvérem, hol tanultam hegedülni.

— Hát jól beszélsz németül?

— Nem nagyon...

— Hogy szólitottad meg a császárnét?

— Frau Kaiserin Tante...

— Miért Tante?

— Mert néni németül Tante...

Ezenközben egy hölgy jött hozzánk s megsimogatta az állát. A tizéves kis fiu idegesen visszahuzódott.

— Hát nem szereted a hölgyeket?

— Jaj! — felelte — utálom a néniket... Berlinben se hagytak soha békit... Én sohse fogok senkinek se udvarolni.

— És mi történik a sok pénzzel, amit keressz?

— A papa takarékpénztárba teszi, aztán ha nagy leszek, veszek egy sztradiváriust, egy házat, fogatot, lovat s automobilt...

— Hát játszani szoktál-e a fiukkal...

— Hogyne! Stukkot... s mintha elhajitaná a labdát, olyan mozdulatot tett a kezével.

— Mióta tanulsz hegedülni?

— Három éve... Negyvenkét koncertdarabot tudok kivülről... Öt nap alatt mindent megtanulok, de ugy, hogy a kótáját le is tudom irni...

S ekkor odafurakodott egy kis, szőszke lányka, Feri huga.

— Egyszer én is ki voltam irva az ujságba! — mondta büszkén.

— És ugyan mit irtak rólad?

— Azt, hogy nem tudok semmit! — felelte nagy önérzettel.

— Jaj! hozzák a fagylaltot, — kiáltott egyszerre *Vecsey*... Megeszik mind, ha nem jövök! — és csapot papot feledve futott a fagylalt után...

De fagylalt után ujra visszajött. Mesélni kezdte, hogy olvassa Robinzont s hogy szereti Vernét. Egyszerre csak felfigyel s igy szól hozzám:

— Jaj, de álmosan játszik ez a cigány...

— Menj hát oda te és vedd ki kezéből a hegedüt...

— Én is álmos vagyok már, — felelte... De különben is nem szabad, mert megharagszik az impresszárió bácsi.

Oh boldog gyerek. Még „bácsi"-nak hivja az impresszáriót.

A dán királyfi.

(Operett.)

(A dán trónörökös kíséretével a képviselőházba érkezik.)

Kar:

Isten hozta, hozta isten,
Csakhogy itt van Budapesten.
Ezt a napot oly rég lestük,
Mint a tárgyalást az esküdt.
Diri, diri, dongó!

A királyfi:

Az én érzelmem is hasonló.

A portás:

Ha úgy van, akkor nát nagyon jó!
De mielőtt tovább megy, kérem,
Ajánlatos, hogy cercle-t tartson,
Mert az illemet jól ösmérik
A Házban itt a Dunaparton.

A királyfi:

Kérem ezer örömmel tartom!

A portás:

Tehát ez itt a főbejárat.
Innen fut tőlfelé e szőnyeg.

A királyfi

(előbb elbámul, de aztán nyájasan szól a szőnyeghez):

Hogyha nem lennék dán királyfi,
Főlcsapnák itt képviselőnek,
Oly süppedő, oly szép e szőnyeg.

A portás

(aki eltanulta a Házban a legnagyobb gorombaságokat):

Ezt senkisem kérdezte tőled!

(Végigvezeti a folyosókon, s mindent megmagyaráz.)

Ez itt Árpád vezérünk szobra.

A királyfi:

S e kedves lányfej tőle jobbra?

A portás:

No iszen jó estét kívánok,
Ilyenek nálatok a lányok?
Ez nagy Mátyás az igazságos.

A királyfi:

Persze, persze, hiszen világos.

Lengyel Zoltán szelleme

(e szó hallatára azonnal megjelenik):

Ki emlitett, ó szörnyü város?!

A portás:

Ne orditson! Orditni káros.

(Végre felérnek az ülésteremhez. Ott rettenetes lárma van. A portás kinyitja az ajtót. A trónörökös önkénytelenül pisztolyához kap.)

Itt intézik a haza sorsát...

A királyfi:

Mint irigylem az urak torkát!

A portás

(folytatja):

Törvényeket itten csinálnak,
Itt tárgyalnak, itt obstruálnak.
És néha ülnek, néha állnak,
S ha kedvük tartja szundikálnak.

A királyfi

(a vadul orditozó, dulakodó képviselőkre mutat.)

És kérem mostan mit csinálnak?

A portás:

Hát nem látja? Tárgyalnak szépen.
Tisza kegyelmes szólal épp fel.

A királyfi:

De én nem hallok egy betüt sem.

A portás:

Maga süketfajd jégbehütve.

A királyfi:

Ki az, ki oly jól üt, meg ordit?
Benne vélem láthatni Toldyt.
Mily érces hang; hatalmas termet...

Egy rendőr

(ragyogó szemmel):

Az bis' lovasrendőrnek termett!

A portás

(boldogan mutat a dulakodókra):

No van-e ilyen Dánába?
Nem jött ide ugy-e hiába?

A királyfi:

Szegény ország ó Dánia,
Ott nincs ily nemes mánia.
Köszönöm, minden nagyon szép volt.

(A postásnak pénzt nyujt.)

Az időért, mit rám pocsékolt.

(Az utcán maga köré gyüjti kiséröit s megszámlálja őket.)

De Pupp, a mübirkozó, hol van?

Egyik kisérő

(a parlamentre mutat):

Fönn maradt, kérem a pokolban.
O, kérem, most dicsőségrészeg,
Gondolt hát nagyot és merészet.
Hiján nincs hangnak és erőnek...

A királyfi

(hahotázva közbevág):

És felcsapott képviselőnek!

k. s.

FŐVÁROS

(*) **A községi választások.** A tegnap véget ért községi választások eredménye immár ismeretes. Meglepetés, ugyszólván, egyik kerületben sem történt. A negyedik, hatodik és nyolcadik kerületben már tegnap megvolt a skrutinium. A negyedik kerületben a Sas-párt a hatodikban a paktumos lista, a hetedikben és a nyolcadikban szabadelvüpárt győzött.

Az *I. kerületben* az ellenzéki „szabad polgári párt" győzött nagy többséggel a kaszinó-párt ellen. Az ellenzéki lista teljes egészében került ki.

A *II. kerületben* a polgári párt következő jelöltjei kerültek ki győztesként: Buday József, Csorba Ferenc, Eckermann Ede, Gőöz József, Jencs Vilmos, Kollár József, Kozma Gyula, Petsits Márk, Szabó M. Ferenc és Németh Imre az ellenzékre. A polgári párt részéről csupán *Demeczky* Mihály, a Ferenc József-intézet kormányzója bukott ki 668 szavazattal, akinek helyére dr. *Németh* Imre került. Póttagok lettek: Járitz András, Szekula Gyula és dr. Ludvik Elemér.

A III. kerületben a polgári párt részéről megválasztatott: dr. Adler Lajos (624), dr. Botzenhardt János (613) budai Goldberger Sámuel (822) Gyulányi Adolf (644), ifj. Haszmann József (571), Kugler József (636), dr. Reisz Mór (822), Sagmüller József (816) és dr. Stern József (627); továbbá az ellenzéki demokrata párt részéről Schubert Sándor (556.) E pártból csupán Ruh Géza bukott ki 456 szavazattal, helyébe Schubert Sándor került. Póttagok lettek Sajó Sándor (607), Szende Alajos (470), Sreinár János (671), Lekky István (527) és dr. Mittelmann Bernát (468.) A választás eredményét Palotai Rezső elnök hirdette ki, mire egy választó köszönetet mondott a bizottságnak, kiknek nevében Kudelka Károly igazgató felelt.

Az V. kerületben az összes választók sorából törvényhatósági bizottsági tagokul megválasztattak: Adler Sándor, dr. Adler Zsigmond, dr. Baracs Marcell, dr. Bródy Lajos, dr. Brüll Mór, Falk Miksa, Fleischl Sándor, dr. Glücksthal Samu, haraszti Jellinek Henrik, dr. Mezei Mór, Neuschloss Ödön rendes, dr. Bihari Mór, Fon Dezső, dr. Holitscher Sigfried póttagok.

A *VII kerületben* beadtak összesen 4238 szavazatot: ebből a demokrata-párira 813 esett s így a szabadelvü Morzsányi-párt 3425 szavazattal győzött. Rendes fővárosi bizottsági tagokká lettek: Marx János, Siket Traján, Ehrlich G. Gusztáv, Geszner Pál, Kohn Sámuel, dr. Grecsák Károly, Lád Károly, Hudetz János Paksi Béla, Senyei Ferenc, Szabó János, Schwartz Simon. Póttagok lettek: Kovács Béla, Goldmann Mihály és Molnár Ákos.

A *IX—X. kerületben* tegnap estig szavazott összesen 2023 szavazó és pedig 1486 ferencvárosi és 537 kőbányai. Megválasztattak Bán Sándor, Gregersen György, madarasi Beck Gyula, Brodesser János, Kurfürst Miksa, Hindy Kálmán, Schön Rezső, Schuler Imre, dr. Székely Miksa, dr. Tóth László, dr. Waigand József. Póttagokul: Freund István, Rabolt Antal, Retter Gyula és dr. Világhy Károly. A hivatalos egyesült-listából kibukott Okolicsányi Gyula, aki 714 és Bedő Béla, aki 724 szavazatot kapott.

(*) **A Sáros- és Rudasfürdő.** A székes főváros középitési bizottsága mai ülésén ismertette a Sáros- és Rudasfürdő épitési programmtervezetét. Az épitésre pályázatot hirdetnek, melyben csak magyar honpolgár vehet részt. A pályázati terveket a kiirdetéstől számitott hat hónap folyamán lehet beadni. A legjobb tervek közül a négy elsőt 3—3000 koronával jutalmazzák, a többi tervet 2—2000 koronával. Az ülésen végül a Gellérthegy déli oldalának a szabályozásáról is tárgyaltak.

SZINHÁZ, ZENE

** **Operaház.** *Szoyer* Ilonka, az *Operaház* fiatal szubrettje ma este először öltötte magára *Urbán* apród trikóját, amelyet épp annyi bájjal viselt a művésznő, mint szerepének nehezebb cikornyás énekdiszét. A többi szereposztás a régi volt. *Vasquez* grófné, az Operaház ünnepelt divája, Valentine szerepében csak ugy ragyogtatta diadalmas szoprányának meleg fényét. *Ney* Dávid klasszikus Marcellje, *Takács* Mihály nemes Neversje fénypontja az előadásnak. Sok gyönyörüséggel hallgattuk *Blätterbauer* Gizellát, akinek orgánuma egyre nyer szépségben. *Prevost* hálára méltó önfeláldozással tette lehetővé az előadást, sulyos indispozíciója dacára.

** **A Katalin délutáni előadásban.** *Béldi* Izor és *Fejér* Jenő operetteje, a *Katalin*, mely két szezonon keresztül volt nagy vonzóerejü müsordarabja a Népszinháznak, most vasárnap mérsékelt helyárak mellett kerül szinre délutáni előadásban, a hadnagy szerepében *Küry* Klárával és a cárnő szerepében *Hegyi* Arankával.

** **Vigszinház.** *Flirt nagysám* ma másodszor ment a *Vigszinházban*. A közönség a nézőteret egészen megtöltötte. A darabnak mind vidám, mind komoly jeleneteit egyaránt nagy érdeklődéssel hallgatták és sürün hangzott el a taps nyilt szinen is, de kiváltképpen a felvonások végén.

** **A Menyecskék főpróbája.** *Verő* György három egyfelvonásos népszinmüvéből, melyek *Menyecskék* cime alatt mint a szezon hatodik ujdonsága kerülnek szinre premiére-bérletben pénteken este, a házifőpróbát ma délelőtt tartották meg. A népszinmünek főszerepeit, a menyecskéket *Blaha* Lujza játszsza ismert fényes müvészetével.

** **Gyermekszinház.** A gyerekek kedvelt mulatóhelyén: *Feld* Zsigmond Gyermekszinházában tegnap *Szamárbőr* cimmel uj tündérregét látszottak. Az ujdonság tarka látványosságaival, kacagtató mókáival, bájos énekszámaival nagyon tetszett a szinházban összegyült gyermekseregnek. A sok apróság alig tudott betelni a látnivalókkal, időleg pedig magával az érdekfeszitő mesével, melyben a mesevilág minden kedvelt alakja szebbnél-szebb dolgokat müvel. A darab átdolgozása a *Feld* Mátyás érdeme, aki szerencsésen eltalálja mindig a gyerekek igényeit. A kis előadók közül sok tapsot kapott Rozgonyi Jolán, Berényi Hermina, Bödő, Áldor, Gerő és Virág. A *Szamárbőr* előreláthatólag nem egy telt házat fog hozni a Gyermekszinháznak.

** **A. B. C.** A *pécsi* szinházban volt *Bródy* István és *Révész* Ferenc *A. B. C.* cimü operettjének a bemutatója. A szerzőket nagy ovációkban részesitették, különösen dr. *Brody* Miklóst, a zeneszerzőt, ki a társulat kedvelt karnagya. A bemutatóra sok fővárosi vendég érkezett Pécsre; köztük *Zoltán* Jenő igazgató, *Faludi* Sándor, *Mészáros* Kálmán, a szinész-egyesület megbizottja. A szinügyi bizottság a szerzők, szereplők és vendégek tiszteletére bankettet rendezett. Az operett hétfőig mindennap szinrekerül.

** **Hangversenyek.** *Malcher* Rezsőt, a fiatal magyar hegedümüvészt, kinek első budapesti fellépése december 8-án lesz a Royalban, jelenleg Drezdában ünnepik. Budapesten *Malcher* valószinüleg *Bruch* versenyével kezdi meg érdekes müsorát, amelyben főképp Tartini, Ernst, Wieniawsky és Paganini müvei fognak szerepelni.

D'Albert Jenő zongoraestélyének első hirére az ülőhelyek javát máris letogalták. A nagy zongoramüvész előadását a *Royal*ban tartja meg december 14-én.

Gandolfi Ettore két évvel ezelőtt tünt fel először Berlinben. Organuma egyenesen fenomenális, basszbariton hangja elementáris erejü és nagyságu. *Gandolfi* első budapesti dalestélyét, amelyet *Méry* Béla rendez, december 18-án lesz a *Royal*ban *Anisz* Aladár fiatal hegedümüvész közremüködése mellett.

** **Dumas — plagizátor.** A *Matin* szerint ez most a párisi szinházi és irodalmi világ izgalmas szenzációja. E szerint a *Francillont*, amelyet 1887-ben mutatott be a *Théâtre-Français* s amely a *Nemzeti Szinház*ban nálunk is müsoron van, nem *Dumas*: *A nők barátja*, *A demimonde*, *A kimélás hölgy* és annyi más darab hirneves szerzője irta, vagy legalább is nagyon keveset tett hozzá a magáéból, szóval *Dumas plagizátor volna*. Ez az állitás pedig a következő alapra támaszkodik: A *Revue d'Art dramatique* ezzel a cimmel: *Le Talion* egy darabot közöl, amely cselekményében, a jelenetek elrendezésében, sőt még a dialógusokban teljes hasonlatosságot mutat a *Francillon*nal. A szinházi folyóirat nem nevezi meg ennek a darabnak a szerzőjét, csak annyit jegyez meg, hogy az illető nem ismeretlen és nem kezdő ember.

— Mi azonban, mi ismerjük a szerzőt — folytatja a *Matin*. — A neve A. *Chirac*, aki nem téveszthető össze a *Théatre Réaliste* igazgatójával. Sokat foglalkozott közgazdasággal, pénzügygyel és politikával. Szabad óráiban regényeket, drámákat irt, még pedig sokat, de nem aknázta ki soha drámairói vénáját a nyilvánosság előtt, megelégedett azzal a pozicióval, amelyet a lapokban és folyóiratokban szerzett meg magának dolgozataival. Egy napon egy ur jelent meg nála, aki francia darabokat fordított Németország, Oroszország és Amerika számára és először azt ajánlotta, hogy lépjen társszerzőségbe a mi nagy szerzőinkkel, vagy pedig adja el a kéziratait. És Chirac ur nem bizván abban, hogy valaha is előadják a darabjait, és nem akarva kivárni a párisi igazgatók jóindulatát, eladta kéziratainak egy részét, többek közt a *Talion*t is 1500 frankért 1885. október 9-ikén. A *Francillon* premierjét követő napon *Chirac* olvasva a dicsérő kritikát, ámulva tapasztalta, hogy a darab tárgya mennyire hasonlatos az ő *Talion*jával. Megjelent aztán a *Francillon* könyvalakban. És akkor azt is látta Chirac, hogy a jelenetek és a párbeszédek is csaknem teljesen megegyeznek az ő eladott darabjának a részleteivel. Mit tegyen? Nem tiltakozhatik,

ő a darabját teljes rendelkezési joggal adta el az ügynöknek. A mult nyáron egyik barátunk bemutatta nekünk *Chvac* urat, aki nehány látogatása után csakhamar elmondta nekünk a *Talion* előadásának históriáját Aztán megmutatta nekünk a darab legelő kéziratát, amelylyel egészen hasonlatosnak találtuk a *Francillont*. A hasonlatosság, hogy ugy mondjuk, a másolat kétségtelen volt. Éppen csak a szereplők neve, néhány jelentéktelen részlet más.

Ezt irja a *Matin*, s ez bizony szenzáció, ha igaz. De hát egyelőre kissé kalandos. Mert az a kérdés: éppen csak ezt a *Talionl* vette meg a világhirü Dumas-mester, hogy idegen tollakkal ékeskedjék. Vagy ha többi hires darabja is lopott, összevásárolt, hihető-e, hogy éppen csak most sül ki a turpissága az egyetlen *Talion* és *Chvac* ur révén, aki végre kitálalja ezt a históriát! Egy kis türelmet mindenesetre elvárhat mindenkitől Dumas. Meg kell várni a dolog végét.

** **Nyilatkozat.** A következő sorok közlésére kérettünk fel: Tisztelt szerkesztő ur! Több hirlapban olvasván azt a hirt, hogy *Martos* Ferenc és *Huszka* Jenő urak *Franciák Győrött* cimmel operettet készülnek irni, továbbá *Degaston* Sándor ur nyilatkozatát, melyben kijelenti, hogy viszont egy balletet irt mely szintén Győrött 1809-ben játszik, én is kijelentem, hogy már másfél év előtt meg kezdtem irni egy operettet, amely — nem ugyan Győrött — de szintén a dunántul játszik, ugyancsak 1809-ben, a franciák magyarországi hadjárata idején. Kijelentem továbbá, hogy ez operettet, mely most már ujraalakitva, teljesen készen áll, a napokban készülök a Népszinházhoz benyujtani. *Mariay* Ödön, egyetemi hallgató.

** **Az első Valpurg-éj.** A győri ének- és zeneegyesület szombaton, 28-ikán a győri vigadó nagytermében előadja *Mendelssohn* nagy müvét az *Első Valpurg-éj*. Az előadás százharminc énekest és zenészt foglalkoztat. A nagy dalmüvet *Franek* Gábor, a székesegyház karnagya tanitja be, a szólókat *Pokorny* Margit, dr. *Pfeiffer* füllöp, dr. *Vajda* Emil, *Sas* Zsigmond és *Mihacsek* Vilmos éneklik.

Nyilttér.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

EGYESÜLETEK

(A budapesti ügyvédi kör) ma este tartotta rendes közgyülését dr. *Kohner* Lajos elnöklete alatt. Az elnök megnyitva a közgyülést üdvözölte a nagy számban megjelent tagokat, azután pedig átadta a szót dr. *Gyöngyösy* József titkárnak hogy terjeszsze elő a kör elmult évi működéséről szóló jelentését.

A titkár a választmány évi jelentésében ismertette a perrendtartási javaslat körül a kar érdekeiért folytatott harcnak eredményét. Az ügyvédi kar nevében panaszt emel az évi jelentés, hogy az utóbbi időben, sajnos, mind sürübben ismétlődnek a feljajdulások a miatt, hogy az ügyvéd a tárgyalások folyamán nem részesül a biróság részéről az őt megillető támogatásban és biróságok lehetőleg tagjai részéről oly bánásmódban részesülnek, amely az ügyvéd önérzetét sérti és az igazságszolgáltatás menetét zavarja. Utal a jelentés az ügyvédi kar válságos helyzetére és az ifjuságnak az ügyvédi pályára való tódulására. 1887. évben 490 ügyvédjelölt jegyeztetett be az ország kamaráiba, 1891. évben 869, tehát a szám öt év alatt megkétszereződött. Az összes ügyvédjelöltek száma 1897-ben volt 1552, 1901. évben 2487. A jelentést a közgyülés tudomásul vette. Végül a választásokra került a sor. Elnök lett dr. Kohner Lajos, alelnökök dr. Zsigmondy Jenő, dr. Burián Béla, titkár dr. Gyöngyösy József, II-od titkár dr. Mihálovics Béla, gazda dr. Kelemen Lajos, pénztáros Novák Sándor, ügyész Crans Gyula, könyvtáros dr. Löwy Gábor. Számvizsgálók lettek: dr. Deutsch Simon, dr. Dobozi Kálmán, dr. Gráber Károly. — Ezenkivül 45 választmányi tagot is választottak.

(A Magyar Mérnök- és Épitész-Egyletben) ma este *Popper* István felolvasást tartott Az aszfaltburkolatok különös tekintettel hazai viszonyainkra cimen. A felolvasó a burkoló anyagok és a főváros utburkolási rendszereinek fejlődését ismertette s hangsulyozta, hogy az utburkolatok anyagának megválasztásakor a technikai és higiéniai szempontokat egyaránt figyelembe véve, csakis hézagnélküli burkolatok készitendők és minden burkolatnak betonalapot kell adni az altalaj fertőzésének megakadályozása végett.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A kisenevi pör.** E hó 20-án kezdődött meg a kisenevi vérengzés bünpörének végtárgyalása. A tárgyalásnak eddig legérdekesebb dokumentuma a vádirat, mely nélkül alig lehet a monstruózus bünpört megérteni és amely majdnem kétségtelenné teszi, hogy azok, akik az orosz biróság részéről ezuttal részrehajlatlanságot várnak, ujra keserveseu fognak csalódni. Ezt sejteti az is, hogy a tárgyalás a nyilvánosság kizárásával indult meg és hogy az orosz lapoknak csak annyit szabad a pörről irniok, amennyit lofolyásáról a kormány hivatalos lapjai közölnek. A vádirat fontosabb részei igy hangzanak:

1903-ban két héttel a husvéti ünnepek előtt olyan hirekkel telt meg a város, hogy az ünnepek alatt nagy pusztitást fognak a zsidók közt véghez vinni. Ezeknek a hireknek főforrása a *Bessarabecz* cimü helyi ujság volt, mely egyre a zsidók ellen izgatta a lakosságot. Igy az ünnepet megelőző számokban egész cikksorozatban fejtegette, hogy Dubossari faluban rituális gyilkosságot követtek el a zsidók. E cikkek annyira felbőszitették a tömeget, hogy dühe április 19—22-ik napjain vérengzésbe tört ki. A kisenevi rendőrség semmit sem tett a mozgalom elfojtására. Husvét napján a Tsiflunszki-téren mulatott az ifjuság, melyhez délután négy órakor részeg embereknek egész csapatai csatlakoztak. A tömegből csapatok váltak ki, melyek a zsidólakta utcákba széledtek el. Éretlen fiukók kövekkel kezdték a házak ablakait dobál. Minthogy a rendőrség nem lépett erélyesen közbe, a lázongók este hat órakor Rosenblatt Smul trafikjába és Rosinszkája Diana szusztermühelyébe törtek be. Mind a két helyiséget lerombolták, az árukat elhurcolták. Este 7 óráig még néhány üzletet fosztottak ki és késő estig azzal mulatlak, hogy a zsidók házait közáporral ostromolták. Másnap ujra kezdődött a csoportosulás. Ekkor már tettlegesen bántalmazták a zsidókat. Délelőtt 11 felé már rendszeresen kezdették a zsidók házait lerombolni. A tömegek dühét növelte az a körülmény, hogy reggel 6 órakor mintegy százlónyi tömeg a Winnaja és Privosnája-téren is lövöldözni kezdett a keresztényekre. De nemcsak lövöldözött, hanem kövekkel támadt az arra menő keresztényekre. De a zsidók még nem elégedtek meg ezzel, a vádirat szerint, hanem délben a Minkower-utcán is ütlegelni kezdték a keresztényeket és vitriólos-üvegeket vágtak fejükhöz. De ez sem volt elég. Egyebek közt olyan hireket terjesztettek, hogy egy zsidó mészáros a hust vásárló keresztény cselédek egyikét egyszerüen leszurta. Ezek a hirek annyira felbőszitették a lakosságot, hogy tizenötös, huszas csoportokban széledtek szét és romboló hadjáratukat az egész városra kiterjesztették. Amelyik házban zsidó lakott, azon nem maradt kő kövön. A butorokat összezuzták, a rubákat, ágynemüt széttépték, a boltok áruit az utcára dobták, az arany- és ezüstneműket részben összetörték, részben elrabolták, a zsidó imaházakat kifosztották, a szentkönyveket és irásokat az utca sarába dobták. A zsidó vendéglők boroshordóit az utcára hengergették, feltörték és a kifolyó bort és pálinkát orditva kiitták. A rendőrség pedig tehetetlenül (?) nézte a történőket. Közegei egyes pontokon gyülve össze parancsot vártak. Ez a tétlenség annak a hirnek elterjedésére adott alkalmat, hogy a kormány megengedte a zsidók irtását. Erre aztán még vadabbul fogtak munkához. Délután öt órakor kezdődött a gyilkolás és másnapig, azaz 21-ikének reggeléig tartott. Harmincnyolc zsidót megöltek, háromszázkilencvennégyet megsebesitettek. A város 4149 háza közül 1350-et leromboltak és 500 üzletet teljesen összezuztak. Az elővizsgálat mindamellett nem tudott (?) olyan adatot kideriteni, mely azt bizonyitaná, hogy a vérengzést előkészitették. Kitünt azonban a vizsgálat folyamában egyebek között a következő: *Girtsin, Moroszjdk* és *Koleszvitcsenko* nevü lakosok betörték egy félreeső helynek ajtóját, hol észrevették, hogy oda több zsidó menekült. Girtsin egy fadarabbal leütötte *Galanter* Benzion-t és midőn ez kérte, hogy ne bántsa, vérbenforgó szemekkel orditotta: Agyonütlek zsidó! Maroszjak pedig egy kocsirúddal *Roismann* Grul lábszárait ütötte, mivel ez felső testével egy lyukon keresztül a padlásra bujt. *Koleszvitcsenko* erre fürészt kapott fel és kijelentette, hogy levágja a két lábát, ha nem ugrik le . . .

A vádirat felolvasása után a tanukihallgatásra került a sor. *Schneidt Alexandrovics* Károly kisenevi polgármester hajmeresztő részleteket beszél el. Benyomása az volt, hogy a rendőrség szántszándékkal nem akart közbelépni és hogy a vérengzést tervszerüen készitették elő, mert két a városházán alkalmazott nő azt jelentette neki, hogy felszólitották őket a zsidóklakta házak megjelölésére. A második tanu, névszerint: *Beckman* tábornok azt vallja, hogy azért nem avatkozott a vérengzésbe, mert a kormányzótól nem kapott parancsot a közbelépésre. Arra a kérdésre, hogy a katonai szabályzat utasitása szerint, mért nem sietett a rendőrség segitségére, *nem felel, Flügin* ujságiró bizonyitani akarja, hogy az intelligenciához tartozó elemek bujtogatták fel a tömeget. Ám az elnök figyelmezteti, hogy olyan személyekről, kik nincsenek vád alatt, nem beszélhet. A védők hiába tiltakoznak, hiába hivatkoznak a szenátus döntésére, a törvényszék Szibelli államügyész felfogását helyesli és nem engedi meg, hogy a tanu az intelligens osztályhoz tartozó bünösök neveit emlitse.

§§ **A nemesi névért.** A nógrádmegyei Karczag-család harmadéve elhatározta, hogy régi nemességének és nemesi címerének a megerősitését fogja kérni a belügyminisztertől s megbizta *Püspöky* Grácián irót, hogy szerezze meg a folyamodáshoz szükséges okiratokat. Püspöky a fáradságos munkát lelkiismeretesen elvégezte s a család ősiját a különböző levéltárakban őrzött ármálisok s dekrétumok alapján elkészitette. Az igy összerakott folyamodást *Karczag* Béla és István földbirtokosok elküldték a belügyminisztériumhoz, amely azonban elutasitó határozatot hozott. Püspöky Grácián ekkor egy beadványban megvádolta a belügyminisztert *Petkó* Béla allevéltárost, aki a Karczag-ügynek dr. Komáromyval együtt az előadója volt, hogy a Karczag-család nemességi ügyében bosszuból és kenyéririgységből félrevezette a minisztert, aki a hamis módon összetákolt reláció alapján hozta meg elutasitó határozatát. A miniszter alaptalannak találta Püspöky vádjait s fölhatalmata Petkót, hogy a rágalmazásért szerezzen magának elégtételt a büntető-törvényszéken. Petkó jóljelentésére Püspöky vád alá került s ma állott törvényt egyik itélőtanács előtt, melyben *Szepessy* biró elnökölt. Püspöky mindjárt a tárgyalás elején kijelentette, hogy fölhevülésében sértette meg a levéltárost s hogy sajnálja az esetet annál is inkább, mert meggyőződött, hogy a vádaskodása minden alap nélkül való. Petkó beérte volna ezzel az elégtétellel s ki is jelentette, hogy nem kivánja a vádlott megbüntetését, a királyi ügyész azonban fönntartotta vádat. s Püspöky megbüntetését kérte. A törvényszék *száz korona* pénzbüntetésre itélte a vádlottat, aki az itéletben megnyugodott.

SPORT

*** **Vivó Akadémia a mentők javára.** A Nemzeti Sport 1904. január 8.. 9. és 10-én a Vigadó nagytermében országos vivóversenyt rendez, melynek tiszta jövedelmét a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesületnek ajánlotta föl. A rendezőség élén gróf *Karácsonyi* Jenő áll, a védő *Auguszta* főhercegasszony lesz.

TÁVIRATOK

Tüntetés Ausztria ellen.

Bologna, november 26. A diákok ma *tüntetést rendeztek itt az osztrák-magyar konzulátus ellen.* A konzulátus épületét csak nehány csendőr őrizte, a diákok száma pedig egyre szaporodott, ugy, hogy katonaságot rendeltek ki, amely a tüntetőket elzavarta. A diákok közül néhány izgatót letartóztattak.

A kereskedelmi egyezmény.

Róma, november 26. Az Olaszországgal való ideiglenes kereskedelempolitikai egyezmény kötésére vezető tárgyalásra kiküldött *osztrák-magyar delegátusok idéérkeztek* és *Giolitti* miniszterelnök és *Tittoni*, *Luzzatto* és *Rava* miniszterek fogadták őket.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 26. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladatott: *buza*: Tiszavidéki 78—80 kg. 8.30—8.75 K. Marosi 78—80 kg. 8.25—8.50 K. marchfeldi 76—80 kg. 7.65—8.10 K. *Rors*, tót felvidéki 72—75 6.90—7.05 K. pestmegyei 72—75 kg. 6.85—7.— K. Középdunai állomásokról 6.40—7.15 K. Magyar *Tengeri* (régi): 6.35—6.55 K. (uj) 5.35—5.60 K. magyar *Zab*: 5.60—6.20 K. Válogatott 6.65 K.

Frankfurt, november 26. (A *Budapesti Napló* tudósitójának táviratja.) Arlolyamok januárra. *Esti forgalom* Osztrák hitelrészvény 214.30 Német bank 222.—. Disconto 198.—. Berlini kereskedelmi bank —.— Gelsenkircheni 212.50. Harpeni 204.60. Laura-kohó 237.60. Olasz járadék —.—. Hibernia 214.—. Az irányzat szilárd.

Napirend.

Naptár. Péntek, november 27. — Római katholikus: Virgil. — Protestáns: Virgil. — Görög-orosz: (november 14.) Fülöp. — Zsidó: Kislev 8. — Nap kél: 7 óra 8 perckor. — Nyugszik: 3 óra 56 perckor. — Hold kél: 12 óra 1 perckor délben. — Nyugszik: 11 óra 49 perckor éjjel. — Első negyed 6 óra 37 perckor délelőtt.

A kereskedelmi miniszter fogad délután fél 5 órakor.

A Műcsarnok téli tárlata nyitva 9 órától 4-ig 1 korona belépődij mellett.

Nemzeti Szalon őszi tárlata nyitva délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépő-dij 1 korona.

A M. Nemzeti Muzeum történeti és irodalomtörténeti kiállitása. Nyitva d. e. 9 órától d. u. 1 óráig dijtalanul, 1—2 óra között 1 koronáért.

Nemzeti Muzeum. Régiségtár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig.

Országos képtár az Akadémiában délelőtt 9—1 óráig.

Mezőgazdasági muzeum (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-től 1 óráig.

Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10—12-ig.

Muzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és 3 órától 8-ig.

A fővárosi könyvtár (Károly-körut 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9—12-ig.

Az aquincumi ásatások és muzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. Ó-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyiérdekü vasut a Pálffy-térről.

Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Sólyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig.

Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér.

Minden szó egyszeri beiktatása nonpareille betükből **4 fillér. Vastagabb betükből 8 fillér.**

Szerkesztőségi telefon-szám: **56—12.**

APRÓ HIRDETÉSEK

A hirdetésekre dijmentesen ad felvilágositást a kiadóhivatal: **VIII., Kerepesi-ut 25. szám.**

Kiadóhivatali telefon-szám: **54—39.**

Levélbeli tudakozódásra ingyen adunk felvilágositást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozódásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Apró hirdetéseket Kerepesi-ut 25. sz. alatt (Telefon 54—39.) **központi irodánkban és eredeti nyugta mellett még a következő fiókokban lehet föladni:**

Blockner J.
hirdetési iroda
IV. Sütő-utca 6. szám.

Breuer nővérek
dohánytőzsdéje
Teréz-körut 54. szám alatt.

Deutsch Miksáné
Andrássy-ut 38.

Eckstein Bernát
hirdetési iroda
V. ker. Fürdő-utca 4. szám.

Engelmann Mór
dohánytőzsde
IV. ker., Kálvin-tér 2. szám.

Franke Pál
könyvkereskedése
IV., Gróf Cziráky-féle palota, Kossuth Lajos-utca, Kigyó-tér, (Koronaherceg-utca sarkán.)

Fischer J. D.
hirdetési iroda
IV. Gerlóczy-utca 1.

Goldberger A. V.
hirdetési iroda
IV. ker., Váci-utca 17. szám.

Goldner Jozefin
Andrássy-ut 50.

Goldgruber Mór
könyvkereskedő
II. ker., Fő-utca 17. szám.

Groszmann Jágó
füszer- és vegyeskereskedése MISKOLCZ és környéke részére hirdetések felvételi iroda

Haasenstein és Vogler
hirdetési iroda
V. ker., Dorottya-utca 9. szám.

Jambrikovits
dohánytőzsdéje
Kerepesi-ut 50- (Takarékp.épül.)

Kernberg Rozália
dohánytőzsdéje
VIII. ker., Muzeum-körut 10.

Leopold Gyula
hirdetési irodája
VII., Erzsébet-körut 54. I. em.

Mosse Rudolf
hirdetési iroda
IV.. Ferenciek-tere 3.

Mezei Antal
hirdetési iroda
IV. ker., Eskü-ut 9. szám.

Nemetsek A. J.
ujság-árudája
IV. ker., Petőfi-tér 3. szám.

Ifj. Nagel Ottó
könyvkereskedő
Muzeum-körut 2. sz. (Nemzeti Szinház bérháza.)

Rohonczi Ilona
dohánytőzsdéje
VI., Andrássy-ut 48. szám.

Sikray Samu
hirdetési iroda
VI. ker., Váci-körut 33. szám.

Sólyom Jakab
hirdetési iroda
IV. kerület, Ferenciek-bazára.

Sopronyi V.
dohánynagyárus
VIII. ker., Kerepesi-ut 1. szám.

Szántó Mór
dohánytőzsdéje
IV., Kecskeméti-utca 14. szám.

Sváb Eliz
dohánytőzsdéje Nagymező-u. 12.

Schwarz József
hirdetési iroda
V. ker., Marokkói-utca 4. sz.

Schönwald Ferencné
dohánytőzsdéje
Ferenc-körut 32. szám.

Schődl Gyula
dohánytőzsde és postagyüjtőhely V. Lipót-körut 8.

Tenczer Gyula
hirdetési iroda
V. ker., Szervita-tér 8. szám,

Toldi Lajos
könyvkereskedése
II. ker., Fő-utca 2. szám,

Weitzenfeld Jakab
Király-utca 1.

Minden apróhirdetés, melyet **itt este 6 óráig föladnak,** már másnap **megjelenik a Budapesti Naplóban.**

Bélabányai.
Édes Béla! Kérem látogasson meg mielőbb, minden ugy lesz, ahogy maga akarja, nem leszek már többé olyan szivtelen mint eddig voltam. Irjon nekem azonnal, hogy mikor jön. Cimem Kender-utca 5. II. 7. a mielőbbi viszontlátás reményében számtalanszor csókolja Rózsika. 4856

Ferkó.
Igértem, megtartom. Hogy tetszik Budapest? Nagynénikéjével (ki egész bátran unokahugnak is beillik) beszéltem. Ha ir — hamarosan láthat ismét. Üdvözlet. 3865

Semper.
Édes imádott Drágám! Nem birom ezeket a kinokat, e gyötrelmeket. Hozzád vágyom. a te hü kebledre. Oh adj módot, hogy láthassalak, hogy még egyszer ez életben boldog lehessek veled! Beteg vagyok az utánad való vágyódástól, ugy fáj a szivem, legjobb volna meghalni. Mikor leszel Budapesten. A főpostán levelet találsz, mutasd ott névjegyedet, a szerint lesz cimezve. Milliószor ölel, csókol, aki csak érted él... 16547

Noblesse oblige.
Időt, helyet kérek s tudatását, hogy mik legyenek az ismertető jelek. (Csak **részemről kötelező.**) Csókolom kezeit. 6972

KERESLET.

Gazdatiszt
kerestetik nagyobb dohánytermeléssel, marh hizlalással, sertés tartással egybekötött uradalomban. Teljesen szakértő szorgalmas, törekvő, önálló működésre képesitett erélyes egyének ajánlkozhatnak. Az állás január elsején betöltendő. Cim a kiadóhivatalban. 8144

Intelligens
nő, a magyar nyelvet szóban és irásban tökéletesen birja, ugyszintén a gépirásban is teljesen jártas bármilynemü állást keres. Szives ajánlatok „R. M." jeligével a kiadóhivatalba kéretnek, ugyanott a cime is megtudható.

400 korona
és teljes ellátással **Gazdasági irnok** felvétetik, csakis gazdasági tanintézetet végzettek ajánlkozhatnak. Cim a Bpesti Napló kiadóhivatalában. 8147

Uradalmi
mükertész **tanoncot keres,** 18—15 éves jobb családból való fiut, ki legalább is 4 polgári osztályt végzett, felvétel egyezség szerint. Cim a kiadóhivatalban. 6060

Kerestetik
gazda azonnali belépésre ajánlatok a fizetési igény megjelölésével és bizonyitványmásolatok beküldésével, melyek visszanem küldetnek. Cim a kiadóban. 8153

Gazdatiszt
1904 február 1-re kerestetik ajánlkozóknak a magyar és német nyelvet birnia kell. Cim a kiadóban. 8155

Készpénzfizetés melletti átvételre, illetve megvételre egy már fennálló, jó forgalmu helyen lévő

cipész-üzletet

keres egy jelenleg vidéki városban hasonló üzlettel biró szakember. Részletes értesitéseket a meglévő áruraktárnak hozzávetőlegi értékének megjelölésével „Komoly vevő" jelige alatt e lap kiadóhivatalához kérek.

Önálló gazdatiszt
kerestetik 1800 holdas gazdaságba ujévre esetleg későbbeni belépésre. Megkivántatik, hogy a könyvvezetésben jártas legyen. Fizetés megegyezés szerint. Cim a kiadóban. 8154

Kertimunkás
kerestetik ujévi belépésre, ki a hegyi szőlő összes munkálatait alaposan érti, különösen értenie kell ugy a fás, mint a zöldben való oltáshoz, a konyhakert és gyümölcsösben, nős, kis családu legyen. Irásbeli ajánlatok bizonyitványmásolatokkal küldendők, hová? **megtudható a** Budapesti Napló **kiadóhivatalában.** 6061

Kertész
állást kap január elsejére ügyes szorgalmas, megbizható, fizetés évi 600 korona, lakás és fütés. Értenie kell konyhakertészethez, parkszerü kert rendbentartásához, üvegház kezeléséhez, rózsaszaporitáshoz, zsönyeg, ágy és virágokhoz. Cim a kiadóhivatalba. 6062

Magtárost
keresnek egy gazdaságban, gazdasági iskolát végzett előnyben részesül. Cim a kiadóhivatalba. 6056

Gazdatiszt
kerestetik ki a gazdaság minden ágában ugy gyakorlatilag, mint elméletileg kellő jártassággal bir, hosszabb ideig gazdaságban müködött erről kellő bizonyitvány v. referencziákkal rendelkezik. Gazd. intézetet végzettek előnyben részesülnek. Fizetés fix és perczentizáczió alapon. Cim a kiadóhivatalban. 6054

Gazdatiszt
kerestetik nagyobb birtokba. Javadalmazás megegyezés szerint. Ajánlatok bizonyitványmásolatokkal dec. 15-ig. Cim a kiadóban. 6067

Pályázati hirdetmény.

A „Nyirbátori Népbank" részvénytársaság

könyvelői állásra

pályázatot hirdet.

Pályázhatnak felső kereskedelmi iskolát végzett, a könyvvitelben és mérlegkészitésben teljesen jártas, önálló müködésre képes egyének.

Előnyben részesülnek, kik pénzintézetnél már müködtek.

Hivatalba lépés ideje: **legkésőbb 1904. évi január 1-e.**

Fizetés 1600 korona. A véglegesités egy próbaév után történik.

Pályázatok **1903.** évi **december 15-éig** Balog Ferenc vezérigazgató cimére nyujtandók be.

Nyir-Bátor, 1903. november 21.

A Nyirbátori Népbank r. t. igazgatósága.

Rövidáru
vagy kézimunka szakmában kitanult ügyes fiatalabb segéd kerestetik vidéki nagy városba. Ajánlatok **„Segéd"** jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők.

Ispán
izr. vallásu nős gyermektelen vagy kis családu a magyar német esetleg a szerb nyelvet birja és a gazdasági könyvelésben jártas nagyobb gazdaságba kerestetik, cim a kiadóban, 8152

Földmives iskolát
végzett fiatal ember gazdaságban felvétetik. Pályázati kérvények, bizonyitvány másolatokkal, melyek vissza nem küldetnek. Cimzendők: megtudható a **Budapesti** Napló kiadóhivatalában. 8148

Mérlegképes
gazdasági könyvelő egy nagyobb béruradalomba kerestetik ki egyszersmind a pénztárnoki és ellenőri teendőket is elvégezné. Óvadékul 2000 korona kivántatik. Bizonyitványmásolatokkal felszerelt ajánlatok. Cim a kiadóban. 8151

Gazdasági irnok
kerestetik azonnali belépésre évi fizetés 1200 kor., lakás, fütés, világitás. Csakis olyan egyének pályázhatnak, kik a gazdasági tanintézetet végezték, a magyar és német nyelvismeret szóban és irásban megkivántatik. Cim a kiadóban. 6066

Kulcsár
kerestetik, ki hosszabb gyakorlattal bir. Tótul beszélők előnyben **részesülnek,** havi javadalmazás 50—60 koronáig. Bizonyitványmásolatokkal felszerelt ajánlatok. Cim **a** kiadóban. 6068

Kovácsmestert
keresek január elsejére, **ki** gazdasági műhelyben több ideig már foglalkozott, jó bizonyitványnyal rendelkezik. Cim megtudható a kiadóhivatalban. 8146

Gazdasági segédtiszt
felvétetik ki akadémiát v. intézetet végzett s 2—3 évi gyakorlattal bir. Havi fizetés 50 korona és teljes ellátás. Cim a kiadóhivatalban. 6055

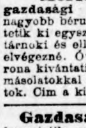

Gazdasági könyvelő,
ki a kettős könyvvitelben jártas és akire a magtár kezelés és hizlalás rá volna bizva, a tót nyelvet birja, felvétetik. Fizetés megegyezés szerint. Bizonyitvány másolatokkal felszerelt ajánlatok, melyek vissza nem küldetnek, cimzendők **dr. Kuffler és Schwitzer** cimre **Bars-Füss.**

Intelligens
fiatal özvegyasszony (izr.) házvezetőnői, gazdasszonyi vagy ehhez hasonló állást azonnali belépésre keres. Szives megkereséseket „F. K." jelige alatt a kiadóhivatalba kér.

Nős kulcsár
kerestetik, kis családu, ki már hosszabb ideig nagyobb ehenészetben alkalmazva volt, december 1-ére. Cim **a** kiadóhivatalban. 8150

Fiatal ember
ki a magyar és német gyorsirászatot birja, jó irással rendelkezik uradalomban felvétetik cim a kiadóhivatalban. 6058

Gazdasági
teendőkben főleg tejgazdaságban jártas fiatal ember szerény igényü felvétetik. Cim a kiadóhivatalban. 6059

Kazánkovács,
gépész kerestetik, ki a malom-kezelésben, vizvezetékben cséplőgépben jártas, motorkezeléshez ért, saját szerszámmal bir. Javadalmazás: 1080 korona, lakás, világitás, tüzelő, 2 kocajárás és naponta 1 liter tej. Az állás 1904 január elsején töltendő be. Ajánlatok bizonyitványmásolatokkal küldendők, hová? megtudható a Bpesti Napló kiadóhivatalában. 8146

Művészeti
vállalathoz, amely már egy év óta fennáll, társat keresek pár ezer koronával. Ajánlatokat a kiadóba kérek „Művészeti vállalat" cimen. 4874

Okleveles
jegyző, szorgalmas, megbizható, bármily irodai állást keres. Szives megkeresések »K. I.« jeligével az Eger-Lövői jegyzőurhoz küldendők u. p. Borsod-Ivánka.

Irnoki állás
betöltendő, javadalmazás 309 korona k szpénz, teljes ellátás, oly izraelita nőtlen egyének pályázhatnak, kik irodai és külső gazdaságban kellő jártassággal birnak. Cim a kiadóhivatalban. 8145

KINÁLAT.

Pénzkölcsönt
államhivatalnokok, városi hivatalnokok, katonatisztek részére 100—1000 koronáig, rövid időtartamra **rögtön folyósit.** Törlesztési kölcsönt előnyösen lebonyolit **Guttmann** bankképviselő, Kerepesi-ut 54. 16512

Rézfüggönytartó
gyürükkel, két méter harminc centiméter hosszu, olcsón eladó. Eötvös-utca 1. szám. III. emelet.

Nyakkendő-
készités, javitás, harisnyakötés, fejelés olcsón pontosan izléses kivitelben készül, Gyár-utca 21. Kemény Gyulánénál.

Szőrmegallér
igen jó állapotban, azonnal eladó. Szentkirályi-utca 21. 6971

Babajavitások
Első magyar játékbabagyár, Budapest, Rottenbiller-utca 21.

Eladó urilak Kispesten, a fővárostól 10 percnyi távolságban, **kényelmes közlekedés, tehermentes,** az urilak áll: 3 **szoba, konyha,** éléskamra, fürdő- és előszoba, **nagy kert** nemes gyümölcsfákkal és szőlőültetéssel, **hivatalnokoknak nagyon alkalmas,** kedvező fizetési feltételekkel azonnal eladó. Bővebbet Kájel János Kispest, Báthory-utca 12.

Finom fehérvarrónő, ki szakmájában teljesen jártas, házakhoz ajánlkozik. Papp G., Izabella-tér 2. fsz. 2.

Ügyes szabónő
rendkivül olcsón vállal minden munkát házon kivül. Kosztümök, báliruhák, a legutolsó divat szerint. Átalakitásokat, valamint gyermekruhák készitésére is vállalkozik. Cim: özv. Lédererné, VIII. Kerepesi-ut 78. II. f. 11. 4899

Batár kocsi
ahsznált. Igen jókarban, olajtengelyes, háromülésés, elsőrendü gyártmány, olcsón eladó. Teréz-körut 38.

Kitünő bizonyitványokkal felsőgymn. tanuló, teljesen árva és vagyontalan fiu, correpetitornak ajánlkozik alsóbb osztályu vagy elemi iskolai 1—2 gyermek mellé, a legszerényebb igények mellett. Cim a kiadóhivatalban. 4894

Dame française
diplomée ayant encore quelques heures libres, cherche leçons dans familles distinguées. VII., Hernád-utca 30. I. 13. 16192

Kitünő szabónő
ki szakmájában teljesen jártas ajánlkozik a legdivatosabb s legegyszerübb ruhák készitésére helyben és vidéken 5 frttól feljebb. Szentkirályi-utca 22.

Birtokokat
bármily megyében 14 napon belül közvetit adásvételt, bérletet, minden előleg nélkül legbiztosabban Ormos, Budapest, Király-utca 31. 16545

Gyógyszertárakat
bármily megyében közvetit 14 napon belül minden előleg nélkül, adásvételt, bérletet legbiztosabban Ormos, Budapest. Király-utca 31. 16546

Remington
és más irógépek jutányosan eladók. Tudakozódások „Jutányos" jeligével a lap kiadóhivatalához intézendők. 16550

Urikalapüzlet
fővéros főforgalmu utján, mely 15 éve fennáll, tavalyi forgalma 30.000 korona volt, vezetés hiánya miatt 2400 koronáért eladó Budinsky Ottó üzletek adásvételi irodájában, Rákóczy-tér 13.

Ház
VII. **kerületben, 354** □-öles területen, 1896-ban épült, emeletes épület, áll üzlethelyiségből, melyben sütőde, gyári helyiségből, melyben asztalosgyár van, továbbá 19 lakás, istálló, fáskamrák stb.-ből, évi bérjövedelme 6000 korona, sürgősen 40.000 forintért eladó, melyen 23.000 forint teherként maradhat; esetleg el is cserélendő a ház kisebb fővárosi vagy nagyobb vidéki városban levő házért is. Bővebbet Budinsky Ottó ingatlanok adásvételi irodájában, Rákóczy-tér 13. sz.

Szerencse vétel.
Vidéki városban, hol igen nagy üzleti forgalom, összes hivatalok és 5 híres országos vásár van, egy ujonnan épült egyemeletes szálloda, vendéglő és korcsma mindenféle berendezés és mellékhelyiséggel együtt 20,000 forintért örök áron eladó, a vételhez esetleg csak 10,000 forint szükséges. Ügynökök kizárva, csakis komoly vevőknek ad bővebb felvilágositást „Z" jelige alatt a kiadóhivatal. 4852

Közöshadseregbeli
önkéntes bluz, waffenrock, 2 kék nadrág, jutányosan eladó. Gyár-u. 86. I. 8. **este 7 után.**

Polgárit,
kereskedelmit, tanitóképezdét, reált végzetteket gimnáziumi érettségire, bármilyen magánvizsgálatra felelősséggel rövidesen előkészit: „Kerekes", Dohány-utca 82. I. 14. (Vidékiek ellátást kapnak. Válaszbélyeget kérek.) 16476

Réthy
név nélkül ne fogadjon el pemetefüc-ukorkákat. 2357

Fodrásznő,
rendkivül ügyes, ismeretség hiányában ezuton ajánlkozik. Özv. Waldné, VI., Vörösmarty-utca 48. II. 21.

Masseurnő
és hidegvizgyógykezelőnő rendkivül ügyes, ajánlja magát privát házakhoz VII., Ovoda-utca 19. földsz. ajtó 3. Gross Fánny.

KIADÓ SZOBÁK

Csinosan butorozot
különbejáratu szoba, urak vagy hölgyeknek december 1-re olcsón kiadó. Miksa-utca 17. földszint 2. 8927

Egy különbejáratu
utcai szoba III. emeleten gázvilágitással, azonnal kiadó. Eötvös-utca 1. III. em. 4910

Téli kabát ... 10 K.
Felöltő ... 8 K.
Ferencz József kabát 6 K.
Jaquet ... 4 K.
Nadrág ... 4 K.
Mellény ... 1 K.
Rothberger Jakab, Kristóf-tér 2. szám.

BUTOROK

divánok, matracok, függőlámpák, ingaórák, legjutányosabb árban

részletfizetésre is

kaphatók

Náthán Ignácnál,

Budapest, VIII., József-körut 26.

Használt férfiruhákat legmagasabb árban vesz Weisz Lipót, IV., Kristóf-tér 2. Kivánatra a vevő a helyszinén megjelenik.

Magyar királyi államvasutak.
Igazgatóság.
45806. sz. 1903. FIV.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a vasuti kocsikban és az állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, u. m. böröndök táskák, kalapok, ruha- és fehérnemüek botok, napernyők és esernyők stb. az alább felsorolt állomásokon árverezés alkalmával azonnali készpénzfizetés mellett el fognak adatni.

Budapest keleti p. u. állom. 1903. november 27-én d e. 9-kor.

Kis-Czell állomáson 1903. november 30-án d. e. 9 órakor.

Budapest, 1903. nov. hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyom és nem dijaztatik.

Meglátja,

hogy igazunk van. Olcsó arany és ezüsteladás; egyetlen forrás, ahol jutányosan lehet vásárolni. Mi alkalmi vételek utján szerezzük be áruinkat és ezért abban a helyzetben vagyunk, hogy igen olcsón eladhatjuk t. vevőinknek és pedig: **12 személyre való komplett evőkészlet 13 latos ezüstből 150 frt, 6 személyre való 65 frt és feljebb, 12 drb 13 latos erős ezüst evőeszköz 6 frt 25 kr.** Továbbá dus választékban **arany férfi és női órák, láncok, gyémánt, brilliánt ékszerek és minden e szakmába vágó cikkek. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk. Ékszereket esetleg részletfizetésre is, de csak helyben adunk el**

Grünberger Ármin Béla örökösei,
IV., Váci-utca 30. I. em. 23. (Haris-bazár).
Veszünk és becserélünk aranyat és ékszereket.

Narancs és csemege

5 kilós postakosarakban: 5 kiló Jaffa narancs frt 1.40, 5 kiló citrom frt 1.10 5 kiló óriási maroni frt 1.40, 5 kiló fajalma forint 2.20, 1 kilo francia datolya forint 1.20, 1 kalifát datolya frt —.68, 1 kiló francia candirozott gyümölcs frt 1.60 1 kiló héjas mandula frt 1.40, 1 kiló Elbeli füge frt —.44, 1 kiló koszoru vagy hordós füge 24 kr, 1 kiló szalonbonbon 90 krtól feljebb 2 forintig. **Mikulás cukorkák** valamint **karácsonyi diszek** nagy választékban. Halak, sajtok, felvágottak nagy választékban. 1 kiló ementhali 1 frt 35, gorgonsola 1 frt 35, **1 kiló prágai sonka 1 frt 15,** csontnélküli elő sonka 98 kr. Valódi debreceni kolbász és szalonna 1 kiló frt 1.20, **pezsgő bor** nagy üveg 1 frttól feljebb frt 4.80-ig. **Cognac** francia és magyar nagy üveg 1 frt 20-tól 4 frt 50-ig. **Tea** csomagja 25 krtól feljebb. **Rum** lit. 95 krtól feljebb 4 frtig és minden bel és külföldi csemegék a legolcsóbb napiárban rendelhetők. **Tomcsányi Gyulánál,** Budapest, Kerepesi-ut 17.

Legujabb levelező.
Legujabb levelező, önügyvéd és házi titkár. A közönséges életben előforduló mindenféle levelek, meghivások, ajánlatok, szerződések stb. mintáival. Árfüzve 2 kor., kötve 2 kor. 40 fill. Az összeg előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik meg. **Megrendelhető:** Lampel Róbert (Wodiáner F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésében, Budapest, Andrássy-ut 21. szám

Én Csillag Anna

185 cm. óriás hosszu Loreley-hajamat, az általam feltalált kenőcs ***14 havi használata*** után értem el. Ezen kenőcs az egyedüli szer a haj ápolására, a növés előmozditására, a fejbőr erősitésére, uraknál erős és teljes szakállt növeszt és már rövid idei használat után is ugy a hajnak, mint szakállnak természetes fényt és teltséget kölcsönöz és megóvja ezeket a korai megőszüléstől egész a késő aggkorig.

Egy tégely ára 1, 2, 3 és 5 frt.

Postai szétküldés naponként az összegnek előre való beküldése után vagy utánvéttel az egész világba a gyárból, hova ***mindon*** rendelés intézendő.

Csillag Anna
Wien, I., Graben 14.

Magy. kir. államvasutak.
Üzletv. Zágráb.
34994. sz. 1903.

Hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége 1904, esetleg az 1905. és 1906. év folyamán szükséges alant felsorolt anyagok szállitására nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet:

mükő, chamotte mükő, faragott, hasitott, terméskő, fedő pala, oltatlan falimész, falitégla, faggyu, faggyu-gyertya, stearingyertya, fehér szappan, halzsir, órás olaj, keritési, süritési léc puha és kemény fából, puha széldeszka, vessző seprő, hósövény, cirokseprő, kender kötél, kender zsineg, ólomzár zsineg, kötőzsineg, durrantyu, dynamit, dynamit gyutacs, gyujtókanóc, lőtöltény.

Az ajánlati minta és pályázati feltételek a zágrábi üzletvezetőség I. osztályában, az általános és különleges szállitási feltételek 50, illetve 30 fillér beküldése mellett a nyomtatványtárnál (Budapest, VI. Andrássy-ut 75. sz.) megszerezhetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1903. évi december 10-ik napjának déli 12 órájáig nyujtandók be alulirt üzletvezetőség I. osztályához. Az ajánlatok egykoronás, az ajánlat mellékletei ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva és lepecsételve a következő felirattal: „Ajánlat a 34994/903. számhoz" nyujtandók be.

Az ajánlat benyujtását megelőző napon, vagyis 1903. évi december hó 9-ik napjának déli 12 órájáig az ajánlott anyag értékének 5 százaléka készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban bánatpénzképen a zágrábi üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál, leteendő. A bánatpénzről szóló letétijegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Csak idejekorán beérkezett irásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

A szállitási ügyletből eredő minden bélyeg- és illetékköltséget szállitó viseli.

Zágráb, 1903. nov. hó.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijazt.)

Nyomatott. a „Pátria" irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság körforgógépén, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

KÜLÖNFÉLÉK

Budapest.

Ködös emlékek szállják meg a lelkem,
Mint hajnalköd az ébredő mezőt;
Multak fényébe visszavisznek engem, —
Sötét jelenbe eltemetkezőt;
És incselkednek már velem kacéran
Pajkos koboldok és árnyak vegyest:
Mert rád emlékezem, legszebb szerelmem,
Tündérvilágnak mása — Budapest.

Örök tanyája vídám karneválnak:
Szedtem valaha én is gyöngyeid;
Mohó ajkkal szivtam csókját a lánynak,
És mindenik nap uj gyönyörbe vitt.
Oh ugy szerettem lázas érverésed!
Kedves volt minden, mit nyujtál nekem.
Mosolygó képedet szivembe vésted
S hordom szivembe' — hosszu éveken ...

... Olyan vagy, mint egy szép. kikapós asszony:
Álcád milljó szépséget rejteget;
De ám — nehogy igézet megronthasson:
Nem látják mind, — csak ismerő szemek.
És akit egyszer bűvkörödbe vontál,
Az hódolón előtted térdre hull. —
Igy lett szivemben is emléked oltár,
Hol imádkozni szoktam szótlanul.

S mikor kigyúl a fény, — ledobod fátylad,
Kebled mélyéből fölcsendül a dal,
S káossza bus, vidám melódiáknak
Az éj csöndjébe, mámorába hal:
A legszebb mégis ekkor vagy! Titokba'
Az álmok országát ha meglopod;
És utcák során fölhangzik a nóta,
Mit fáradtan húz pár ütött-kopott ..

... Csábithat mást az olasz égnek kékje
S a Riviéraknak langyos szele;
Álmot temetni bűvös Délvidékre
Hadd menjen más, — ha vérzik a szive;
Én rajtad csüngök néma álmodással!
S tudom, hogy többé nem leszek beteg,
Hogy lelkem megtelik melódiákkal,
Ha kebleden majd megpihenhetek,

Oh látod, a szemem már könnybe lábadt,
Szerelmi vallomásom — hát fogadd!
Tudj' Isten, mért van — amig megimádlak —
Hogy lázban égni érzem arcomat;
Hogy egyszerre kihull a toll kezemből,
Rimet sem lelek — csonka lett a dal;
S hogy észrevétlen' könny pereg szememből?
Talán: mert benned voltam fiatal ...

Bécs, november.

Elek Alfréd.

+ Miért viselnek a nők a templomban kalapot? A nők hiuságát már nem egy iró vette tollára. Az ilyen kérdés megoldását senki sem találja nehéznek, mindenki az asszonyi hiuságban leli a kellő magyarázatot. Miért nem viselnek a férfiak a templomban kalapot? Ez a két kérdés egymással párhuzamban már akárhány vita tárgyát képezte, anélkül, hogy valami különös magyarázat alakult volna ki a vita folyamán. Most egy tudományos theologiai szemle evvel a kérdéssel foglalkozván, a következő müvelődéstörténetileg is érdekes dolgokat közli: Pál apostol a korinthusiakhoz intézett első levelében elrendeli, hogy minden férfi, aki imádkozik, vagy nyilvános istentiszteleten vesz részt, kalapját levenni tartozik, ezzel szemben a nők fejüket betakarják. Amennyiben ez a magyarázat elfogadható, fölmerült az a kérdés, mire támaszkodott Pál apostol ezen rendeleténél, minő okok késztették arra, hogy igy intézkedjék? Az apostolt is uralta kora felfogása s különösen vallási dolgokban a hagyomány ereje kétségbevonhatatlan. Mert Pál apostol rendeletének oka nem más, mint a régi nézet a nő szellemi gyöngeségéről, amely megtiltja nékik, hogy az Isten képmására teremtett férfi mellett szabad ábrázattal, hajadonfővel jelenjenek meg.

*

+ Hajdan és most. II. Katalin cárnő 1787. elején II. József osztrák császár társaságában fényes kisérettel utazta be a győzedelmes fegyvereivel kevéssel ezelőtt meghódított uj orosz tartományokat. A cárnő biztonsága érdekében nagyon kevés rendelkezés történt és József császár csudálkozott is magában effelett. A szállások előtt jóformán őrség sem volt és a cárnőt semmi sem védte a külvilágtól. Mikor Pétervárra érkeztek, József császár tapasztalta, hogy még ott sem őrizik kellően a cárnőt és csak itt-ott állnak elszórtan őrszemek. Most már nem tudta tovább csodálkozását elrejteni és közölte a cárnővel a hiányos őrizet felett való aggodalmát:

— Mit segitene az rajtam? Engem egész Oroszország védelmez — felelte a császárnak II. Katalin.

Azóta bizony alaposan megváltoztak Oroszországban a viszonyok.

*

+ A csók értéke. Egy amerikai biróság a napokban érdekes itéletet hozott egy házasságigéret megszegési pörben. Miss Frances Pettit részére tizenötezer koronát itéltek meg, amelyet egy Tittemore urnak kell megfizetni kárpótlásul azért, mert nem tartotta meg a missnek tett házasságigéretét. A tárgyalás folyamán a miss közölte a birákkal, hogy mr. Tittemor tizennégy évi mátkaságuk ideje alatt 1236-szor csókolta meg őt és állitásának bizonyitására bemutatta naplóját, amelybe mindennap beirta a kapott csókok számát. A kárpótlási összeget elosztva a csókok számával egy csókra több mint tizenkét korona esik. Ennyire taksálták tehát a birák egy csók értékét. A miss ugylátszik többre becsüli a csókot, mert 240.000 korona kárpótlást követelt, melyből egy csókra 195 korona esik, de a rideg birák ugy találták, hogy csak tizenkét korona az értéke.

KÖZGAZDASÁG

Az Osztrák-Magyar Bank főtanácsa ma délelőtt Budapesten báró *Winterstein* alkormányzó elnöklésével ülést tartott, amelyen tudomásul vették a *Pranger* József udvari tanácsos vezértitkár által előterjesztett üzleti jelentést. Ezenkivül csupán a folyó igazgatás ügyei kerültek elintézésre.

*Bécs*ből táviratozzák: Az Osztrák-Magyar Bank állása 1903. november 23-ikán: Bankjegyforgalom 1.645,520.000 korona (— 10,671.000 korona). Érckészlet 1.469,975.000 korona (+ 3,453.000 korona). Váltótárca 327,782.000 korona (— 27,537.000 korona). Lombard-üzlet 40,160.000 korona (— 712.000 korona). Adómentes bankjegytartalék 221,470.000 korona (+ 54,135.000 korona).

A kivándorlási kongresszusok eredménye. A Magyar Közgazdasági Társaság ma tartott ülésén kezdte meg *Hegedüs* Lóránt országgyülési képviselő két estére tervezett előadását a kivándorlási kongresszusok eredményéről. Az ülésen *Ghyczy* Béla valóságos belső titkos tanácsos elnökölt.

Hegedüs Lóránt előadásában abból indult ki, hogy mig az ország első tanácskozó testületének munkássága paralizálva van, addig annál nagyobb kötelességük az egyes egyesületeknek, hogy a parlamentből kiszoruit gazdasági eszméket megvitassák. Részletesen birálta a kivándorlási kongresszusok két szervezeti hibáját, hogy a már kivándorolt magyar telepekről alig szóltak, ellenben a középosztály kérdéseit fejtegették akkor, amikor a kivándorló néposztályok sorsára kellett volna a figyelmet forditani. Ezután szigoruan megrója azokat az önámitásokat, melyek az állapotok szépitgetésében s különösen a székelység helyzetének és tulajdonságainak ellentmondó feltüntetésében nyilvánulnak. A kongresszusoknak, s ugy látszik ezekből, hogy egész társadalmunknak főjellemvonásaként a felszólalásokból és inditványokból szertelen államositási vágy tünik ki, mely mindent elnyeléssel fenyeget. Bemutatja, hogy mi mindent kivántak az államtól a kongresszusok s fölsorolja, mily óriási számu állást akartak szervezni. Maga a kivánságok felvetésére összegyült kongresszus a saját helyi ügyeiben még a programm-eszméket és tapasztalatokat is az államtól várja. Jó lélekkel mondhatom, — ugymond — hogy az ankétek történetében nem tudok ily példát, minőt most a Balaton-kultusz tekintetében a dunántuli kongresszuson, a székelykongresszuson pedig az irányban hallottunk, hogy az igazságügyminiszter fölszólitására mondják meg a törvényszékek, járásbiróságok és telekkönyvi hatóságok, hogy mik a székely nép bajai és orvosságai. Hegedüs az 1902. állami költségvetés alapján tételről-tételre kidolgozott egy állami költségvetést, melyből kitünik, hogy csak a felvidéki kongresszus legszerényebb államositási kivánságai az első évben 16,526.800 koronával növelnék az állami kiadásokat, a jövedelmek 13,580.000 koronával fognának, s igy a deficit

---

REGÉNY

Egy férj regénye

Irta: SALVATORE FARINA

(82)

XII.

Signora Albruzzi a közelben.

Ha signor Luciano — és megesküdtem volna rá — nem mondott el mindent, Anselmo, az én jó Anselmóm, gyermekkori barátom semmit sem szólt nekem.

Egy napon a park fasorában sétáltunk, két oly ember gyanutlanságával csevegve, akiknek egymás felől nincsen rejtegetni valójuk; a derék Reverendo mindig előttünk szaladgált és élvezte a jól szituált kutyák ártatlan örömeit, mindenfelé szaglászva, meg-megállva, udvariasan eltitkolt türelmetlenségének villogó tekintettel meg-megfordulva.

Egy idő óta minden gondolatom arra az uj rejtélyre irányult, amelyet régi barátom szive adott föl nekem, és lelkem iparkodott összegyüjteni azokat a jeleket, amelyek Anselmo szerelmes volta mellett szóltak, megmérni azok sulyát és arra alapitani következtetéseimet, de minden törekvésem egy szirten hajótörést szenvedett: „Miért nem bizta magát Anselmo reám? Ami természetesen arra a következtetésre vitt, hogy azzal a nővel való ismeretségtől, aki ezt a szerelmet beléoltotta, függ e szerelem legbensőbb mibenlétének ismerete. Ez az egész munka áruló módon ment végbe a tárgytalan beszélgetés álarca alatt.

Dél volt, a tiszta égen derült napsugár melegité a decemberi napot és a park látogatói ugy, mint mi, kis csapatokban gyönyörködtek az enyhe légben és napsugárban.

Egy idő óta Anselmo még kevesebb figyelemmel válaszolt kérdéseimre és volt egy pillanat, amikor arcán megleptem a nyilvánuló izgatottság nyomait. Előre tekintek és néhány lépésnyire megláttam azt a testes urat, akit néhány estével ezelőtt a bárkából kiszállni láttam. A signora oldalán ment, de burkolva, ahogy igy megláttam, eleinte nem ismertem föl. sőt nagyobbnak és kissé idősebbnek látszott. De mégis ő volt, és midőn közel jött, megint fölismertem villogó, provokáló, hizelgő tekintetét és a haragos Pallas lépését ellentétben azzal a derült mosolylyal, amely ajkai körül játszadozott.

Ez a nő határozottan szép volt; hajlott orra, amely az első pillanatban mintha ellentétben lett volna többi vonásaival, jobban megnézve, sajátságos összhangot alkotott; igy egyesité a nő kettős szépségét — a kifogástalan klasszikus szépséget, amelyet Phidias vésőjét teremtett, a madonnák és királynék szépségét és ama kacér szépséget, amelyet inkább az asszony enged előtérbe lépni a nőnél.

Anselmo ismerte a nőt és elpirulva köszöntötte.

— Nézze meg az ember! — szóltam hangosan; — te ismered ama nőt! Szép asszony.

— Igen, ismerem.

— És hogy hivják azt a szép asszonyt?

— A férje signor Albruzzi.

— Tehát a nő signora Albruzzi.

— Természetesen.

— És nem ez a signora Albruzzi a te villád mostani tulajdonosa?

— Onnan az ismeretség.

Anselmo kitáve gyermekkori barátja szarkazmusának, folyvást nyugtalankodott. Egy párszor észrerevettem, amint hirtelen elpirul, aztán megint elsápad, aztán körülnéz, mintha keresne egy ösvényt, amerre elmenekülhetne. Minthogy jobbat nem tehetett, Reverendot szólitotta, aki hozzá sietvén, engedelmesen mellső lábaira állott, az odaadás és tiszteletnek oly bizonyitványa, amelyet az gazdájánál állitott ki.

— Mintha már láttam volna valahol a te signor Albruzzidat.

— Meglehet.

— Egészen biztosan és neked emlékezned kellene reá; a minap este a parton ... és signora Albruzzi vele volt, óh igen, ő is ott volt.

Anselmo lehajolt, hogy Reverendot megsimogassa. És Reverendo, a becsületes, derék teremtés, a cselt nem sejtve, ezt a simogatást igazán becézés gyanánt fogadta és a maga számára foglalta le és vigan tovább csóválgatta a farkát és vidám ugatásával töltötte be a levegőt.

* * *

Tizennégy nappal később „signor Albruzzi és neje tisztelettel meghivtak egy házi estélyre". Tudták, hogy nehány napja tértek vissza a fahuról és türelmetlenül várták ezt az első házi estélyüket, mert az egész ifjuság együtt volt Albruzzi szalonjában. En, aki először mentem el oda, a signora jóakaratának és nagyrabecsülésének különös jeleiben részesültem, mindenesetre hizelegtek hiuságomnak és elhitették velem, hogy szakállam vagy frakkom szabása gyakorolta e különös befolyást; de szerencsére közelemben volt a szegény Anselmo. Amidőn sápadtan, aggódva, a szemeiben a vágynak, a szerelemnek és a féltékenységnek lángjával magam mellett megláttam, a részvét megmagyarázhatlan érzése elüzte hiuságom képzelgéseit. Bármennyire iparkodott is zavarát elrejteni és félénkségét legyőzni, láttam, hogy elpirul a gyönyörüségtől, amidőn ujjaival megérinté a szép nőnek kacér bájjal feléje nyujtott kezét, hallottam hebegve belezavarodni, amikor e nő megszólitotta őt és egyuttal — a félénkség és merészség megférhetlen ellenmondása — mintegy megbüvölve, átható szenvedélyes pillantásokat vájt a szivénnek, nagy, epedő és ragyogó szemeibe.

Hogy Anselmo mégis bátrabb legyen, visszavonultam, de tovább is távolról szemmel tartottam őt.

(Folytatása következik.)

30,114.800 korona lenne. Neményi Ambrus kimutatta, hogy a hivatalok tulzott szaporitása mivé tette társadalmi és állami életünk képét. Az állami terheknek ez a szaporitása s a társadalmi erőknek ez a zsibbadása az, mely egyik főforrása a kivándorlás okainak. Ezt a kivándorlást gyógyitjuk most akként, hogy okait rendszeresen megnöveljük? A kongresszusok sikertelen buzgósággal munkálkodtak ezen a ponton. A kivándorlás okai között a legelső helyet az a gyökeres baj foglalja el, hogy társadalmunk kereső rétegeiben az önrendelkezés, a bátorság és egyéni szabadság, vállalkozás ösztöne szörnyen kicsi. Az állam ne államositsa a társadalmat, hanem tüntesse el azokat a korlátokat, melyek a kereső osztályok szabad fölemelkedésének útját állják. Ez az a kivándorlási politika, melyet a kivándorlási kongresszusok alig kerestek, de nem is találtak meg.

Az előadást nagy figyelemmel hallgatták s végül megtapsolták. Holnap folytatja *Hegedüs* Loránt előadását.

Az Országos Iparegyesület összes szakosztályai ma este tovag *Falk* Zsigmond udvari tanácsos elnök elnöklete alatt bemutató ülést tartottak, melynek napirendjén a hazai textilipar legujabb termékeinek megismertetése szerepelt. A bemutatás során ugy az elnök, mint a bemutató gyárosok jelenvolt képviselői a cikkeket forgalomba hozó üzleteket részletesen megjelölték. *Krishaber* Leó kiemelte a vásárló közönség fontos szerepét a hazai gyárimanyu cikkek bevezetése körül. Az elnök végül szintén buzditotta a közönséget a hazai ipar pártolására.

Gyáregyesités. A karánsebesi cipőfaszeggyárat a napokban megvette *Sólyom* Gyula, a baróthi cipőfaszeggyár tulajdonosa. A két gyárat a tulajdonos egyesiti Baróthon. E gyáregyesités révén a magyarországi cipőfaszegtermelés a baróthi iparelepen összpontosul. A vidék gazdasági viszonyainak konszolidációját jelentős mértékben szolgálja ez a nagyarányu gyártelep, amelyet most tulajdonosa a legmodernebb amerikai gépekkel szerel föl. A magyarországi szükségletet bőségesen kielégiti e megnagyobbitott gyár, amelynek a kiváló gyármányai a kivitel terén is becsületet szereznek a magyar gyáripárnak.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásárteri vásári pénztár-részvénytársaság tudósitása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökör 675 darab, magyar tehén 371 darab, szerbiai ökör 1343 darab, szerbiai tehén 249 darab, növendékmarha 122 drb, bivaly 74 drb, bika 97 darab, összesen 2902 drb. és 136 darab a hét folyamán a vesztegvásáron. — Gazdasági marhák: Igás- és hizlalnivaló ökör 46 darab, fejőstehén 164 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósitás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökör, legjobb minőségü 68.— K.-tól 74.— K-ig, kivételesen 76.— K.-ig, 100 kilónként élő sulyban, középminőség 60.—66 K.-tól — — K-ig, silányabb minőség 52.— K-tól 58.— K-ig. Magyar parasztmarha jobb minőségü 54 K-tól 64.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Silányabb minőségü 44 K-tól 52 K-ig. Tarka hizott ökör, legjobb minőségü 70.— K-tól 76.— K-ig, kivételesen — K-ig, középminőség 60 K-tól 68.— K-ig, silányabb minőség 50 K-tól 58 K.-ig. Szerb és boszniai ökör legjobb minőség 54 K-tól 72.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőség 46.— K-tól 52.— — K.-ig. Bika jobb minőségü 60 K-tól 71.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. silányabb minőségü 50.— K-tól 58.— K-ig. Bivaly 38 K-tól 44 K-ig, kivételesen 48.— K-ig. Magyar tehén 42.— K-tól 60.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Tarka tehén 44.— K-tól 68.— K-ig, kivételesen —.— K-ig. Mind 100 kilónként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökör elsőrendü — K.-tól —.32 K.-ig kilogrammonkint, kivételesen — koronától 880—880 K-ig páronkint. középminőségü —.— K-tól —.— K-ig 100 kilónként — K-t — K-ig páronkint, silányabb minőség — — K-tól — K-ig 100 kilónként, — K-tól — — K-ig páronkint. Hizlalni való ökör. fehér 100 kg.-kint —.— K-tól —.— K-ig. Fejőstehén, keresztezett, szines 200 K-tól 300 K-ig darabonkint, bonyhádi faj 280 K-tól 375 K-ig darabonkint, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly —.— K-tól —.— K-ig páronkint.

Vágómarhákból a felhajtás mintegy 650 drbbal kisebb volt a multhetinél de mivel idegen vevők szükséglete hétről-hétre kisebbedik, dacára a kisebb felhajtásnak, szilárd irányzat mellett a multheti árak változatlanul maradtak. Bivalyokra vevők gyéren jelentkeztek s árak 2 koronával mmaint hanyatlottak. Jármas ökrökre az üzlet élettelen, fejőstehenekre élénk.

Borjuvásár. 1903. évi november hó 26-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás. Belföldi élő borju 299 drb, leölt borju 1 db, bécsi borju — — db, — db., növendékmarha 122 darab. bárány élő — darab, leölt bárány — darab. — Árjegyzések. — Belföldi élő borju I. rendü 88—92 f.-ig, kivételes 98 f.. II. rendü élő borjukért 76—86 f.-ig, 1 kilónként. leölt borju I. r. 104— — f.-ig, II. r. — f.-tól — — f.-ig, kivét. f. kilónkint, levonás nélkül. Rugott borjukért 40—60 f.-ig. Növendékmarha —44 f.-tól 56 f.-ig, I. r. — — f.-ig, középminőségü — — — f.-ig, alárendelt — — — f.-ig, 1 k.-kint. Bárány élő —.— — —.— k., leölt bárány — — — K. kivételesen ár — k.-ig páronkint. — Az irányzat lanyha, árak változatlanok maradtak.

Bécsi szurómarhavásár. November 26-án. (Saját tudósitónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhoztak: 3610 darab borjut, 2119 darab élő sertést, 1787 levágott sertést — darab élő junot, 617 darab levágott juhot, 290 darab bárányt.

Eladási árak: Élő borju 76—100 fill., elsőrendü 102—112 fill., legelsőrendü 114—118 fill., kiv. — fill., lev. borju — — — fill., legelsőrendü — — — fillér, zsirsertés — — — fillér, fiatal sertés 74—90 fillér, kivételesen — —, levágott nehéz sertés 96— —112 fillér, kivételesen — fillér, husra hizlalt — — — fillér. zsirra hizlalt sertés — — — f., könnyü sertés 106—117 fillér, elsőrendü süldő 92—104 f., élő juh — — — — f., levágott juh 50—88 fillér. bosnyák silányabb sertések — — — — fillér, kilogrammonként. Bárány 12— —28 korona páronként.

A budapesti gabonatőzsde.

Budapest, november 26.

Alig lehet valamit a mai üzletről irni, mert a buzaforgalom mindössze 6000 métermázsa, az árak változatlanok. Rozs csöndes, változatlan, nemkülönben a többi cikkek is.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 200 mm. 80 k. 8 K. 07½ f., 450 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 79·5 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 150 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 150 mm. 79 k. 8 K. 02½ f.

Fejérmegyei: 1400 mm. 76 k. 7 K. 57½ f.

Festmegyevidéki: 100 mm. 80·5 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 60 k. 7 K. 97½ f. 200 mm. 79·3 k. 8 K. — f.

Bácskai: 300 mm. 78 k. 7 K. 85 f.

Bánsági: 3000 mm. 78 k. 7 K. 70 f.

Mind három hónapra.

Árpa: 900 mm. 5 K. 65 f., malomba szállitva, 160 mm. 5 K. 50 f. három hónapra.

Zab: 100 mm. 5 K. 55 f.

Tengeri: (Uj áru) 100 mm. 4 K. 70 f., paritásra.

Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint 50 kilogrammonkint.

Buza		Kilós	Kilogramm ára K.-tól	K.-ig	Kilós	Kilogramm ára K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki	uj	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	76	7.60	7.66	79	7.80	7.90
„	„	77	7.64	7.68	80	7.85	8.—
„	„	78	7.70	7.85	81	7.90	8.05
Fehérmegye		—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	76	7.60	7.60	79	7.80	7.90
„	„	77	7.60	7.72	80	7.85	7.95
„	„	78	7.65	7.80	81	0.—	0.—
Festvidéki		—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	76	7.40	7.55	79	7.70	7.80
„	„	77	7.45	7.66	80	7.76	7.90
„	„	78	7.60	7.72	81	7.80	7.95
Bánsági		—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	76	7.45	7.60	79	7.75	7.85
„	„	77	7.50	7.70	80	7.80	7.90
„	„	78	7.65	7.72	81	—.—	—.—
Bácskai		—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	—	—.—	—.—	—	—.—	—.—
„	„	76	7.65	7.70	79	—.—	—.—
„	„	77	7.60	7.80	80	—.—	—.—
„	„	78	7.70	7.85	81	—.—	—.—

Egyéb gabonanemüek			Kilós	Kilogramm ára K.-tól	K.-ig
Rozs	uj	elsőrendü	—	6.35	6.50
„	„	középminőségü	—	6.25	6.35
Árpa	„	takarmányárpa, elsőrendü	—	5.60	5.75
„	„	másodrendü	—	5.45	5.55
Kölest	„		—	5.10	5.35
Zab	„	elsőrendü	—	5.55	5.70
„	„	középminőségü	—	5.45	5.55
Tengeri	„	belföldi uj	—	5.75	5.85
„	„	fehér	—	—.—	—.—
„	uj	román vagy bolgár	—	0.—	0.—
„	„	cinquantin	—	0.—	—.—
Repce	„	káposzta	—	10.75	11.25

A határidőüzlet folyamán a következő kötések történtek:

Áprilisi buza 1904.	7.70—7.71—7.70
Áprilisi rozs 1904.	6.68—6.67
Áprilisi zab 1904.	5.50—5.49
Májusi tengeri 1904.	5.20—5.18

Déli egy órakor a következő záróárakat állapitották meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1904.	7.69—7.70
Áprilisi rozs 1904.	6.67—6.68
Áprilisi zab 1904.	5.48—5.49
Májusi tengeri 1904.	5.17—5.18

Délután fél 5 órakor zárul:

Áprilisi buza 1904.	7.69—7.70
Áprilisi rozs 1904.	6.67—6.68
Áprilisi zab 1904.	5.48—5.49
Májusi tengeri 1904.	5.17—5.18

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde gyöngén indult, az üzlet folyamán azonban bécsi fedezésekre a hangulat kedvezőbb volt és ugy a nemzetközi értékek, mint Rimamurányi vasmürészvények javultak. zárlat felé pedig üzletcsönd állott be és ennek következtében az árfolyamok mérsékelten gyöngültek. Az irány tartott maradt.

Valuta és ércáru változatlan.

Előtőzsde: Osztrák Hitelrészvény 675.75—677.75. Magyar Hitelrészvény 746.75—748.75. Államvasuti részvény 668.50—670.—. Rimamurányi vasmü 478.— —480.—. Leszámitolóbank részvény 464.75. Közuti vaspálya részvény 614.—. Városi villamos részvény 326.25—327.— korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Osztrák hitelrészvény 678.——677.52—677.50. Magyar Hitelbank részvény 749.25—748.25. Államvasuti részvény 670.——669.25—669.—. Rimamurányi vasmü részvény 480.25—479.50—480.—. Leszámitolóbank részvény 464.25—464.—. Jelzálogbank részvény 519.25—518.50—517.50. Közuti Vaspálya részvény 613.50. Városi villamosági részvény 326.50—325.50. Koronajáradék 98.40 korona.

1/24 órakor zárul: Osztrák Hitelrészvény 680.75. Magyar hitelbank részvény 750.25. Leszámitolóbank részvény 464.—. Rimamurányi vasmü részvény 480.75. Osztrák-magyar államvasuti részvény 670.50. Közuti vasut részvény 613.50. Városi villamos vasut részvény 326.50 korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerü hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a termény üzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapitotta meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 56.—63.— korona, vörös aprószemü 48.—51.— korona, vörös erdélyi —.— — korona, vörös bánsági —.— —.— korona, középszemü 53.——55.— korona, nagyszemü 57.—61.— korona. Disznószir: budapesti 69.——69.50 korona, vidéki —.— —.— — korona. Táblaszalonna: légenszáritott vidéki —.— —.— korona, városi 4 darabos 58.50—58.— korona, 3 darabos 59.50—60.— korona, füstölt —.— —.— korona. Szilva: bosniai, szokás szerinti minőség 18.50—19.— korona, 120 darabos —.— —.— korona, 100 darabos 21.50—22.— korona, 85 darabos 23.——23.50 korona, azonnali szállitásra. Szerbiai szokás szerinti minőség 17.50—18.— korona, 100 darabos 21——21.50 korona, 85 darabos 22.25—22.50 korona. Szilvaiz: slavóniai 19.50—19.75 korona, szerbiai 17.50—17.75 korona, azonnal való szállitásra.

A bécsi értéktőzsde.

A mai *előtőzsdén* élénkebb volt a forgalom; tekintettel Koerbernek Ausztria gazdasági fejlődéséről mondott szavaira, az irányzat általánosan szilárdabb lett. Ez a hangulat folytatódott a *déli tőzsdén* is, mely mindvégig szilárd maradt.

Zárlat szilárd.

Bécs, november 26. *(Magyar értékek zárlata.)* 4%-os aranyjáradék 118.60. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegy 163.75 Magyar vasuti kölcsön ezüstben —.—. Magyar keleti vasuti állami kötvény —.—. Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank —.—. Rimamurányi vasmürészvény 481.—. Magyar koronajáradék 98.40. 4%-os Magyar földtehermentesitési kötvény 97.90. Magyar hitelbank részvény 749.50. Magyar nyereményi kölcsön sorsjegy 208.—. Kassa-oderbergi vasuti részvény 385.—. Magyar kereskedelmi bank —.—. Magyar cukoripar —.—.

Bécs november 26 *(Osztrák értékek zárlata.)* 4·2%-os papirjáradék 100.50. 4%-os osztr. aranyjáradék 120.55 1860-os sorsjegy 156.—. Osztrák hitelsorsjegy 471.—. Angol-osztrák bank —.— Bécsi bankegyesület 506.50. Osztrák-magyar bank 1617.— Déli vasut 87.75. Dunagőzhajózási részvény 865.—. Dohányrészvény 350.—. Császári és királyi arany 11.35. Nemzetibankváltók 117.20. 4·2%-os ezüst járadék 100.35—100.75. Osztrák koronajáradék 100.45. 1864-iki sorsjegy 267.—. Osztrák hitelintézeti részvény 677.50. Unionbank 533.—. Osztrák Länderbank 436.—. Osztrák-magyar államvasut 668.75. Elbavölgyi vasut 429.—. Alpesi bányareszvény 404.25. 20 frank. arany 19.05. Londoni váltók 239.45 Bécsi Tramway Litt B. —.— Bécsi Tramway Litt A. —.—. Lipót kond 292.—. **Az irányzat** szilárd.

Bécs, november 26. (A *Budapesti Napló* tudósitójának telefonjelentése.) A *délutáni magántőrgalomban* a záratok a következők voltak: Osztrák hitelreszvény 681.25 Magyar hitelrészvény 750.—. Angol-Osztrák bank 281.— Bécsi bankegyesület 508.— Unión bank 534.— Länderbank 435.75 Osztrák-magyar államvasut reszvény 670.25. Déli vasut 90.80. Elbavölgyi vasut 421.— Északnyugati vasut részvény —.— Dohányrészvény 350.50 Rimamurányi vasmü 480.—. Alpesi bányareszvény 405.25 Május járadék 100.50. Magyar koronajáradék 98.40 Török sorsjegyek 145.— Bécsi birodalmi márka 117.21—117.25. Napoleond'or —.—.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, november 26. *(Tőzsdei tudósitás.)* A tőzsde szilárdan nyilt meg. Bankok tegnapi zárlathoz képest magasabban indultak meg. Bel- és külföldi fondok nyugodtak. Vasuti részvénypiac jelentéktelen. Államvasut és Lombard Bécsre magasabb hajózási részvények szilárdak. Később vezető középbankok szilárdultak. A tőzsdeidő második felének elején montánértékek tovább is szilárdak, a többi forgalom lanyha. Végül bankok és Montánértékek csekélységgel mérsékeltebbekké váltak, minden egyéb változatlan. Magánleszámitolási kamatláb 3½%. Ultimopénz 4⅛%.

Berlin, november 26. *(Zárlat.* 3%-os papirjáradék —.—. 4%-os osztrák aranyjáradék 102.90. Elbavölgyi vasut —.—. Magyar koronajáradék 98.60. Osztrák-magyar államvasut 143.50. Kassa-oderbergi vasut —.—. Bécsi váltók 85.25. Magyar vasuti beruházási kölcsön —.—. Alpesi bányareszvény —.—. Disconto-Commandit 198.25. Általános villamossági Edison 218.80. Geisenkirchener 212.10. Laura-kohó 237.25. 4·2%-os ezüstjáradék 100.65. 4%-os magyar arany járadék 100.—. Osztrák hitelreszvény 213.10. Déli vasut 18.—. Károly-Lajos vasut —.—. Orosz bankjegyek 216.25. 4%-os uj orosz kölcsön —.—. Török dohányreszvény —.—. Olasz járadék 103.80. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust 159.25. Harpener 204.80. Az irányzat szilárd.

Berlin, november 26. (A *Budapesti Napló* tudósitójának távirata.) *Déli forgalom.* 4%-os magyar aranyjáradék —.—. Magyar koronajáradék —.—. Osztrák hitelreszvény 214.25. Osztrák-magyar államvasut 143.90. Déli vasut 17.90. Északnyugati vasut —.—. Elbavölgyi vasut —.—. Orosz bankjegy készpénz 216.20. Buschtiehradi —.—. Orosz bankjegy —.—. (Ultimo.) Lombard —.—.

Páris, november 26. *(Zárlat.)* Osztrák-magyar államvasut —.—. Uj török konzol 88.02. Egyptomi járadék 104.75. Osztrák Länderbank 479.—. Párisi bankreszvény 1126.—. 3%-os francia járadék 97.92. 4%-os spanyol járadék 90.65. 3%-os törleszthető járadék —.—. Crédit foncier de France 695.—. A pesti bányareszvény —.—. 4%-os 1890. román kölcsön 91.80. Görög kölcsön —.—. Váltó Olaszországra ⅛% pari. Váltó Amsterdamra 206.81. Váltó Brüsszelre ⅛% pari. De Beers 520.50. Chartered 66.75. 5%-os bolgár kötelezvény 421.75. Magyar aranyjáradék 102.50. Déli vasut 94.03. Váltó Londonra 252.—. Osztrák aranyjáradék 102.90. Török sorsjegy 140.75. Meridional vasut 684.—. 4%-os olasz járadék 104.— Ottomanbank 597 — 3%-os francia járadék —.—. Osztrák földhitelintézet 1300. Déli vasuti elsőbbségi kötvény 327.—. 4%-os 1896. román kölcsön 89.50. Dohányreszvény 376.—. Váltó

Bécsre 104.06. Váltó német piacokra 121.93. Rio 218.—. East Rand 189.50. Randfontein 71.—. Magyar Jelzálogbank 553.50. Az irányzat változó.

Frankfurt, november 26. *(Zárlat.)* 4·2%-os papirjáradék 101.10. 4%-os osztrák aranyjáradék 102.90. 4%-os magyar aranyjáradék 100.15. Osztrák hitelrészvény 213.10. Osztrák-magyar államvasut 143.60. Északnyugati vasut 107.50. Bustiehradi vasut —.—. Londoni váltóár 204.25. Bécsi bankegyesület 128.40. Villamos részvény 146 — 3%-os magyar aranykölcsön —.—. 4·2%-os ezüstjáradék 101.—. Osztrák koronajáradék 101.10. Magyar koronajáradék 98.60. Osztrák-magyar bank 116.55. Déli vasut részvény 17.50. Elbavölgyi vasut —.—. Bécsi váltóár 8528.—. Párisi váltóár 811.05. Unio bankrészvény —.—. Alpesi bányarészvény —.—. Az irányzat szilárd.

Hamburg, november 26 *(Zárlat.)* 4·2%-os ezüstjáradék 100.90. 1860. sorsjegy 156.70 Déli vasut 17.70. 4%-os Osztrák aranyjáradék 102.50. Osztrák hitelrészvény 214.25. Osztrák-magyar államvasut 142.50. Olasz járadék 103.40. 4%-os magyar aranyjáradék 99.70. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 26. A sertésüzlet irányzata: tartott.

A) *Hizott sertések ára*: I. A) Magyar elsőrendü. Öreg nehéz (páronkint 400 kilogrammon felüli sulyban 114—116 fillérig. Öreg közép (páronkint 300—340 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. Fiatal nehéz (páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban) 119—120 fillérig. Fiatal közép páronkint 251—320 kilogrammig terjedő sulyban) 119—120 fillérig. Fiatal könnyü (páronkint 250 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogrammon felüli sulyban) ——— fillérig. Közép (páronkint 240—260 kilogramm sulyban) ——— fillérig. Könnyü (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban) ——— fillérig. Közép (páronkint 250—320 kilogrammig terjedő sulyban ——— fillérig. Könnyü (páronkint 250 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl): Nehéz (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. Könnyü (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) ——— fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilogrammon felüli sulyban) 118——119 fillérig. Közép (páronkint 240—260 kilogrammig terjedő sulyban) 117——118 fillérig. Könnyü (páronkint 240 kilogrammig terjedő sulyban) 116—117 fillérig.

Sertéslétszám 1903. november 24. napján volt készlet 28.727 darab. — 1903. november 25. napján felhajtatott 424 darab. — 1903. november 25. napján elszállittatott 543 darab, 1903. november hó 26. napjára maradt készletben 28.603 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— November 26. —

Kinevezés. Az igazságügyminiszter dr. Korányi Frigyes budapesti tudományegyetemi ny. r. tanárt a törvényszéki orvosi vizsgáló bizottság elnökévé további 3 év tartamára, dr. Róth László lőcsei lakos, ügyvédjelöltet a máramarosszigeti törvényszékhez aljegyzővé, Geiger Manó nagybecskereki törvényszéki telekkönyvvezetőt jelenlegi alkalmazása helyén telekkönyvvezetővé, Puza Izidor técsői járásbirósági dijnokot a técsői járásbirósághoz irnokká nevezte ki.

Birósági kirendelés. Az igazságügyminiszter Medveczky Oresztes dettai járási tiszteletbeli főszolgabirót a fehértemplomi és dr. Pollák Gyula perlaszi gyakorló ügyvédet a pancsovai ügyészség kerületébe ügyészségi megbizottakul, Miskey István szepsi járásbirósági aljegyzőt pedig a szepsi járásbiróság mellett alkalmazott ügyészségi megbizottnak állandó helyetteséül rendelte ki.

Időjelzés.

— *Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése.* —

Budapest, november 26.

Hazánkban a délkeleti megyéket kivéve mindenütt esett az eső, amelynek átlagos mennyisége 5 mm-re tehető. A hőmérséklet Északon és Nyugaton sülyedt.

Északra uj depresszió került és Nyugaton a maximum megerősödött; az Adria felett is zárt minimum fejlődött.

Európában az idő változékony. A hőmérséklet kevéssel sülyedt és csapadék mindenfelé előfordult. Németország partvidékén tegnap este zivatarok voltak.

Kilátás: Hüvösebb és változékony idő várható helyenkint csapadékkal.

Vizállás.

		Nov. 25. méter	Nov. 26. méter
Inn	Schärding	1.06	1.07
Duna	Passau	2.78	2.98
"	Linz	0.03	0.21
"	Bécs	0.53	0.42
"	Pozsony	2.66	2.78
"	Komárom	2.24	2.68
"	Budapest	2.66	2.91
"	Paks	2.10	2.75
"	Mohács	3.08	3.18
"	Gombos	3.74	3.70
"	Ujvidék	2.77	2.88
"	Pancsova	2.47	2.61
"	Orsova	2.64	2.88
Morva	Magyarfalva	3.86	3.34
Vág	Zsolna	2.02	1.0
"	Trencsén	1.67	1.61
"	Szered	1.82	2.18
Rába	Sz.-Gotthárd	0.—	0.04
"	Sárvár	0.50	0.46
"	Győr	2.79	2.96
Dráva	Pettau	1.28	1.25
"	Zákány	0.46	0.36
"	Barcs	1.21	1.15
"	Eszék	2.61	2.41
Mura	M.-Szerdah.	0.95	0.90
Száva	Zágráb	1.50	1.30
"	Sziszek	3.25	4.10
"	Mitrovica	4.68	4.36
Szamos	Deés	0.20	0.26
"	Szatmár	0.6	0.63
Kraszna	N.-Majtény	0.28	0.22
Latorca	Munkács	0.40	0.36
Laborca	Homonna	0.55	1.10
Ung	Ungvár	0.52	1.30

		Nov. 25. méter	Nov. 26. méter
Tisza	M.-Sziget	0.25	0.40
"	Tekeháza	0.57	0.84
"	V.-Namény	0.80	0.48
"	Tokaj	2.34	2.10
"	Tisza-Füred	2.01	2.16
"	Szolnok	1.62	1.63
"	Csongrád	0.32	0.66
"	Szeged	0.28	0.46
"	Török-Becse	0.18	0.46
"	Titel	2.40	2.52
Ondova	Bártfa	0.56	0.68
Topolya	Hoór	0.79	0.19
Bodrog	Zemplén	2.32	2.15
Sajó	Zsolca	1.62	1.61
Hernád	H.-Németi	0.26	0.32
Berettyó	Margita	0.04	0.04
"	B.-Ujfalu	0.17	0.22
Körös	Csucsa	0.07	0.07
"	N.-Várad	0.09	0.08
"	Belényes	0.65	0.70
"	Tenke	0.06	0.06
"	Gurahonc	0.20	0.32
"	Borosjenő	0.20	0.20
"	Békés	0.—	0.08
"	Gyoma	0.10	0.08
Maros	Gy.-Fehérvár	0.32	0.32
"	Branyicska	0.08	0.06
"	Soborsin	0.—	0.—
"	Arad	1.32	1.32
"	Makó	0.48	0.42
Temes	K.-Kostély	0.38	0.34
Béga	Kiszető	0.68	0.70
"	Temesvár	0.48	0.39
"	Becskerek	0.83	0.19

Borotva fölösleges!

RASOL

Rasol a borotvát fölöslegessé teszi.
Rasol-lal bárki előzetes gyakorlat nélkül pár perc alatt bársonysimára megborotválkozhatik kés nélkül.
Rasol-t országoshirü orvosok és vegyészek vizsgálták meg és azt az arcra teljesen ártalmatlannak találták.
Rasol méregmentes (nem aurum).
Rasol csakis a fenti védjegygyel ellátva valódi.
Rasol-lal próbaborotválkozás eszközöltetik Király-utca 34. szám alatt.
Rasol ára dobozonkint (elegendő 15-szöri borotválkozásra) borotváló faeskával együtt K. 1.20, vidékre K. 1.50 előzetes beküldése mellet bérmentve.
Rasol kapható gyógytárakban, drogueriákban fodrászoknál, füszerkereskedésekben és dohánytőzsdékben.
A helyi piacon ügynökök és a vidéken képviselők és árusitók magas jutalék mellett kerestetnek.

Rasol vegyipari vállalat, VI., Király-utca 34

Biztos gyógyulást keresőknek
kik bármily
nemi betegségben szenvednek
mint hugycső és hólyagbajok, hugycsőszükületek, vizelési zavarok, éjjeli magömlések, sebek és bujakóros bántalmak (syphilis) az önfertőzés utóbajaiként fellépő idegbajok, **korai férfierő elgyengülés**, bármily bőrkiütések stb. nőknél fehérfolyás, mely bajok **alapos, gyors és gyökeres gyógyitására, szigoruan tudományos és lelkismeretes gyógymódjánál fogva** legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. cs. és kir. osztály főorvos **országos hirü és legrégibb** 30 éve fennálló rendelő-intézet

Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 24. sz.,

Rendelés naponta 10—4-ig és 7—8-ig este. Idült hugycső és hólyagbajok vizsgálata villamos hugycsőtükör segélyével

Vidékiek levelekre kimeritő választ és szakszerü tanácsot nyernek, gyógyszerekről gondoskodva lesz. Titoktartás biztositva.

Nőknek külön váróterem.

Magyar királyi államvasutak.
152188/903.

Pályázati hirdetmény.

Az alulirott igazgatóság a magyar királyi államvasutak céljaira az 1904. évben, esetleg további két éven át szükséges mintegy 3000 métermázsa neutrális-olaj szállitását biztositani kivánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A szállitásra vonatkozó részletes módozatokat magában foglaló »Ajánlati felhivás« valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál, az országos iparegyesületnél, a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságánál, valamint a magyar királyi államvasutak anyag- és leltárbeszerzési (AIII) szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 73. II. em. 40.) az ajánlattételre szolgáló ürlappal együtt kapható.

A pályázati feltételek kiegészitő részét képező általános szállitási feltételek a magyar kir. államvasutak nyomtatványtáránál szerezhetők meg.

A szabályszerüen kiállitott, ivenkint egy koronás magy. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve és a boritékban ezen felirással:

„Ajánlat 152188/903, számhoz“

ellátva, legkésőbben folyó évi december hó 15-iki déli 12 óráig a magyar kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetve posta utján ugyanoda beküldendők.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5 százaléka készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az ajánlatok benyujtására kitüzött határidőt megelőző nap déli 12 óráig az alulirott igazgatóság budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyujtott ajánlatok, valamint az olyanok, melyek nem pontosan és nem a részletes módozatok betartása mellett tétetnek, valamint az olyanok is, amelyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétetett, nem vétetnek figyelembe.

Budapest, 1903. november 24-én.

(Utánnyomás nem dijaztatik.) Az igazgatóság.

A 16938. számu
„Gép rostos anyagok sajtolására“
cimü, 1899. julius 3-ról kelt magyar szabadalomra
vevők v. engedményesek kerestetnek
Szives ajánlatokat **„W. F. 7802“** jel. alatt továbbit **Mosse Rudolf, Bécs I., Seilerstätte 2. sz.**

A 13058. számu
„Eljárás és gép pamutnak, gyapjunak, szőröknek és egyéb rostos anyagoknak préselésére“
cimü, 1898. julius 19-ről kelt magyar szabadalomra
vevők vagy engedményesek kerestetnek.
Szives ajánlatokat **„W. M. 7842“** jel. alatt továbbit **Mosse Rudolf Bécs I.,** Seilerstätte 2.

Az ATHENAEUM r.-t. kiadásában megjelent
és úgy ott, mint minden **könyvkereskedésben kapható:**

Dura Máté:
Szerelmesek könyve. Költemények, gondolatok, szerelmi nyelvek, levélminták, felköszöntők, népdalok stb. kincsesháza. Diszes boritékba kötve ára 2 K.

*

Legujabb!
Kiss Gereben és Verner Jenő:
Az aprójószágok tenyésztése. 32 Képpel. Ára 2 K 40 f.

*

Gróf Festetich Andorné:
A czélszerü háztartás és egy pár szó a családkérdésről. Ára ... 80 fill.

Legujabb!
A gyermekápolás. Megbecsülhetetlen jó tanácsok az egészséges valamint beteg gyermekek ápolásához. A magyar nép használatára. Irta: Dr. Oláh Gyula. Ára ... 1 K.

*

Márki István:
A sakkjáték tankönyve. Kezdők és haladók számára. 129 ábrával, feladványokkal. II. kiad. Vászonköt. Ára 4 K 80 f.

*

A szépség művészete. Irta ***. Számtalan, a szépség és egészség ápolására és fentartására szükséges tudnivalókkal. Ára diszes vászonkötésben ... 4 K.

*

A szerelem szótára és kalauza. Szólamok, kifejezések és bókok. Általában a szerelemre vonatkozó ismeretek gyüjteménye, levelezések, a házasságra vonatkozó életelvek, tanácsadások. Olcsó kiadás. Ára ... 2 kor.

*

Szomaházy István:
Kártya Codex. Jókai Mór, Rákosi Jenő, Mikszáth Kálmán, Herczeg Ferencz, Rákosi Viktor, Bródy Sándor és Ambrus Zoltán közreműködésével. Ára vászonkötésben ... 2 korona 40 fillér.

*

Baranyai István:
A konyhakertészet. Ára 3 K 40 fillér.

*

Grubiczy Géza:
A baromfitenyésztés. IV. kiadás 72 ábrával. Két csinos vászonkötésben. Ára 3 kor. 60 fillér.

Mindezek a művek kaphatók az „Athenaeum“ kiadóhivatalában, Budapest, VII. ker., Kerepesi-út 54. sz. és minden könyvkereskedésben.

1000 és 1000 ember!!
fiatal és öreg, köszöni visszanyert erejét és egészségét dr. Müller főtörzsorvos világhirü, jónak elismert **regenerációs készitményeinek.** Kiváltkép jónak bizonyultak ezen szerek az **idegszétdultság, ifjukori bünök és kicsapongások** következtében előállt **idegzsibbadtság, magömlés,** a **kezek és lábak ideges reszketése, gerincvelő-bajok, bátortalanság, félelemérzés, kedélylehangoltság, ideges fejfájás, migrén,** kiváltképen pedig **férfi-gyengeség (impotencia)** és minden ebből folyó **gyengeségi** állapotban. A gyógyhatás már rövid idő alatt beáll **a dr. Müller főtörzsorvos-féle regenerációs készitmények** következtében. Ára kimeritő orvosi használati utasitással együtt kor. 6.20, postán 70 fillérrel több, portó nélkül. Azonkivül ajánlhatók a **dr. Müller főtörzsorvos-féle Injekció és labdacsok,** melyek a **hugycső minden kifolyását (kankó) férfiaknál, mint nőknél (fehérfolyás)** pár nap alatt gyógyitják. Ára kimeritő orvosi utasitással Nr. I. uj bajokra kor. 3.20, Nr. II. régi folyásra kor. 5.—, postán 70 fillérrel több, portó nélkül. Csak valódi, a bécsi Szt.-György-gyógyszertárból való készitmények kérendők.

Főraktár BUDAPESTEN
Török József gyógyszertárában
Király-utca 12. sz. és Andrássy-ut 26. szám.

958. sorozat. 0028. szám.

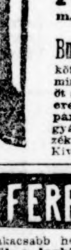

BON

POLGÁR SÁNDOR
m. kir. szab. nyert orvosi mű- és kötszerész
Budapest, VII. Erzsébet-körut 50.
köteles ezen utalvány beküldése mellett, minden megrendelőnek 15% azaz tizenöt százaléknyi árkedvezményt adni, az eredeti F. Bergue and Fils párisi különlegességek (óvszerek) gyártmányaiból. Kimeritő képes árjegyzék dijmentesen zárt levélben küldetik. Kivágatott: a BUDAPESTI NAPLÓ-ból.

FÉRFIAK ÉS NŐKNEK
legmakacsabb heveny és idült folyásoknál **befecskendezés nélkül a legbiztosabb** gyógyszernek a **„Sanid labdacsok“** bizonyultak. Egy **doboz 100** labdacs tartalommal és pontos használati utasitással 6 korona. Vidékre utánvétel mellett diskréten küld a **„Magyar Király“ gyógyszertár Budapest, V., Marokkói-utca 3. sz.** (Erzsébet-tér sarok.)

A legkacagtatóbb rajzokkal. **Az egyetlen élcnaptár. Most jelent meg!** A legmulattatóbb szöveggel.

Ez a hires

EX-LEX NAPTÁR,

mely kelt a joglóditás, törvényrugás és igazság-fartatás emlékezetes esztendejében **és az 1904-ik évnek hasznára,** katonamulasztók és adótagadók épülésére.

Kigondolták:

a „BORSSZEM JANKÓ“ 9 irástudói.

Rajzolták; **Homicskó R., Garay A., Bér D., Polgár M., Lakos A., Jeney I., Horog A., Kürthy** és **Mannó.,** a »**Borsszem Jankó**« rajzoló művészei.

Telve eredeti rajzokkal és rendkivül mulattató szöveggel.

Ára 2 obstrukciós korona.

Megjelent az **ATHENAEUM** irod. és nyomdai r.-t könyvkiadóhivatalában és kapható ugyott, mint **minden hazai könyvkereskedésben.**

A Borsszem Jankó naptára.
A Borsszem Jankó naptára.

CAPILLATOR legujabb, biztos és azonnal hato **hajnövesztő és hajápoló szer.**

CAPILLATOR hosszu orvosi tanulmányozás és tökéletesités után Dr. Kajdacsy általánosan ismert budapesti bőrgyógyász által feltalált szer.
CAPILLATOR nemcsak szépitő, hanem egyuttal a beteg bőrfelületet gyógyitó, a hajhagymák életerős talaját előidéző egyetlen szer.
CAPILLATOR a kopaszság és kopaszodás, valamint minden hajbetegség egyetlen és csodás gyógyitó hatásu szere.
CAPILLATOR használata folytán a haj bámulatos módon göndörödik, gyarapodik és a hajhullás teljesen megszünik.
CAPILLATOR már az első használat után megakadályozza a haj kihullását, a korpa képződését, a megőszülést és visszaadja a hajnak az eredeti szinét.
CAPILLATOR eredeti töltésben, törvényesen bejegyzett védjegyes palackokban üvegenkint 5 kor.-ért a pénz előleges beküldése vagy utánvét mellett kapható a főraktárban

„Magyar Király“ gyógyszertár Budapest, V., Marokkói-utca 2/A.,
ugyszintén minden nagyobb gyógyszertárban és drogueriában.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Zárva.

NEMZETI SZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Az üzlet — üzlet.

Szinmü 3 felvonásban. Irta Octave Mirbeau. Forditotta Molnár Ferenc.

Személyek:

Lechat	Gál	Xavier Léchat	Náday B.
Lechatné	Helvey	Fontenelle	Molnár
Germaine	Márkus	Gruggh	Horváth
De Portelet	Náday F.	Rhing	Rózsahegyi
Lucien Garraud	Mihályfi	Főkertész	Gabányi

Kezdete 7 órakor.

VIGSZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Flirt nagysám.

Szinmü 3 felvonásban. Irta Gavault és Berr. Forditotta Molnár Ferenc.

Személyek:

Ancelin	Balassa	La Cerda-né	Gazsi M.
Marcelle	Kertész	Boulot	Szilágyi
Jacques	Góth	Boulot-né	Hegedüsné
Fernande	Harasztthy	Max	Tapolczai
Raoul	Fenyvesi	Paul Camaret	Tanay
La Cerda	Szerémy	Etienne	Győző

Kezdete 7½ órakor.

NÉPSZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Először:

Blaha Luiza asszony vendégfelléptével.

Menyecskék.

Három egyfelvonásos népszinmü. Irta Verő György.

I. **A biróné.**

Személyek:

A biró	Kiss M.	A kisbiró	Ujvári
A biróné	Blaha	Beneze	Horváth
1. Esküdt	Nyárai	Egy legény	Szirmai
2. Esküdt	Kovács	Egy leány	Nagy M.

II. **Márika elmén.**

Személyek:

Józsa Mátyás	Szabó	Ráfel	Blaha
Orzsi	Sipossné	Matyóka	Dezsőfi
Ferkó	Szirmai	Márton bácsi	Szilágyi
Mariska	Batizfalvy	Plébános	Horváth

III. **A menyország.**

Személyek:

Tibor András	Kiss M.	Bözsike	Batizfalvy
Ágnes	Balázs	Zsuzsa	Blaha
Gyuri	Szirmai	Juli	Szentmiklóssy
Bandi	Pintér	Tógyi	Kovács M.

Kezdete 7 órakor.

MAGYAR SZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

A kis kofa.

Nagy operett 3 felvonásban. Irta Falk Richárd. Zenéjét szerzette Sztojanovits Jenő.

Személyek:

Frine	Kelcti	Ibisz	Kornai
Hipperidesz	Ráthonyi	Terpisz	Sziklai
Praksziteles	Rubos	Az arkón	Fenyéri

Kezdete 7½ órakor.

KIRALY-SZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Aranyvirág.

Operett 3 felvonásban. Irta Martos Ferenc. Zenéjét szerzette Huszka Jenő.

Személyek:

Potyoviev	Gyöngyi	Carina	Hidvéghy
Beppo	Vécsei	Stone Ellen	Szamosi
Silvio	Csiszér	Gauld Harry	Ferenczy
Carló	Torma	Egy ifju	Gabányi
Aranyvirág	Fedák	Meridon Lise	Baracsi
Tina	Csatai J.	Diaz Diana	Szentgyörgyi
Lola	Sátori	Fogadós	Körmendi

Kezdete 7½ órakor.

URANIA SZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Az éjféli nap országa.

Kezdete 7½ órakor.

KISFALUDY SZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

A jezsuita.

Dráma 4 felvonásban. Irta Pey Ordeix Segismundo.

Kezdete 7½ órakor.

VÁRSZINHAZ.

Péntek, 1903. november hó 27-én.

Hunyadi László.

Nagy opera 4 szakaszban. Zenéjét szerzette Erkel Ferenc. Szövegét irta Egressy B.

Személyek:

V. László	Kiss	Mária	Payer
Czillei Ulrik	Szendrői	Erzsébet	Ney H.
Hunyadi L.	Pichler	Rozgonyi	Mihályi
Hunyadi M.	Palócyné	Egy nemes	Kárpát
Gara	Várady		

Kezdete 7 órakor.

Málnási Mária-forrás

Természetes alkalikus sós savanyuvíz.

A léle, zőszervek és bélhuzam kurutos bántalmainál, ugymint: gyomorégésnél

párultan hatásu.

Budapesti vezérképviselőség: **Nádas Márton, Dessewffy-utca 41.** Telefon 238. Kapható **Lux Mihálynál, Muzeum-körut 7.** Telefon 672. és minden gyógyszertárban, drogueriában és füszerkereskedésben. — Kutkezelőség Brassó.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Ma és mindennap

Könnyü lovasság

nagy kiállitásos operette **Suppé**-tól.

továbbá

A két igazgató

és

a kitünő, kacagtató müsor.

A télikertben reggeli 5 óráig **Vörös Elek** cigányzenekara hangversenyez.

Téli nemesitésre alkalmas, fagymentesen vágott, kifogástalan minőségü

rózsaoltógalyakat

a legszebb és legujabb diszfajokban szállit a

Mühle Árpád, rózsatelep **Temesvár.**

Rózsa-katalogus ingyen és bérmentve.

Nevelőnőket német, franczia nyelv és zongora ismerettel, német és franczia bonnekat, gyermekkertésznőket, nevelőket, korrepetitorokat legelőkelőbb családokhoz ajánl és helyez **Lapidesz József** elhelyező irodája **VII., Károly-körut 17, II. em. 22, Orczy-féle ház.**

Pongyolák

Flanell vagy **atlasz-velezből 4** frt **50** krtól
posztó- vagy **zybelin-divataljak 3** frt **50** krtól

Blouz-különlegességek

selyem és bársonyból legnagyobb választékban

Rusznyák Dávidnál

Budapest, Király-utca 21. szám.

IDEGEN SZAVAK SZÓTÁRA

Egyuttal a nálunk használatos idegen nyelvü szólás-módok és szállóigék magyarázata.

SZERKESZTI: RADO ANTAL.

Ez a munka mintegy huszezer idegen szót, szólásmódot és szállóigét tartalmaz, feltüntetve jelentésüket és ahol a helyes kiejtés nehézséget okozhat, a **kiejtés módját** is.

Nélkülözhetetlen segédkönyv minden ujság- és könyv-olvasónak, aki az irodalmunkban hemzsegő idegen szók tölött nem akar csak csiklandani, hanem teljesen tisztában akar lenni értelmükkel is. **Nélkülözhetetlen segédkönyv minden olyan embernek,** aki a nyelvünkön tulságosan elburjánzott sok idegen szo helyett, ahol csak lehet, jo **magyar kifejezést** akar használni, akár beszél, akár ir.

Ez a könyv egyuttal **idézetek tára is,** amennyiben a nálunk idegen nyelven használatos rövidebb idézeteket s ugynevezett szállóigéket is felöleli, nemcsak hü forditásukat adva, hanem rámutatva eredetökre is es ahol kell, bővebben is fejtegetve jelentésöket.

Az éles metszésü, **tiszta** betükkel szépen nyomtatott könyv **diszes kötésben 4 koronáért** kapható minden könyvkereskedésben vagy a kiadóhivatalban

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésében

Budapesten, VI., Andrássy-ut 21. szám.

A divatos mühimzéshez

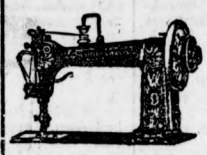

nélkülözhetetlen a legujabb szerkezetü körhajós eredeti **WHEELER** és **WILSON 9-es varrógép,** melyen a tü- és **gobelinhimzéseken** kivül a **legszebb áttört** és **azsournunkák** végezhetők. **Varrása a legszebb a legjobb,** járása a legkönnyebb és leggyorsabb. Képviselet minden nagyobb vidéki városban. Ahol nincsen, kérem hozzám fordulni.

HERBSTER KÁROLY Budapest, VII. ker., Károly-körut 9. sz.

a Wheeler és Wilson Mfg. & Co. New-York cs. és kir. udvari szállitók magyarországi vezérképviselője.

Nagy árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.

A 20265. számu

„Szarvas villámháritó"

cimü, 1900. augusztus 11-ről kelt magy. szabadalomra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok **„W. P. 7822"** alatt **Mosse Rudolfhoz Bécs,** I. Seilerstätte 2. intézendők.

A 10243. számu

Dephlegmáló elömelegitő"

cimü, 1897. julius 1-ről kelt magyar szabadalomra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok **„W. W. 7907"** alatt **Mosse Rudolfhoz Bécs,** I. Seilerstätte 2, intézendők.

AZ ANKER

élet- és járadékbiztositó-társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, VI. ker., Deák-tér 6. szám (Anker-udvar), a társaság saját házában. **Alapittatott 1858.**

Összes vagyon	**153 millió** korona
Biztositási állomány	**516 millió** korona
Eddigi kifizetések	**248 millió** korona

A nyereményrészesüléssel biztositottak 1902-ben a **vegyes és halálesetí biztositásoknál A** osztalékterv szerint, az évi biztositási dij **25%-át** kapták készpénzben kifizetve. A **vegyes és takarékpénztári biztositásoknál B** osztalékterv szerint (évenként emelkedő osztalék) az összes — biztositási tartamon keresztül befizetett — dijak **3%-a,** illetőleg az évi dijnak

3 év.	4 év.	5 év.	6 év.	7 év.	8 év után	9 év után
9%	**12%**	**15%**	**18%**	**21%**	**24%**	**27%**

fizettetett ki készpénzben.

Előnyös kiházasitási és vegyes biztositások.

Jutányos dijak. — Kedvező feltételek. — A képzelhető legnagyobb biztonság.

Prospektussal és felvilágositással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, valamint a társaság ügynökei.

DÉLI VASUT.

A háló és közvetlen kocsik forgalma Budapest d. v. pályaudvarról a téli menetrendben. Érvényes 1903. évi október hó 1-től.

I. II. oszt. hálókocsi. Budapest d. v. Velence (Venezia) között.
Pragerhof—Nabresina-Cormonson át.

Bpest d. v. ind. este 8 óra 00 perc — Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 „ 10 „ — Budapest d. v. érk. d. e. ... 9 „ 55 „
Menettartam: 18 ¼ óra. — Menettartam: 19 ¾ óra.

I. II. oszt. közvetlen kocsi.
Budapest d. v. Franzensfeste között négy I. oszt. hálóhelylyel.
Pragerhof-Marburgon át.

Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc — Franzensfesteből indul d. u. 5 ó. 58 p.
Franzensfestébe érk. d. u. 12 „ 17 „ — Budapest d. v. érk. reggel 9 óra 55 p.
Menettartam: 16 ¼ óra. — Menettartam: 16 óra.

I. II. oszt. közvetl. kocsi. Bpest d. v. Velence (Venezia) között
Pragerhof-Nabresina-Cormonson át.

Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc — Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 „ 10 „ — Budapest, d. v. órák d. e. 9 „ 55 „
Menettartam: 18 ¼ óra. — Menettartam: 19 ¾ óra.

Budapest d. v. Abbazia—Fiume között. Pragerhof—St.-Peteren át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc — Fiume ... ind. este ... ...7 óra 52 p
Fiume ... ... érk. d. e. 9 „ 38 „ — Budapest d. v. érk. d. e. 9 „ 55 „
Menettartam: 13 ½ óra. — Menettartam: 14 óra.

Budapest d. v. Triest között. Pragerhofon át.
Bpest d. v. ind. reggel 8 óra 00 perc — Triest ... ... ind. reg ..... 7 óra 55 p
Trieszt ... ... érk. este 9 „ 05 „ — Budapest d. v. érk. este ... 9 „ 20 „
Menettartam: 13 óra. — Menettartam; 13 ¼ óra.

Budapest d. v. Pakrác között. Nagy-Kanizsa—Barcson át.
Budapest d. v. ind. este 10 óra 00 perc — Pakrác ind. d. u. ..... 2 óra 50 p.
Pakrác ... érk. d. u. ... 1 óra 20 „ — Budapest d. v. érk. reggel 6 „ 30 „
Menettartam: 15½ óra. — Menettartam: 15 ¾ óra.

Veszek

zálogházi cédulát régi arany ezüstárdtbrillánt és gyémánt árát a legmagasabb árak mellett

FRIED A.

órás és ékszerész

Kerepesi-ut 2. szám.

Az ATHENAEUM r.-t. kiadásában megjelent:

HÁZASSÁGI PEREK ÉS ELJÁRÁS HÁZASSÁGI PEREKBEN.

Irta: KNORR LAJOS

ügyvéd, ny. táblai biró, stb.

E könyv egybefoglalja a **házassági perekre** vonatkozó összes jogszabályokat ugy, hogy annak nemcsak a **szakember,** hanem a **perlekedő házasfelek is** használ vehetik.

Ára angol vászonkötésben **2** korona.

Kapható az ATHENAEUM r.-társulatnál (Budapest, VII. ker., Kerepesi-út 54.) és minden hazai könyvkereskedésben.

Szinházak heti müsora.

	Magy. kir. Opera.	Nemzeti szinház	Vigszinház	Népszinház	Magyar szinház	Király szinház	Uránia szinház
Szombat	Kódkirály A csavargó és a királyleány	Macheth	Flirt nagysám	Menyecskék	A kis kofa	Aranyvirág	Az éjféli nap országa
d. u. Vasárnap este	A nürnbergi mesterdalnokok	A vasgyáros A sötétség	A csodagyermek Flirt nagysám	Katalin Menyecskék	Tavasz A kis kofa	Aranyvirág Aranyvirág	Az éjféli nap országa